

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Eva Janečková

Násilí v partnerství

Olomouc 2012

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jitka Skopalová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením doc. PhDr. Jitky Skopalové, Ph.D. a že veškeré zdroje, které jsem použila, jsou uvedeny v seznamu literatury.

V Olomouci dne

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Jitce Skopalové, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a připomínky, jež mi udělovala jako vedoucí mé diplomové práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Eva Janečková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Jitka Skopalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Násilí v partnerství
Název v angličtině:	Violence in partnership
Anotace práce:	V diplomové práci pojednáváme o násilí v partnerských vztazích, jeho příčinách, důsledcích, formách a teoriích. Cílem práce je definovat partnerské násilí jako celospolečenský problém, který se dotýká oblasti sociální, právní a psychosociální se zaměřením na násilí páchané na ženách. Upozorňujeme na legislativní postihnutelnost násilného jednání. Výzkumné šetření je zaměřeno na porovnávání a interpretaci získaných dat a dále na získání postojů a stanovisek občanů na problematiku domácího násilí.
Klíčová slova:	Násilí, partnerství, příčiny, důsledky, formy, teorie, pachatel, oběť, legislativa
Anotace v angličtině:	In this thesis we are dealing with violence in relationships, its causes, consequences, forms and theories. The aim is to define partner violence as a societal problem that affects the social, legal and psychosocial focusing on violence against women. Please note obnoxiousness legislative abuse. The research is focused on the comparison and interpretation of data acquired and the acquisition of attitudes and opinions of citizens on the issue of domestic violence.
Klíčová slova v angličtině:	Violence, partnership, causation, consequence, form, theory, perpetrator, victim, legislation
Přílohy vázané v práci:	6 příloh
Rozsah práce:	132 stran
Jazyk práce:	Čeština

Obsah

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 NÁSILÍ	10
1.1 Definice násilí	10
1.1.1 Znaky násilí	11
1.1.2 Formy násilí	12
1.1.3 Jevové vzorce násilí	13
1.1.4 Dynamika násilí	15
1.2 Příčiny násilí	17
1.3 Varovné signály	20
2 DŮSLEDKY NÁSILÍ	23
2.1 Syndrom týrané ženy	23
2.2 Posttraumatická stresová porucha	25
2.3 Stockholmský syndrom	25
3 TEORIE VYSVĚTLUJÍCÍ NÁSILÍ	27
3.1 Psychoanalýza	27
3.2 Teorie sociálního učení	27
3.3 Sociálně psychologické teorie	28
3.4 Teorie osobnosti	29
3.5 Teorie rodinných systémů	30
3.6 Teorie stresu	30
3.7 Feministické teorie	31
3.8 Jednofaktorové a multifaktorové teorie	31
4 RIZIKOVÉ FAKTORY	33
4.1 Pohlaví	33
4.2 Socioekonomická situace	34
4.3 Věk	34
4.4 Zdravotní stav	35
4.5 Trestná činnost pachatele	36
4.6 Rodinná výchova	36

5	AKTÉŘI PARTNERSKÉHO NÁSILÍ	38
5.1	Pachatel.....	38
5.1.1	Typologie pachatelů	38
5.2	Oběť.....	40
5.2.1	Typologie obětí.....	42
6	STALKING	43
6.1	Projevy stalkingu.....	43
6.2	Druhy stalkingu	45
6.3	Typy stalkerů	45
6.4	Důsledky stalkingu	46
6.5	Legislativa.....	47
7	POMOC OBĚTEM	49
7.1	Centra pomoci obětem partnerského násilí	49
7.1.1	Krizové intervence	49
7.1.2	Intervenční centra	50
7.1.3	Nestátní neziskové organizace	52
8	NÁSILÍ A ZÁKON	54
8.1	Zákon o ochraně před domácím násilím	54
8.2	Zákon o Policii ČR	56
8.3	Trestní zákoník	57
8.4	Zákon o sociálních službách	60
8.5	Občanský soudní řád	61
8.6	Zákon o sociálně právní ochraně dětí.....	62
8.7	Zákon o přestupcích.....	63
II	PRAKTICKÁ ČÁST	65
	Kvantitativní výzkum a sekundární analýza dat	65
	Statistiky občanského sdružení ROSA	68
	STEM a Philip Morris a korelace s vlastním šetřením	92
	ZÁVĚR	110
	SEZNAM LITERATURY	114
	SEZNAM TABULEK	118
	SEZNAM GRAFŮ	120
	SEZNAM OBRÁZKŮ	121
	SEZNAM PŘÍLOH	122

ÚVOD

Jako téma diplomové práce jsme zvolili Násilí v partnerství. Jedná se o záležitost velice aktuální a v poslední době stále častěji medializovanou ve sdělovacích prostředcích. Právě pro aktuálnost a důležitost problematiky domácího násilí jsme si téma vybrali. Jde o oblast, jež nikdy nebude vymýčena. Z toho důvodu, že se jedná o velice soukromou záležitost, je třeba k uvedené oblasti přistupovat opatrně a nepodceňovat dopad domácího násilí na společnost.

Svou prací jsme chtěli poukázat na závažnost problému, jenž je třeba efektivně řešit. Spousta lidí považuje násilí ve vztahu za soukromou, osobní věc, se kterou se bojí někomu svěřit, a to jak z pocitu strachu, tak z pocitu přesvědčení, že svou situaci dokáže vyřešit sama. Většinou však opak bývá pravdou a pro ženu se jako nejlepší varianta jeví obrátit se na specializovanou instituci, která se zabývá ochranou obětí před domácím násilím.

Partnerské násilí je téma velice obsáhlé, a proto se zabýváme pouze násilím páchaném na ženách. Tím jsme opominuli zmínku o násilí ve vztahu, kde na straně obětí figurují muži. Stejně tak se ani nevěnujeme pojetí děti a násilí, jež jsou často svědky násilí mezi partnery.

Cílem práce je definovat domácí násilí, respektive partnerské násilí jako celospolečenský problém, který se dotýká oblasti sociální, právní, ale i psychosociální se zaměřením na násilí páchané na ženách. Dílčím cílem je objasnit trestnou povahu násilného jednání a uvědomit ženy o institucích, které se orientují na pomoc obětem násilí.

Diplomová práce je rozčleněna do dvou částí – teoretické a praktické.

V teoretické části jsme rozdělili jednotlivá témata do osmi kapitol. V první kapitole vysvětlujeme základní pojmy z oblasti násilí v partnerství. Je nutné se nejdříve s těmito výrazy seznámit, jelikož

jsou východiskem pro hlubší pochopení celé problematiky. Analyzujeme si zde příčiny, dynamiku, znaky a formy násilí.

Ve druhé kapitole přistoupíme k důsledkům násilí. Je nutno zmínit, že násilí se nejvíce odráží v psychice ženy.

Ve třetí kapitole uvádíme teorie, jež vysvětlují násilné chování. Mezi nejznámější patří psychoanalýza, teorie sociálního učení a teorie osobnosti.

Ve čtvrté kapitole se zabýváme rizikovými faktory, jež se mohou podílet na vzniku chování, které může nabýt podobných rysů charakteristických pro oběť anebo pachatele. Jde zejména o pohlaví, socioekonomickou situaci a rodinnou výchovu jedince.

Pátá kapitola obsahuje údaje o aktérech domácího násilí. Věnujeme se tedy osobnosti pachatele a osobnosti oběti. Specifikujeme určité typy pachatelů a obětí z pohledu různých autorů.

V šesté kapitole se věnujeme problematice aktuální, a to stalkingu. Stalking je od 1. 1. 2010 podle trestního zákoníku trestným činem. A právě proto na něj obracíme svou pozornost v samostatné kapitole. Zaměřujeme se na projevy, důsledky a druhy stalkingu, seznámíme se s jednotlivým členěním druhů stalkerů a nezapomeneme ani opomenout legislativní rámec stalkingu.

V sedmé kapitole se zmiňujeme o možnostech pomoci obětem domácího násilí. Poradenství, pomoc a podporu naleznou napadené osoby v institucích zastřešujících všestrannou pomoc pro týrané ženy.

Osmá kapitola pojednává o zákonné stránce násilného chování z hlediska trestního zákoníku, zákona o policii, zákona o ochraně před domácím násilím, zákona o přestupcích atd.

Empirická část je rozčleněna na tři dílčí celky. Jejím cílem je získat povědomí o osobnostech aktérů domácího násilí a zjistit postoje občanů k násilí jakožto k nepříznivému jevu.

První celek je zaměřený spíše teoreticky. Shrnuje základní teoretické poznatky o kvantitativním výzkumu a sekundární analýze dat.

Druhá část čerpá číselné údaje ze statistik občanského sdružení ROSA, která se jakožto organizace významnou měrou podílí na pomoci ženám postiženým násilným jednáním.

V diplomové práci používáme metodologické pojetí obsahové analýzy a sekundární analýzu dat. Se sekundárními daty pracujeme kvantifikovaně. Ze statistik z let 2008 – 2010 jsme získali tabulky a následně z nich pro objektivní srovnatelnost vytvořili grafy, z nichž pak interpretujeme dosažené výsledky.

Podklad pro náš třetí celek tvoří druhý sociologický reprezentativní výzkum o domácím násilí v České republice realizovaný agenturou STEM v roce 2006, jímž jsme se inspirovali. Na základě v něm položených otázek jsme vytvořili dotazník, ten jsme předložili respondentům k vyplnění. Zodpovězením uvedených otázek jsme získali informace o povědomí lidí týkající se problematiky domácího násilí.

Jak z předešlých informací vyplývá, partnerské násilí je nutno, jakožto negativní jev, sledovat a všemi dostupnými prostředky usměrňovat.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁSILÍ

V první, úvodní kapitole se seznámíme s důležitými informacemi, které obsahově a věcně spadají do oblasti partnerského násilí. Využijeme různých definic k vysvětlení pojmu násilí, jelikož s tímto termínem budeme v následujících kapitolách nadále pracovat a rozvíjet jej.

V dalších podkapitolách se budeme hlouběji zabývat vznikem, příčinami, fázemi násilného jednání, také důvody, proč žena setrvává v násilném vztahu.

V diplomové práci zaměříme svou pozornost pouze na násilí páchané na ženách. Jelikož je oblast partnerského násilí velice rozsáhlá, vybrali jsme problematiku násilí vůči ženám, abychom se jí mohli co nejdůkladněji a nejpodrobněji věnovat a co nejlépe ji rozpracovat. Opomeneme tedy zmínit násilí mezi homosexuálními páry, násilí páchané na mužích, dětech a seniorech, ačkoliv víme, že i ony mají své poměrné a nezanedbatelné zastoupení jak u nás, tak i v zahraničí.

1.1 Definice násilí

Samotný pojem násilí vymezujeme jako „*zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví*“. (Střílková, 2009, s. 9)

Domácí násilí můžeme definovat jako „*opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném domě nebo bytě*“. (Voňková, 2007, s. 37)

V materiálech ministerstva vnitra je vymezeno domácí násilí jako „*jakékoliv násilí mezi současnými nebo bývalými partnery v intimním vztahu, ať se násilí objeví kdekoliv kdykoliv*“. (Walby, 2009, s. 16)

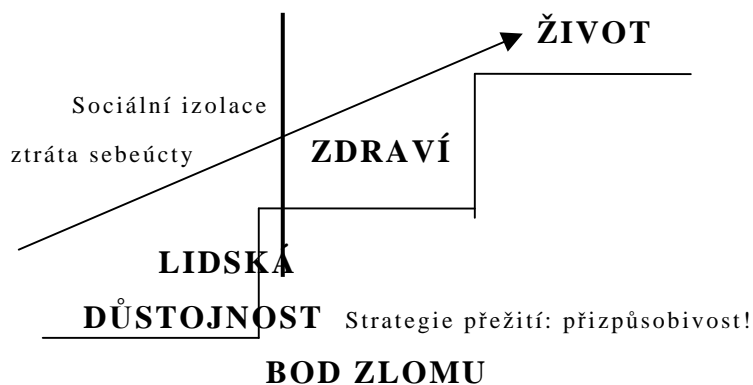
Marvánová-Vargová (2008, s. 9) rozlišuje domácí násilí na mezigenerační a partnerské. Mezigenerační násilí směřuje od rodičů k potomkům a naopak.

Za partnerské násilí považujeme „*jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního mezi dospělými osobami, které jsou, nebo někdy v minulosti byly intimními partnery nebo členy rodiny, a to bez ohledu na pohlaví*“. (Voňková, 2008, s. 17)

1.1.1 Znaký násilí

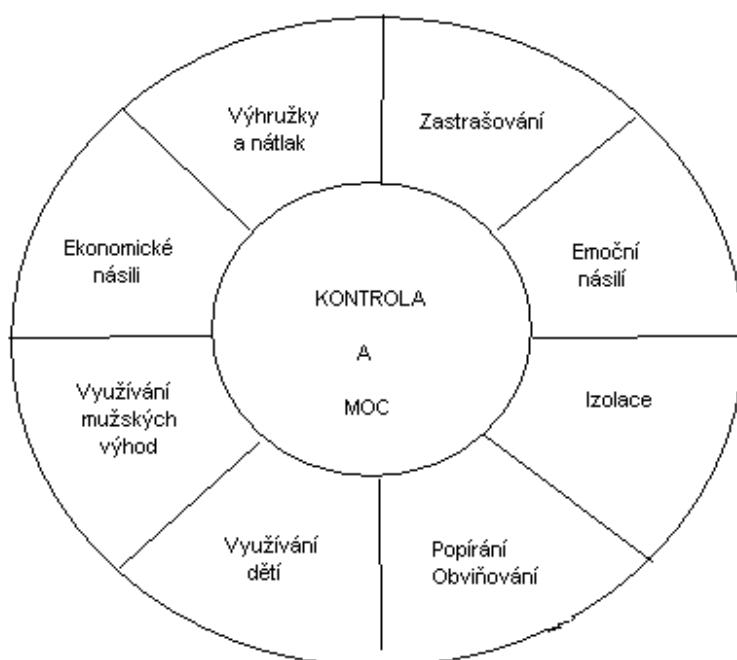
Domácí, respektive partnerské násilí se odlišuje od jiných forem násilného chování určitými znaky. Dufková a Zlámal (2005, s. 8 – 9) uvádějí tyto základní charakteristiky:

- **soukromí jako místo činu** – násilí je pácháno v soukromí, za zavřenými dveřmi, beze svědků, mimo veřejnou kontrolu,
- **opakovanost a dlouhodobost** – nejedná se o jednorázový incident,
- **vzrůstající intenzita násilí** – eskalace násilí, projevující se útoky proti lidské důstojnosti, zdraví a v konečném stádiu i proti životu (viz obr. 1),

Obr. 1 Eskalace domácího násilí (Úlehlová, 2009, s. 24)

- **vzájemná blízkost a provázanost oběti a pachatele** – osoby mají či měly mezi sebou v minulosti blízký či důvěrný vztah, znají se,
- **uplatnění moci a kontroly** (viz obr. 2) – nerovné postavení pachatele a oběti, rozdělení rolí na osobu ohroženou a osobu násilnou,

Obr. 2 Kolo kontroly a moci (Marvánová-Vargová, 2008, s. 35)

- **složitý, ambivalentní postoj oběti k pachateli** – projevy chování oběti jsou jiné, když se jedná o pachatele blízkého nežli pachatele neznámého.

1.1.2 Formy násilí

Voňková (2008, s. 23) rozlišuje čtyři formy násilného jednání:

- 1) **fyzické násilí** – například fackování, kopání, svazování, odpírání spánku, škrcení, odpírání jídla, pálení cigaretami, vytrhávání vlasů, zlomeniny, otřesy mozku, hematomy,

- 2) **psychické násilí** – například ponižování, obviňování, zastrašování, vyhrožování, nátlak, urážení, znevažování, neustálé kritizování, citové vydírání, izolace, odpírání, příkazy, zákazy, užívání vulgarismů,
- 3) **sexuální násilí** – například znásilnění, sexuální napadání, donucení k sexu,
- 4) **ekonomické násilí** – například zamezování oběti disponovat s penězi, kontrola příjmů oběti.

Podle Úlehlové (2009, s. 13) mezi základní druhy násilí kromě již zmíněných patří i sociální izolace a stalking. Sociální izolace se projevuje zabraňováním oběti v sociálních stycích s rodinou či přáteli. Stalkingu neboli pronásledování je vyhrazena samostatná kapitola.

Zlámala a Dufková (in Bednářová, 2009, s. 7 – 8) zahrnují do forem násilí fyzické, psychické, emocionální, sociální, sexuální a ekonomické násilí. Srovnáme-li rozdělení forem násilí Zlámala a Dufkové s dělením socioložky Linkové, povšimneme si, že Linková neuvádí jako formu násilí psychické násilí, nýbrž slovní útoky a emocionální týrání.

Čírtková (2008, s. 10) řadí mezi základní formy násilí fyzické, psychické neboli emocionální, sexuální, sociální a ekonomické násilí.

Z uvedeného si všimněme, že násilné jednání nabývá různých rozmanitých podob. Vždy se ovšem jedná o značný zásah do psychiky oběti. Nejvíce prožitým násilím trpí ženino sebepojetí, které se vyznačuje především nízkým sebevědomím a negativními pocity.

1.1.3 Jevové vzorce násilí

Finská autorka Piispa (in Čírtková, 2008, s. 12 – 13) nabízí v praxi nejvíce používanou klasifikaci opřenu o empirický výzkum. Přihlíží k délce trvání násilí a dle toho rozlišuje čtyři nejčastější varianty:

- 1) epizoda v minulosti,
- 2) psychické týrání,

- 3) krátká historie násilí,
- 4) partnerský terorismus.

Epizoda v minulosti se vyznačuje ojedinělým, epizodickým výskytem násilí. Jedná se o nejméně závažný vzorec. Nedochozí k traumatizaci oběti, osobnost násilníka není výrazně narušena.

Druhá fáze domácího násilí spočívá výhradně v **psychickém týrání**. Vyznačuje se ignorováním, urážkami, obviňováním, manipulací, zastrahováním, a tak dále.

Krátká historie násilí je častější vzorec. Násilí je rozvrstveno do krátkých úseků, po nichž následuje dlouhé období klidu.

Partnerský terorismus představuje nejzávažnější formu násilí v partnerství. Jde o dlouhodobé domácí násilí, jež psychicky poškozují oběť. Osobnost pachatele je silně narušena. (Čírtková, 2008, s. 12 – 13; Úlehlová, 2009, s. 31 – 32)

Hellferich (in Čírtková, 2008, s. 17) se zabývala zjišťováním kognitivních reprezentací obětí o prožitém domácím násilí. Přestože použila jinou metodologii, došla ke stejným výsledkům. Výpovědi ohrožených žen rozdělila do čtyř variant. (viz tab. 1)

Vzorec domácího násilí	„Agency“, tj. reprezentativní interpretace vlastních schopností jednat (víra oběti ve vlastní schopnosti řešit situaci)	Perspektiva, tj. jak vnímá oběť minulost a budoucnost	Průběh domácího násilí
1. Rychlý odchod	aktivní, iniciativní přístup k řešení	jasně odděluje minulost a budoucnost	krátká eskalace, potom konec vztahu

2. Nová šance	silně aktivní a iniciativní oběť, která však volí neefektivní postupy, aktuálně deleguje možnost řešení	přeje si kontinuitu minulosti a budoucnosti	vlny: epizody násilí střídají fáze normality
3. Pokročilé odlučování	změna, přechod od pasivní k aktivní pozici	jasně odděluje minulost od budoucnosti	dlouhodobé stupňování násilí a sukcesivní nárůst intence odloučit se, po intervenci zvenčí následuje náhlé ukončení vztahu
4. Ambivalentní vztah	chronicky pasivní přístup, neefektivní pokusy o řešení	v prožitcích oběti se stále propojuje minulost a přítomnost	cyklus násilí beze změn

Tab. 1 Kognitivní reprezentace násilí

Porovnáme-li přístupy obou autorek, můžeme říci, že rychlý odchod se blíží variantě epizoda v minulosti, nová šance krátké historii násilí a ambivalentní vazba je podobná partnerskému terorismu.

1.1.4 Dynamika násilí

Mluvíme-li o násilí, pak je řeč o stupňujících se útocích - fyzických, psychických či sexuálních -, jež gradují a nabývají závažnějších podob. V literatuře se setkáváme s různými označeními průběhu násilí, a to cyklus násilí, spirála násilí anebo koloběh násilí

(viz obr. 3). Tyto cykly rozděluje Buskotte (2008, s. 63 – 66) do tří fází.

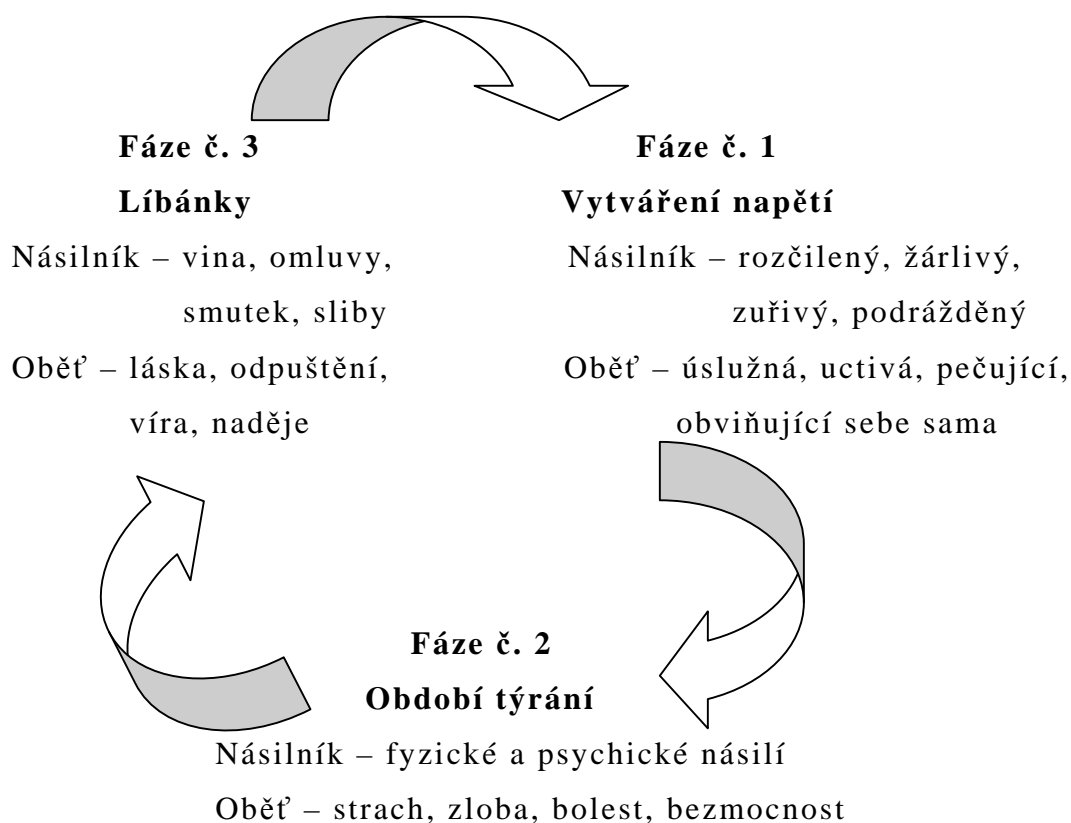
První fáze, nazvaná **vytváření napětí**, má různou délku. Bývá charakterizována vzrůstající agresí pachatele vůči oběti. Mezi partnery panuje napjatá atmosféra, přičemž oběť se snaží situaci řešit ústupky a podřizováním se násilníkovi. I přesto však jí toto chování nepřináší žádný prospěch.

Období týrání, druhá fáze, je nejkratší fází a probíhá v soukromí. Nastává „uvolněním“ agrese pachatele. Oběť pociťuje strach, zlobu a bolest. Právě tahle fáze se může ukázat jako zlomová. Oběť se rozhodne buďto odejít z násilnického vztahu, nebo ve vztahu i nadále setrvává. Oběť není schopna tuto situaci adekvátně řešit. Hádky, konflikty a zvyšující se agrese se negativně podepisují na jejím psychickém zdraví.

Třetí fáze, nazvaná **líbánky**, spočívá v projevování lítosti pachatele. Ten má výčitky svědomí, velmi lituje svých činů, omlouvá se, obdarovává oběť dárky, aby si ji udobřil. Oběť začne pociťovat naději, že vše bude zase v pořádku. Opouští myšlenku odejít od agresivního partnera. Věří, že se taková situace nebude už nikdy v budoucnu opakovat, a snaží se na vše ošklivé zapomenout. Pachatelé jsou schopni naslibovat cokoliv, aby si oběť usmířili a získali tak její důvěru. Oběť pachateli odpustí. Obvykle se však celý koloběh znovu opakuje, avšak s mnohem horším průběhem.

V zahraniční literatuře je cyklus násilí rozdělen i do šesti fází (Marvánová-Vargová, 2008, s. 39):

- 1) fáze narůstání tenze,
- 2) překlenovací fáze,
- 3) fáze násilí,
- 4) fáze výčitek svědomí/lítosti,
- 5) přesvědčovací fáze,
- 6) fáze „líbánek“.

Obr. 3 Cyklus násilí (Úlehlová, 2009, s. 20)

V mnoha případech právě partnerova přehnaná snaha udobřit si manželku a získat její odpuštění vyústí v to, že od něj žena po všech útrapách nakonec neodejde. To však často bývá začátkem konce a žena se opět po čase ocitá v bludném kruhu. Pokud si oběť zavčas sama neuvědomí, že nejlepší variantou ze všech možných je opustit pachatele, nemůže doufat a věřit, že se něco v jejím životě změní k lepšímu. Tudíž se jako nejlepší řešení jeví opustit agresivního partnera již v počátku násilného vztahu.

1.2 Příčiny násilí

V některých případech je velice těžké určit, jak a kdy násilí mezi partnery vlastně začalo. Většinou mu předchází běžné hádky, spory, jež jsou běžným jevem ve všech rodinách. Tyto konflikty se ovšem vystupňují a vygradují do obrovských a nezvladatelných rozměrů. Ani

samy oběti mnohdy netuší, co se stalo spouštěčem nekontrolované agrese partnera vůči nim.

Na rozvoji agrese se podílí určitou měrou i společenské klima. Násilí je zobrazováno, mnohdy i banalizováno v médiích, v počítačových hrách, a tak se postupně stává společností více tolerovaným jevem.

Buskotte (2008, s. 60 - 63) uvádí, že je prokázán původ většiny domácího násilí v obyčejných a běžných konfliktech. Ty mohou být způsobeny celou řadou faktorů, například vedení domácnosti, výchova dětí, rozdělení povinností, názorové rozdíly, finanční problémy, odcizení partnerů, nespokojenost ve vztahu, nerovnost, chudoba, odluka, kriminální kariéra, etnické otázky, drogy, nesezdané soužití, základní vzdělání. Zde následně vzniká největší prostor pro konflikty.

Násilí se často vyskytuje i tehdy, stará-li se žena o domácnost a pečuje o děti, zatímco muž chodí do práce a ekonomicky zabezpečuje rodinu. Podstatnou roli, která nahrává rozvoji agresivního chování, tu hraje „touha po moci“, touha ovládat druhé. Fakt, že muž má v rodině hlavní slovo a nikdo mu nemůže odporovat – všichni se mu musejí podřídít –, posiluje jeho nepříjemné chování.

Fyzické napadání v partnerství může nastat také v důsledku toho, že muž se cítí být slabší a horší než jeho žena. Fyzickým ubližováním si chce dokázat, že to tak není.

Další příčinou, jež může zformovat násilí, může být nějaký zlomový okamžik. Obvykle první projevy agrese začínají vyplouvat na povrch v průběhu těhotenství nebo po narození dítěte. Jiným důležitým podnětem k agresivním útokům se stává společné bydlení či rozchod, popřípadě rozvod manželství. Někteří muži se nedokážou smířit se skutečností, že je partnerka chce opustit a začnou ji „trestat“, mstít se jí. Nedokážou se smířit s myšlenkou, že nebudou moci ženě řídit život.

Průzkumy prokazují, že nezaměstnaní partneři a manželé jsou asi dvojnásobně agresivnější než zaměstnaní.

Jedním z mnoha dalších problémů mohou být finance. Někteří muži neunesou, vydělává-li jejich partnerka více peněz. Cítí se obvykle méněcenní a domnívají se, že nejsou schopni splnit společensko-sociální očekávání. Svůj hněv pak ventilují agresí proti partnerce.

V tabulce níže si shrneme v procentuálním vyjádření nejčastější podněty, jež směřují k domácímu násilí.

Narození dítěte	19,5 %
Rozchod, rozvod	17,1 %
Společné bydlení	13,5 %
Těhotenství	10,0 %
Ztráta zaměstnání	7,1 %
Povýšení	5,8 %
Práce, studium	5,6 %

Tab. 2 Podněty k násilí (Buskotte, 2008, s. 61)

Velmi diskutabilní příčinou násilného chování je alkohol. Jak je známo, člověk pod vlivem alkoholu prokazuje větší sklony k agresi. Alkohol obvykle zintenzivňuje agresivní chování. Ovšem zůstává otázkou, zda je alkohol jev násilí vyvolávající či jev doprovodný. Jisté je, že násilí a alkohol jsou spolu úzce spjaty.

Poslední příčinou, které se budeme věnovat, je žárlivost. Psychologové rozlišují dva typy žárlivosti – normální a chorobnou. Normální žárlivost znamená, že člověk zažívá pochyby o sobě samém a o svém partnerovi. Naproti tomu chorobná žárlivost je posedlost, jež je přítomná i tehdy, kdy jedinec nedostane žádný podnět k žárlení. Zastiňuje člověku mysl a logické myšlení. Tento typ žárlivosti souvisí s kontrolou. Partner ženě kontroluje e-maily, telefonáty, snaží se jí zamezit v kontaktu s ostatními lidmi. Tato nepřiměřená kontrola může vyústit v násilí. (Buskotte, 2008, 60 – 63; Konrád, 2007, s. 21)

Úlehlová (2009, s. 16 – 17) uvádí příčiny násilí z hlediska etiologie. Jsou jimi:

- teorie sociálního učení – agresivita jako vlastnost získaná a naučená,
- individuální faktory – psychika, specifické rysy osobnosti,
- sociálně-psychologické faktory – zážitky z dětství,
- sociálně-kulturní faktory – nerovnoprávnost v rodinných vztazích,
- feministické teorie – uplatňování moci nad ženou.

Můžeme konstatovat, že spouštěčem násilí mohou být různé faktory. Tyto faktory bychom neměli v žádném případě podceňovat, ale naopak jim věnovat zvýšenou pozornost a snažit se je odhalit již v počátcích.

1.3 Varovné signály

V každém počínajícím vztahu se objevují určité projevy chování, které mohou v budoucnosti vygradovat do podoby partnerského násilí. Proto je důležité tyto varovné signály včas rozpoznat a uvědomovat si možné nebezpečí, jež může hrozit ženě, vstoupí-li do vztahu s agresivním partnerem.

Vaníčková (2004, s. 22) uvádí, že i násilí vyskytující se v mladých mileneckých dvojicích může být zdrojem pozdějšího partnerského násilí.

Partnerské násilí se zpočátku projevuje častěji formou psychického násilí. Nejvíce se objevuje urážení, shazování druhé osoby nebo psychické vydírání.

Jedním ze základních a často se objevujících upozorňujících symptomů je chorobná žárlivost partnera. Pokud partner na ženu žárlí, ač mu k tomu ona sama nedává žádný důvod, pak nastává problém. Dá se s největší jistotou očekávat, že agresor začne partnerku

bezdůvodně podezírat, je posedlý představou, že ho žena podvádí, a tudíž se tyhle znaky budou patřičně projevovat v jeho jednání.

Chová-li se osoba agresivně v předchozích vztazích, předpokládá se, že takové chování u ní bude pokračovat i nadále.

Dalším z mnoha varovných signálů je, řeší-li partner hádky ničením věcí, týráním zvířat, kritizováním a shazováním partnerky. Násilí a ničení věcí je pro agresora jedním ze způsobů fiktivního ovládnutí světa. Neumí-li muž nést zodpovědnost za své jednání, za své činy a z neúspěchu obviňuje okolí, to vše by pro ženu mělo být apelem ke zvýšené pozornosti patologického prvku v partnerově chování. Stejně tak jedná-li muž nepředvídatelně, prchlivě, tento projev svědčí o možném riziku počínajícího násilí v partnerství.

Neustálé sledování, „stíhání“ partnera, touha mít nad jeho životem kontrolu, může upozorňovat na skrytou hrozbu.

Předpoklady k násilí má i muž, jenž zastává stereotypní názory na úkoly jednotlivých pohlaví. Domnívá-li se muž, že žena musí provádět typicky ženské činnosti, je možné tu najít prvek klíčícího násilného počínání. Agresivní jedinci předpokládají, že se jim žena bude přizpůsobovat. (Úlehlová, 2009, s. 27)

Pochází-li partner z násilnické rodiny, automaticky jako dítě, aniž si to uvědomuje, přebírá od rodičů vzorce, které doma vidí. Má-li násilnického otce, který matku tyranizuje, nabude dojmu, že jediným způsobem, jak dosáhnout svého, je, chovat se jako jeho otec. Dítě si ověří, že takovéto nepřijatelné chování funguje. Vykopalová (2001, s. 34) v souvislosti s tímto jevem hovoří o transgeneračním přenosu, to je přenos modelového chování jednoho z rodičů vůči partnerce nebo dětem na svou současnou rodinu, ženu a děti. Děti jakožto svědci partnerského násilí získávají do svého budoucího života jakousi zkušenost, kterou v dospělosti aplikují na svou vlastní rodinu.

Jedinec, jemuž je v dětství tělesně ubližováno, považuje fyzický trest za normální. Hrozí, že v dospělosti začne imitovat chování rodičů. Jedinec ztrácí soucit. Naučí se, že když je někdo silnější, může

ubližovat slabším. Dochází k zastavení mravního vývoje. Zvyšuje se pravděpodobnost, že se z dítěte v dospělosti stane agresivní osoba, poněvadž násilí má často původ v násilí. Dá se tedy říci, že jedna z možných příčin násilí je výchova.

Shrneme-li dosavadní poznatky, lze tvrdit, že sklon k agresi se rozvíjí učením, nezávisí tedy pouze na genetických vlivech, ale i na vlivech prostředí. Zde patří posilování agresivních projevů dítěte a učení nápodobou. (Vágnerová, 2002, s. 19)

2 DŮSLEDKY NÁSILÍ

Ženy, které dlouhodobě zažívaly násilí, jsou poznamenány četnými zdravotními potížemi. Nejhůře je na tom jejich psychika, která se léčí nejdéle. Zažité násilí, jak již bylo zmíněno, nezůstává bez psychických následků. Násilí podstatně ovlivňuje fungování psychiky týrané ženy.

V této kapitole se seznámíme s vybranými psychickými potížemi, jež se u dlouhodobě týraných žen vyskytují. Zmíníme se o třech nejznámějších psychických poruchách, a to o syndromu týrané ženy, posttraumatické stresové poruše a stockholmském syndromu.

2.1 Syndrom týrané ženy

Pod pojmem syndrom týrané ženy chápeme „*soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí*“. (Střílková, 2009, s. 21)

Psycholožka Walker (in Čírtková, 2008, s. 26) tvrdí, že pro syndrom týrané ženy jsou charakteristické dva znaky:

- naučená bezmocnost,
- cyklus domácího násilí.

Seligman (in Čírtková, 2008, s. 26) definuje naučenou bezmocnost jako „*ztrátu víry ve vlastní schopnosti odhadnout účinnost svých pokusů o zajištění vlastní bezpečnosti*“. To znamená, že oběť raději vyhoví agresorovi, přizpůsobí se, než aby se bránila.

Druhý znak, cyklus násilí, je rozčleněn do tří fází (narůstání napětí, exploze, usmiřování a klid). Aby se dalo mluvit o syndromu týrané ženy, musí se celý cyklus násilí nejméně dvakrát zopakovat.

Čírtková (2008, s. 28) poznamenává, že se na vzniku syndromu týrané ženy podílejí tři faktory:

- typ/vzorec domácího násilí,
- typ previktimní osobnosti,
- reakce sociálního okolí – např. bagatelizování problému.

Duševní stav a mentální pochody oběti jsou pozmeněné vlivem prožitého traumatu. Mezi základní příznaky týraných žen jsou zařazovány změny v emocionálních reakcích (pocity studu, strachu, viny), změny v postojích a hodnocení vlastní osoby a ostatních lidí (sebeobviňování, nedůvěra v možnosti řešení, naučená bezmoc), deprese, úzkostnost, nízké sebevědomí, poruchy spánku, snížení imunity, zlehčování násilí a vážnosti útoků, neefektivní pokusy o ukončení týrání, psychotrauma. (Čírtková, 2008, s. 29 – 31)

V devadesátých letech minulého století bývá syndrom týrané ženy charakterizován jako forma posttraumatické stresové poruchy. V následující tabulce si znázorníme čtyři fáze, které oběť absolvuje ve snaze ukončit cyklus násilí.

Stádia rozvoje syndromu	týrané ženy
POPŘENÍ	Oběť odmítá přiznat okolí i sobě, že ve vztahu existuje násilí. Může pojmenovávat jednotlivé násilné incidenty jako náhody. Omlouvá násilné chování svého partnera a věří, že se už nebude opakovat.
VINA	V této fázi již oběť vnímá, že ve vztahu existuje nějaký problém, ale odpovědnost za něj připisuje sama sobě. Myslí si, že si násilí zasloužila, protože nedokáže splnit partnerova očekávání.
ZÍSKÁNÍ NADHLEDU	Oběť již nepřebírá odpovědnost za násilí, ke kterému ve vztahu dochází, a začíná si uvědomovat, že násilí do partnerského vztahu nepatří, že si takové zacházení nikdo „nezaslouží“. Stále však chce udržet manželství a domnívá se, že společně mohou situaci vyřešit.

ODPOVĚDNOST	Pokud partner není ochoten nebo schopen násilí zastavit, oběť se rozhoduje vztah ukončit a začít nový život bez násilí.
--------------------	---

Tab. 3 Stádia rozvoje syndromu týrané ženy (Marvánová-Vargová, 2008, s. 41)

Shrneme-li si získané skutečnosti, dojdeme k následujícímu zjištění, a to, že syndrom týrané ženy patří mezi závažné „choroby“ dlouhodobého zneužívání. Projevuje se především v opakovaném cyklu násilného chování a v nedůvěře ženy situaci jakýmkoliv prostředky zvrátit.

2.2 Posttraumatická stresová porucha

Podle mezinárodní klasifikace je posttraumatická stresová porucha zařazována k poruchám přizpůsobení. Tuto nemoc provází několik symptomů. Voňková (2008, s. 73) zmiňuje vtíravé a neodbytné myšlenky na prožité trauma, znovuprožívání traumatu, noční můry, neschopnost uvolnit se, rozrušenost, podrážděnost, lekavost, poruchy spánku.

Ženy týrané a zneužívané v dětství mají tendence vyhledávat si agresivní partnery. Není-li posttraumatická porucha léčena, může vést až ke změně osobnosti. K jejímu vzniku vede i emoční zneužívání, společenská izolace anebo ekonomická deprivace.

2.3 Stockholmský syndrom

Stockholmský syndrom¹ postihuje dlouholeté oběti násilí. Mezi násilníkem a obětí vzniká silná emocionální vazba.

¹ Stockholmský syndrom je typ traumatické vazby pojmenované podle zvláštní reakce čtyř bankovních úředníků (tři ženy a jeden muž), kteří se stali po několika dní rukojmími při přepadení banky ve Stockholmu v roce 1974. Jejich vězňitelé s nimi zaházeli většinou hrubě, avšak postupně jim občas projevíli laskavost. Po osvobození rukojmích a zatčení lupičů stáli úředníci částečně na straně svých

Voňková (2008, s. 74) hovoří o čtyřech podmínkách vzniku stockholmského syndromu:

- život oběti je v ohrožení,
- oběť je přesvědčena, že ze stávající situace není úniku,
- oběť je izolována od lidí,
- oběť pociťuje přechodnou náklonnost k násilníkovi.

Graham, Rawlings a Rigsby (Buriánek, 2006, s. 28) uvádějí čtyři podmínky pro vznik stockholmského syndromu, a to:

- existenci hrozeb a přesvědčení, že partner je schopen je splnit,
- občasné projevy laskavosti,
- izolace,
- pocit neschopnosti uniknout.

Z výše uvedeného můžeme usoudit, že dochází ke shodě mezi Voňkovou a Grahamem, Rawlingsem a Rigsbym v definování podmínek vzniku stockholmského syndromu. Jednotlivé fáze jsou akorát jinak označeny, avšak jejich význam je stejný.

věznicelů, dvě ženy u soudu vypovídaly v jejich prospěch a po jejich propuštění z vězení se s nimi dokonce zasnoubily.

3 TEORIE VYSVĚTLUJÍCÍ NÁSILÍ

K násilí docházelo už před mnoha staletími. Partnerskému násilí je ovšem věnována větší pozornost v 70. letech minulého století. Domácí násilí bylo uznáno jako závažný celospolečenský problém především kvůli vzniku ženského hnutí a feministicky orientovaným teoriím. V této době vznikaly výzkumy zaměřené na vysvětlení příčin, vzniku a důsledků násilného chování. Vytvořené teorie partnerského násilí jsou orientované jednak sociologicky, jednak psychologicky. Sociologicky orientované teorie nazírají na násilí jako na přímý důsledek sociálních faktorů, kdežto psychologicky orientované teorie vidí příčinu násilí v intra-individuálních faktorech jednotlivce, to jsou poruchy osobnosti a psychopatologie, např. agresivita, paranoia, impulzivita. (Marvánová-Vargová, 2008, s. 24 – 26)

V následujících kapitolách se seznámíme s teoriemi, jež nám podávají vysvětlení, co stojí za vznikem násilného chování.

3.1 Psychoanalýza

Psychoanalytická teorie je zaměřená na individuální intra-psychické mechanismy. Marvánová-Vargová (2008, s. 26) tvrdí, že násilí na ženách je spatřováno jako pokus násilníka o potvrzení jeho maskulinní identity. Nenávistí k ženám je schopen násilník zvládat a kontrolovat feminní aspekty jeho výchovy. V raném vývoji se u jedince vytváří dispozice chovat se násilně nebo přizpůsobit se násilí. Charakteristika osobnosti jedince je označována psychiatrickými diagnózami, např. závislá porucha osobnosti (F60.7), paranoidní porucha osobnosti (F60.0).

3.2 Teorie sociálního učení

Teorie sociálního učení se pojí se jménem psychologa Alberta Bandury (in Marvánová-Vargová, 2008, s. 27 – 29). Sociální učení je psychologický mechanismus socializace. Rozlišujeme tři mechanismy sociálního učení:

- 1) sociální posilování,
- 2) imitace (nápodoba),
- 3) identifikace.

Sociální posilování může být jak pozitivní, tak negativní. Chceme-li docílit toho, aby žádoucí chování v raném vývoji bylo opakováno, musíme ho posilovat, a naopak chceme-li zamezit dalšímu výskytu nežádoucího chování, důsledky musí být pro dotyčného nechtěné, nepříjemné, neočekávané.

Imitace spočívá v nápodobě, tedy přejímání určitého chování.

V procesu identifikace dochází k přetváření subjektu do role objektu, to znamená přejímání celých vzorců chování, hodnotové orientace, postojů, názorů.

Výzkumy prokazují, že přihlížení násilí v primární rodině má podstatný vliv pro rozvoj a nápodobu násilného chování jedince v budoucích vztazích. Děti, které se staly obětí násilí, jej vnímají jako specifickou hodnotu. Ženy vyrůstající v násilnických rodinách se učí tolerovat násilí a předpokládají jej ve svých partnerských vztazích. Je-li obětí násilí matka, pak se dívka, jakožto svědek násilí mezi rodiči, ztotožňuje s rolí matky. U chlapců je tomu naopak. Takové chování lze přirovnat k naučené bezmocnosti, to je přesvědčení jedince, že nemůže svou špatnou situaci změnit.

3.3 Sociálně psychologické teorie

Sociálně psychologické teorie se pokoušejí vysvětlit silný emocionální závazek mezi obětí a násilníkem. Tento závazek je označován jako traumatické spojení. Traumatické spojení lze definovat jako „*silné emocionální pouto, které se rozvine mezi dvěma lidmi, kdy jeden z nich je přerušovaně týrán, bit, zstrašován nebo zneužíván druhým*“. (Marvánová-Vargová, 2008, s. 29 - 30) Základním znakem je tu nerovnováha sil a přerušované násilí. Podřízená osoba je až neschopna nezávisle fungovat bez přítomnosti výše postavené osoby.

Opakování cyklu násilí (napětí, trauma, usmiřování) vede k silnému traumatickému spojení a je také jednou z příčin, proč žena nemůže od násilného partnera odejít. Takovéto jednání lze přirovnat ke Stockholmskému syndromu, jehož jako první popsal americký psychiatr Frank Ochberg.

3.4 Teorie osobnosti

Teorie osobnosti předpokládá, že pachatelé partnerského násilí se od ostatní populace odlišují některými osobnostními charakteristikami. Podle výsledků výzkumu nebyly zjištěny u žen, obětí, žádné psychologické rysy charakterizující zneužívané ženy. Walkerová (in Marvánová-Vargová, 2008, s. 31) předpokládá, že u žen přizpůsobivých, podřízených, obětí fyzického nebo sexuálního násilí nebyly v dětství vytvořeny odpovídající sebeochranné mechanismy. Tento faktor nazývá náchylnost k násilí. To znamená, že tyto ženy nejsou schopny osvobodit se od násilí. Problém jim to činí i tehdy, tuší-li, že je chce partner zabít. Ony však věří, že ho dokážou změnit. Popření, nevěřičnost a další psychologické následky tvoří syndrom týrané ženy. Odborníci se nemohou shodnout, zda jsou projevy týraných žen důsledky prožitého traumatu, anebo osobnostní charakteristiky.

Hansenová a Harwayová (in Marvánová-Vargová, 2008, s. 31) řadí mezi racionalizace, které pomáhají ženám vyrovnat se s násilím, tyto:

- popření či podhodnocování závažnosti zranění, které žena utrpěla,
- za násilí žena viní síly, které jsou mimo kontrolu pachatele,
- sebeobviňování,
- popření možností, které žena má k zastavení násilí,
- touha zachránit a změnit násilného partnera tím, že bude přehlížet násilí,
- snaha vydržet násilí z důvodu náboženství nebo tradice.

Z výše zmíněného můžeme situaci vyhodnotit jako velmi kritickou. Teorie osobnosti jakožto teorie vysvětlující násilné chování je hluboce zakořeněna v osobnosti oběti. Oběť je často neschopna jednat racionálně. Ze všeho viní sama sebe, nikoliv tyranizujícího pachatele, kterého vždy jen omlouvá a bagatelizuje jeho činy.

3.5 Teorie rodinných systémů

Partnerské násilí je jev, který se dotýká všech členů rodiny, nejen pachatele a oběti. Na oblast partnerského násilí byl aplikován Strausův systémový model násilí. Straus (in Marvánová-Vargová, 2008, s. 32) popsal rodinu jako adaptivní systém, jehož výstupem je násilí.

Na Strause navázala Giles-Simsová (in Marvánová-Vargová, 2008, s. 32) vytvořením šestistupňového systémového modelu násilného vztahu:

- ustanovení rodinného systému,
- výskyt prvního násilí,
- ustálení násilí,
- bod volby,
- opuštění systému,
- upevnění rozhodnutí.

Z teorie rodinných systémů si můžeme vyvodit následující závěr spočívající v přesvědčení, že násilí je produktem rodiny.

3.6 Teorie stresu

Stres je jedna z vlastností, která přesahuje schopnosti jedince a ohrožuje jeho duševní pohodu. Vliv stresu činí rodinu zranitelnou. Stresující události se nevztahují pouze ke strukturálním změnám (například svatba, rozvod, smrt), ale i k běžným událostem. Důležitou roli hraje schopnost vyrovnávat se se stresem. Pokud je tato schopnost oslabena vlivem dalších stresorů (například nezaměstnanost, nemoc), pak vzniká prostor pro násilné chování.

Folkman a Lazarus (in Marvánová-Vargová, 2008, s. 33) v souvislosti se stresem došli k teorii kognitivního hodnocení. Kognitivní hodnocení má tři formy:

- 1) primární – zjišťuje stresovost situace,
- 2) sekundární – pomáhá rozhodnout se, jak může subjekt reagovat,
- 3) přehodnocení.

Je patrné, že násilí může vznikat důsledkem spousty stresových situací, se kterými se jedinec sám nedokáže vyrovnat a nedokáže na ně adekvátně reagovat. Přidruží-li se ke svízelné situaci jedince další stresory, vzniká tak prostor pro násilí.

3.7 Feministické teorie

Feministické teorie tvrdí, že násilí je prostředkem k uplatnění moci a kontroly nad ženou. Spatřují původ násilí na ženách v nerovnoprávném postavení mužů a žen. Od mužů se očekává potlačování emocí, starostlivosti a citlivosti. Tyto rysy jsou považovány za feminní. Muži se tedy snaží udržet si kontrolu a dominanci, přičemž přitom mnohdy používají sílu. (Marvánová-Vargová, 2008, s. 34 – 35)

3.8 Jednofaktorové a multifaktorové teorie

Jednofaktorové teorie vysvětlují násilí z hlediska:

- 1) biologicko-genetického – dispozice k agresivnímu chování,
- 2) sociologického – sociologické teorie se kryjí s feministickými, násilí spatřují v uplatňování moci a převahy muže nad ženou,
- 3) psychologického (koresponduje s genderovou teorií) – příčiny násilí hledají v osobnosti pachatele, v jeho povahových zvláštěnostech, v poruše osobnosti.

V multifaktorových teoriích je k objasňování příčin násilí využíván kauzální model D. G. Duttona. Tvoří jej:

- 1) makrosystémové přístupy – násilí vyvoláváno nadvládou a dominancí mužů (společenské normy, předsudky, reakce společnosti na násilí),
- 2) exosystémové přístupy – postavení a problémy rodin, reakce institucí na násilí, příčina spatřována v okolí jedinců (např. nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost),
- 3) mikrosystémové přístupy – moc a kontrola uvnitř rodin, typy interakce,
- 4) ontogenetické příčiny – individuální psychologické charakteristiky osobností a jejich vzájemná interakce. (Úlehlová, 2009, s. 17 – 18; Voňková, 2008, s. 12 – 13; Střílková, 2009, s. 16 – 17; Čírtková, 2008, s. 42)

Shrneme-li si základní poznatky, můžeme konstatovat, že za násilné chování mohou být odpovědny jednofaktorové nebo multifaktorové teorie. Pro jednofaktorové teorie je charakteristická vrozená dispozice k násilí, uplatňování mužské moci nad ženou a porucha osobnosti. Multifaktorové teorie se vyznačují více aspekty. Patří sem společenské normy, typy interakce, psychologické charakteristiky osobnosti.

4 RIZIKOVÉ FAKTORY

Ke třem základním rizikovým faktorům, jež podněcují výskyt násilného chování, patří ženské pohlaví, nízký věk a chudoba. V jednotlivých podkapitolách si dále řekneme něco více i o jiných neméně důležitých rizikových faktorech, jež se podílejí na násilném chování osobnosti a činí nás tak bezbrannější.

V tabulkách si graficky znázorníme výskyt jednotlivých jevů.

4.1 Pohlaví

Z hlediska pohlaví jsou oběťmi násilí nejčastěji ženy, přičemž pachatelé jsou převážně muži. Tento rozdíl je zřejmý zvláště u sexuálního násilí. Toto tvrzení můžeme doložit tabulkou.

Rok 2008

		Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
Celkem případů		37	40	31	33	93	65	130	103	532
	dítě	5	8	10	1	26	8	19	11	88
Obětí je	žena	30	31	23	29	60	53	105	103	434
	muž	3	2	1	6	10	3	6	2	33
	senior	4	3	1	0	3	3	11	4	29
	manželé	17	15	7	15	30	33	75	58	250
Vztah mezi pachatelem a obětí	bývalí manželé	5	6	5	0	2	4	4	4	30
	druh/družka	6	3	8	10	27	9	14	25	102
	dítě žijící ve spol.dom.	4	9	10	4	26	10	19	11	93
	mezig..vztah	8	9	3	4	10	11	22	13	80
	jiná osoba žij.ve spol.dom.	2	2	2	3	4	0	7	9	29

Tab. 4 Informace o obětech domácího násilí (pohlaví, věk, vztah k pachateli) v roce 2008 (Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti (Voňková, 2009, s. 66))

Z tabulky je na první pohled zřejmé, že nejvíce případů násilného chování bylo zaznamenáno na jižní Moravě, zatímco nejméně případů paradoxně v Praze. Nejmenší počet obětí tvořili senioři a muži. Ve většině případů se násilí odehrávalo mezi partnery.

4.2 Socioekonomická situace

Nedostatek finančních zdrojů mnohonásobně zvyšuje pravděpodobnost, že se stane člověk obětí či pachatelem násilí. Deficit peněžních prostředků souvisí s hádkami v domácnosti, s chudobou, jež může velmi snadno vyústit do podoby násilného chování. U žen byla prokázána souvislost mezi rizikem násilí a příjmem domácnosti. Čím nižší příjem, tím větší ohroženost.

Strádání ve finanční oblasti může podnítit rozvoj agresivního chování. Ten se může projevovat i tak, že pachatel pro nedostatek peněz začne partnerku a svou rodinu okrádat o peníze a jinými způsoby ji tyranizovat.

Deficit peněžních prostředků má velký vliv na formování osobnosti oběti partnerského násilí. Pravděpodobnou příčinou je, že oběť je plně finančně odkázána na své okolí, tudíž je partner ten, kdo o všem rozhoduje.

4.3 Věk

Na základě výsledků britského průzkumu z roku 2001 jsme došli k závěru, že mladší lidé bývají více ohroženi všemi druhy interpersonálního násilí než starší lidé. (Walby, 2009, s. 11) Příčinou může být větší zranitelnost mladších žen a vyšší náchylnost mladších mužů používat násilí.

Můžeme předpokládat, že velký vliv na tuto skutečnost má televize a počítačové hry, kde je násilí vyobrazeno často v dosti brutální podobě.

Procento obětí jedenkrát nebo vícekrát

BCS

	16-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59
ŽENY									
Domácí násilí	7,2	8,8	5,9	5,1	3,6	3,3	2,5	1,5	0,8
Sexuální násilí	7,4	3,6	2,6	1,7	1,3	1,3	0,6	0,5	0,1
Pronásledování	10,1	8,5	9,2	8,1	7,3	7,0	7,9	6,3	5,4
MUŽI									
Domácí násilí	3,4	3,6	2,6	3,0	2,5	2,3	1,0	1,2	0,7
Pronásledování	8,4	7,0	4,5	4,2	6,4	6,9	5,3	6,5	3,3

Poznámky:

1. Zdroj Britský průzkum kriminality 2001.
2. Domácí násilí jsou výhrůžky nesexuálního charakteru nebo použití síly.
3. Sexuální napadení zahrnuje méně i více závažné incidenty a pokusy.
4. Prevalence v základním vzorku zahrnuje i odpovědi „nechci odpovídat“ a „nevím“.

Tab. 5 Prevalence interpersonálního násilí podle věku oběti (Walby, 2009, s 82)

4.4 Zdravotní stav

Špatný zdravotní stav je důsledkem násilí, ale může se vznikem násilí i souviset, nikoliv však být jeho příčinou. Výsledky britského průzkumu ukazují na spojitost mezi zhoršeným zdravotním stavem a domácím násilím.

Procento obětí jedenkrát nebo vícekrát

BCS

	Dobré	Slušné	Špatné
ŽENY			
Domácí násilí	3,7	6,7	8,8
Sexuální násilí	2,0	2,6	3,0
Pronásledování	6,8	12,5	17,7
MUŽI			

Domácí násilí	2,2	2,7	2,4
Pronásledování	5,7	6,5	7,6

Poznámky:

5. Zdroj Britský průzkum kriminality 2001.
6. Domácí násilí jsou výhrůžky nesexuálního charakteru nebo použití síly.
7. Sexuální napadení zahrnuje méně i více závažné incidenty a pokusy.
8. Prevalence v základním vzorku zahrnuje i odpovědi „nechci odpovídat“ a „nevím“.

Tab. 6 Prevalence interpersonálního násilí podle zdravotního stavu obětí (údaje obětí) (Walby, 2009, s. 85)

4.5 Trestná činnost pachatele

U jedinců, kteří se již v minulosti dopustili kriminálního chování, je vyšší probabilita, že opakovaně spáchají trestný čin. Tyto osoby se často vyznačují prchlivou a agresivní povahou, tudíž nemají daleko k tomu, aby ženu uhodili a ubližovali jí.

4.6 Rodinná výchova

Existují určité styly výchovného působení, jež mohou „zrodit“ oběť či pachatele partnerského násilí. Vyšší tendence stát se obětí nebo pachatelem násilí mají ty děti, které pocházejí z hyperprotektivní rodiny. Hyperprotektivní rodina se vyznačuje extrémním ochranářstvím dítěte. Dítě nepřichází příliš často do kontaktu s ostatními dětmi, většinou ani nenavštěvuje mateřskou školu, je izolováno. Dítě za nic nenese zodpovědnost, nemá soucit. Své okolí vnímá jako nepřátelské. Tento typ rodiny je funkční, ale nevytváří dobré podmínky pro rozvoj dítěte. Omezuje dítě v samostatnosti v době, kdy se snaží odpoutat od rodičů. Jedinec se pak snaží zbavit frustrace z omezování a kontrolování právě agresivitou vůči jiným.

Agresora může vyprodukovat i sociálně slabá rodina, v níž panuje extrémní agresivita a brutalita.

Dalším takovým typem je rodina, kde má otec submisivní roli a matka roli dominantní. Dítě nenávidí svou matku, rebeluje proti ní. Nemá přijatelný mužský vzor, nechce být slabý jako otec, proto si za způsob chování volí brutalitu. V dospělosti nesnese autoritu žen, útočí na ně.

Agresora mohou vychovat i neurotičtí rodiče. Rodiče mají velmi nízký sebesystém, který přenášejí ve formě úzkosti na své děti. Děti mají problém s hledáním vlastní identity. Objevuje se u nich chování s prvky agrese.

Při shrnutí nejdůležitějších postřehů vycházíme z poznatku, že oběť či pachatele může vyprodukovat jednak rodina ochránářská, jednak rodina, kde se na dítě příliš nedbá a nedohlíží se na něj. Obě formy jsou extrémní a z hlediska náchylnosti k násilí vysoce rizikové.

5 AKTÉŘI PARTNERSKÉHO NÁSILÍ

Mezi aktéry partnerského násilí patří dvě strany. Na jedné straně máme pachatele násilí, na straně druhé oběť snášejíci násilné jednání.

V této kapitole si rozebereme jak osobnost pachatele, tak osobnost oběti. Rozebereme si několik typů pachatelů a typy obětí a také se seznámíme s důvody, které vedou ženy pobývat ve vztahu s agresorem.

5.1 Pachatel

Násilná osoba je „*osoba, která ohrožuje jinou osobu (ohroženou osobu) na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a společně s ohroženou osobou obývá byt nebo dům, popřípadě jsou či byly spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu*“.
(Voňková, 2007, s. 37)

Osobnostní rysy násilnických mužů se vyznačují určitými povahovými rysy, a to narušeným sebevědomím, egocentrismem, impulzivitou, agresivitou, schopností manipulovat druhými, extrémní žárlivostí, nervovou labilitou, vírou v nadřazenost mužů, vysokou sebedůvěrou, pocitem nedocenění, neschopností nést důsledky za své jednání, nedostatkem komunikačních schopností, nadměrnou kontrolou a jinými rysy.

Dalším společným rysem je, že muži mnohdy agresivní chování popírají, zlehčují anebo omlouvají stresem, alkoholem, někdy dokonce i provokací ženy.

Násilná osoba úmyslně či neuvědoměle vytváří situace, v nichž spatřuje oprávněnost pro své násilí. Za své agresivní jednání viní vždy někoho jiného, nepřipouští si, že je zavinění na její straně.

5.1.1 Typologie pachatelů

Hozworth-Munroe a Stuart (in Voňková, 2008, s. 50) rozlišují následující typy násilníků:

- agresor pouze v rodině – násilí vůči partnerce,
- dysforický/hraniční agresor – deprese, úzkost, emoční labilita,

- obecně agresivní/antisociální pachatel na nízké úrovni – nezáměr o druhé, amorálnost, neodpovědnost.

Gottman (in Čírtková, 2008, s. 38 – 39) a jeho tým rozlišují dva základní typy násilníků:

- instrumentální typ – antisociální jednání, zvýšená agresivita (i ve vztahu k rodičům, autoritám), sociální sadismus,
- impulzivní typ – impulzivní jednání, nedostatečná kontrola, závislost na partnerce.

Z dalších typologií pachatelů domácího násilí si uvedeme tu, kterou zmiňuje Voňková (2009, s. 28 – 29):

- majetnický, žárlivý pachatel domácího násilí – nesnese odchod partnerky, vyznačuje se iracionálním obviňováním ženy, kontrolou a dohledem nad partnerkou, vyhrožováním, zavražďováním,
- sadistický pachatel domácího násilí – v jeho chování jsou patrné neurotické sklony, touha po odplatě, uplatňuje kruté formy násilí,
- extrémně nebezpečný pachatel domácího násilí – disponuje vysokou predispozicí k násilí, projevuje se prosazováním vlastních názorů, zájmů, útočností.

Sherman (in Voňková, 2008, s. 51) rozděluje pachatele násilí na dvě velké skupiny:

- násilníci sociálně problémoví – jsou násilní doma i na veřejnosti,
- násilníci „dvojitá tvář“ – trpí frustrací z nesplněných ideálů a představ o sobě, tuto frustraci si vybíjejí ve formě násilí na ženě.

Bílý kruh bezpečí (Střílková, 2009, s. 19) uvádí jinou typologii pachatelů, a to:

- rozpadlý alkoholik,
- stresovaný slaboch,
- nepolepšitelný násilník či sociální sadista,
- domácí násilník,
- reaktivní násilník,
- jiný pachatel.

Dle závažnosti agresivního jednání Voňková (2008, s. 57 – 58) formuluje typologii pachatelů partnerského násilí:

- nepatologický typ – agrese podmíněna situačně,
- antisociální typ – agrese podmíněna osobnostně,
- pasivně agresivní – agrese podmíněna situačně i osobnostně.

Z uvedených typologií různých autorů vidíme, že je více pohledů a označení pro násilné osoby, avšak charakteristické rysy u každé z nich jsou téměř vždy shodné a objevují se v nich téměř tytéž společné rysy.

5.2 Oběť

Obětí neboli ohroženou osobou je „*osoba, proti které směřuje domácí násilí ze strany násilné osoby, společně s násilnou osobou obývá dům nebo byt, popřípadě je nebo byla s násilnou osobou v intimním vztahu*“. (Voňková, 2007, s. 37)

Ohrožené osoby si uvědomují svou bezmoc. Řešení svého problému vidí v ústupcích a přizpůsobivosti a vstřícnosti násilníkovi. Některé ženy podléhají pocitu sebeobviňování a věří, že za násilí jsou odpovědny ony. Jsou přesvědčeny, že pokud se změní, násilí skončí.

Oběti se většinou stydí hovořit o tom, co zažívají doma. Viní se z toho, co se děje, mají strach. Ve svých vyprávěních většinou

minimalizují násilné incidenty, popírají zranění. (Vitoušová, 2009, s. 3)

Pozastavme se nad důvody, které zapříčiňují, že žena je ochotna opakovaně snášet násilí svého partnera. Jednou z mnoha pohnutek neukončení násilného vztahu může být snaha udržet úplnou rodinu kvůli dětem. Žena se snaží zachovat vztah a věří, že bude-li při svém agresivním muži stát a podporovat jej, změní ho tím. Mnohdy právě fakt, že muž je dobrým a milujícím otcem, zvítězí nad násilným chováním vůči ženě.

Dalším důvodem mohou být náboženské, kulturní či jiné přesvědčení, dokonce i nátlak rodiny, které ženu nutí udržet vztah za jakoukoliv cenu, nebo i přetrvávající citový vztah k partnerovi, nebo naopak strach z partnera, nedostatečná podpora blízkých i okolí, bezmocnost, ztráta prestiže, ztráta bydliště, výhrůžky.

Ženy často upřednostňují spokojenost partnera před vlastním pocitem bezpečí, zapírají před svým okolím, že muž je odpovědný za násilí na nich páchané. Bohužel mnoho žen věří, že nemají jinou volbu než nadále zůstat s partnerem. (Marvánová-Vargová, 2008, s. 47 – 49)

Finanční závislost je také jedním z důvodů, proč oběť zůstává s agresorem. Nedostatek financí nutí ženu být s agresorem. Někdy ženy vědí, že opustí-li partnera, zůstanou bez domova, nebudou mít kam jít. (Conway, 2007, s. 67 – 71) Výsledky výzkumu dokazují, že pro ženy snažící se uniknout z násilného vztahu, jsou nejdůležitějšími prioritami právě finanční zabezpečení a bydlení. (Buriánek, 2006, s. 26)

Dle Hartové (in Marvánová-Vargová, 2008, s 47) je prokázáno, že u obětí, které odcházejí z násilného vztahu, vzrůstá riziko zabití partnerem až o 75 % než u žen, jež ve vztahu setrvávají.

Obzvláště v případě dlouhodobého násilí může dojít k tomu, že žena reaguje na agresivní jednání partnera též agresivně, v krajním případě může situace skončit i vraždou násilníka.

Je důležité mít na paměti, že obětí násilného chování se může stát kdokoliv z nás.

5.2.1 Typologie obětí

Typologie obětí je sestavena dle různých kritérií. V širším slova smyslu můžeme rozdělit oběti podle:

- věku – děti, mladí lidé, dospělí lidé, staří lidé,
- chování – z nevědomosti, neopatrnosti, provokující chování, útočné chování,
- vzájemného vztahu – osoby cizí, známé, blízké,
- pohlaví – muži, ženy,
- životního stylu – rizikové povolání. (Střílková, 2009, s. 20)

Oběti dále můžeme dělit podle:

- zažitého trestného činu – oběti sexuálního násilí, fyzického násilí, domácího násilí, oběti majetkové újmy,
- reakce na trestný čin – aktivní, pasivní, panická,
- interakce oběť - pachatel. (Střílková, 2009, s. 20)

Voňková (2008, s. 75 – 76) rozlišuje oběti na:

- zúčastňující se – oběť a pachatel se znají,
- nezúčastňující se – oběť a pachatel se neznají,
- provokující – záměrné se vystavuje nebezpečné situaci,
- latentní – skryté násilí,
- nepravá – ocitá se ve špatnou dobu na špatném místě.

Dle základních kritérií dělení obětí můžeme vyvodit závět, že nejčastěji jsou oběťmi mladí lidé, z hlediska pohlaví se většinou jedná o ženy, dle vzájemného vztahu jde ve větší míře o osoby známé a blízké.

6 STALKING

Stalking je jedna z podob násilí, jež byla dlouho opomíjena. Z anglického překladu lze výraz stalking přeložit jako stopování, stopováním uštvat lovenou zvěř. Dle definice Buskotte (2008, s. 47) se jedná o „*úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost*“.

Ztotožňujeme se s definicí Čížkové (2008, s. 55), jež stalking charakterizuje jako „*soustavné (systematické) a excesivní (to je evidentně z normy vybočující) obtěžování druhé osoby projevy nevyžádané a umanuté pozornosti, podnícené v zásadě buď údajným či skutečným obdivem (erotickou náklonností), nebo pociťovanou záští, nenávisťí či pomstou*“.

Pronásledování a domácí násilí tvoří většinou dvě samostatné verze partnerského násilí. Vyskytují se buďto odděleně, anebo se mohou i propojit.

Stalking ohrožuje nejen oběť samotnou, ale i její blízké okolí. Ve většině případů jsou pachateli stalkingu muži, bývalí partneři.

6.1 Projevy stalkingu

Stalking se vyznačuje posedlostí, fixací a nevyžádanou a nechtěnou pozorností upnutou na určitou oběť, ať už jde o člověka blízkého či cizího. Pachatelé se většinou upínají ke stalkingu proto, že nezvládají řešit vztahové situace.

Mezi typické projevy a způsoby chování pachatele patří kontaktování oběti (telefonáty, obscénní vzkazy, výhrůžky), vyhledávání fyzické blízkosti, slídění (pozorování bydliště oběti, místo jejího pracoviště), osočování, devalvace, nátlak a psychické deptání (lži, pomluvy, poškozování majetku oběti), stalking by proxy (kontaktování oběti přes třetí osobu, manipulace okolí), fyzické násilí (napadání, sexuální útoky, údery, rány, pokousání, škracení, ohrožování motorovým vozidlem a jiné), cyberstalking (pronásledování prostřednictvím internetu, například posílání obtěžujících e-mailů,

zavírování počítače, slídění v počítači a jiné). (Čírtková, 2008, s. 60 – 63)

Pro přehlednost si v tabulce shrneme četnost výskytu jednotlivých projevů chování stalkera v procentuálním vyjádření.

Chování stalkera	Četnost výskytu v %
Telefonuje oběti	85 %
Potuluje se v její blízkosti	68 %
Pokouší se ji kontaktovat přes třetí osoby	65 %
Vyptávání se na ni v jejím prostředí	55 %
Postává před jejím domem	54 %
Zasílá jí dopisy	50 %
Zasílá SMS	47 %
Sleduje oběť	44 %
Posílá jí dárky	43 %
Beze slova postává (vysedává) v její blízkosti	39 %
Zanechává jí vzkazy na dveřích, v autě	35 %
Zasílá jí e-maily	35 %
Pronásleduje ji autem	35 %
Ničí její majetek	26 %
Vniká do jejího domu	18 %
Zasílá jí šokující předměty	13 %
Objednává zboží či služby jménem oběti	10 %

Tab. 7 Projevy stalkingu (Čírtková, 2008, s. 64)

6.2 Druhy stalkingu

Hoffmann a Kükenová rozlišují pronásledování defenzivní a ofenzivní. Tyto dva typy jsou odlišné právě ve vazbě na předchozí domácí násilí. Defenzivnímu stalkingu nepředchází domácí násilí. V partnerově chování je zjevná snaha obnovit vztah, touha usmířit se, vyhledávání kontaktu s bývalou partnerkou. Obvyklé je i střídání vyznání lásky s výhrůžkami. U ofenzivního stalkingu dochází k pokračování domácího násilí. Muž touží znovu kontrolovat a ovládat ženu, mít nad ní moc. (Čírtková, 2008, s. 21)

Löbman (in Čírtková, 2008, s. 65) rozlišuje stalking dle jeho intenzity na stalking:

- 1) mírný, lehký - obtěžování,
- 2) těžký, agresivní – nebezpečné pronásledování.

Čírtková (2008, s. 66) zmiňuje rozlišení stalkingu dle vztahu na tři základní typy vztahů, a to:

- 1) osobní vztahy (milenecké, partnerské, sousedské),
- 2) pracovní vztahy,
- 3) mediálně zprostředkované vztahy.

Jak bylo výše zmíněno, stalking lze rozlišovat podle několika hledisek. Buďto se zaměříme na intenzitu pronásledování, anebo vztah mezi osobou pronásledovanou a pronásledovatelem samotným. Pronásledování je samo o sobě velmi nebezpečné, na základě toho se již řadí mezi trestné činy.

6.3 Typy stalkerů

Buskotte (2008, s. 51 – 52) rozlišuje pět typů stalkerů:

- 1) odmítnutý stalker – vyznačuje se snahou získat partnerku zpět, anebo touhou po pomstě, odmítnutí stalkeři jsou vysoce agresivní a nebezpeční, svou nenávist směřují nejen proti partnerce, ale i proti jejímu okolí,

- 2) rozhněvaný stalker – touží po pomstě, cítí se jako oběť, na které byla spáchána křivda, používá výhrůžky a zastrašování,
- 3) intimní neboli vztah hledající stalker – nešťastně zamilovaný do oběti, nepřipouští si, že by o něj osoba, jež miluje, neměla zájem, u tohoto typu je většinou přítomno narušení osobnosti,
- 4) nekompetentní ctitel – obdoba intimního stalkera s tím rozdílem, je-li mu bráněno v kontaktu s obětí například rozhodnutím soudu, najde si jiný objekt,
- 5) kořistnický stalker – nenápadně pozoruje oběť, shromažďuje o ní informace, až má dostatek poznatků, zaútočí.

Holmes (in Čírtková, 2008, s. 72) rozčlenil pronásledovatele do šesti skupin:

- 1) pronásledovatel celebrit,
- 2) pronásledovatel ex-partnera,
- 3) pronásledovatel politiků,
- 4) pronásledovatel z vášně – sexuální motivace,
- 5) pronásledovatel ze ziskové motivace – snaha získat peníze pod hrozbou fyzického násilí,
- 6) pronásledovatel zhrzený a odmítnutý v lásce.

Na základě pohledu dvou různých zahraničních autorů rozlišujeme několik typů stalkerů. Dle jejich jednotlivých charakteristik je vidno, že pronásledování je záležitostí velice nebezpečnou a mnohdy i život ohrožující.

6.4 Důsledky stalkingu

Stalking je psychoteror, jenž je životu velmi nebezpečný. Může skončit vraždou či pokusem o ni. Studie prokazují, že násilí nekončí ukončením vztahu, protože pachatel má potřebu mít nad svou obětí moc a kontrolu trvale. (Marvánová-Vargová, 2008, s. 54 – 55)

Stalking se podepisuje nejen na zdraví oběti, ale i na kvalitě jejího života. Oběť se cítí úzkostně, nejistě, ohroženě, bezmocně. Je narušeno její soukromí, osobní svoboda. V důsledku neustálého stresu se dostavují psychosomatické potíže, nespavost, deprese, nervové zhroucení. Tento vyčerpávající stav může skončit i sebevraždou. Kromě zdravotních potíží, které poškozují zdraví, se oběti potýkají i s problémy finančními a sociálními.

Dle výsledků průzkumů nejsou některé oběti schopny pracovní činnosti. Po sociální stránce při pronásledování často dochází ke zpretrhání vazeb se známými. Jednak je to dáno okolím ženy, které nechápe její obavy, jednak změnou bydliště či zaměstnání.

Oběti obtížně navazují vztahy s lidmi. Někdy se vzdají svých koníčků a oblíbených aktivit ve strachu, že mohou někde potkat svého pronásledovatele. Takové chování vede k izolaci oběti a ke ztrátě společenských kontaktů. (Buskotte, 2008, s. 52 – 53)

6.5 Legislativa

V České republice až do roku 2010 neexistovala legislativa na ochranu obětí stalkingu. Opakované útoky a zastrašování spadající do pojmu pronásledování se u nás řešily pouze v rámci přestupkového řízení, poněvadž většina projevů pronásledování nenaplnovala společenskou nebezpečnost trestného činu.

Trestní zákoník účinný od 1. 1. 2010 zavádí v § 354 nebezpečné pronásledování.

V zahraničí jsou oběti pronásledování chráněny ochranným opatřením stanovujícím zákaz kontaktování nebo přiblížení se k ohrožené osobě. Délka trvání opatření má v různých zemích různou délku. (Marvánová-Vargová, 2008, s. 53 – 55)

USA, Austrálie a Velká Británie přijaly v devadesátých letech anti-stalkingové zákony.

Definice a trestní sazby stalkingu jsou v každé zemi odlišné. Nyní si v tabulce ilustrativně zobrazíme přehled trestních za pronásledování obětí.

SRN	až 5 let (v případě způsobení smrti 10 let)
Austrálie (Victoria)	až 10 let
Kanada	až 10 let
Velká Británie	až 5 let
Austrálie (New South Wales)	až 5 let
USA (Massachusetts)	až 5 let
Holandsko	až 3 roky
Belgie	až 2 roky
Rakousko	až 1 rok
Irsko	až 1 rok
Japonsko	až 1 rok
Norsko	6 měsíců
Dánsko	6 měsíců

Tab. 8 Trestní sazby za stalking (Čírtková, 2008, s. 60)

Z výše uvedených trestních sazeb za pronásledování v Austrálii a v Kanadě lze usuzovat, že stalking patří mezi dosti závažné trestné činy, za který je možno uložit až deset let. V České republice bylo možné do roku 2010, než nabyl účinnosti nový trestní zákoník, jenž zavádí v § 354 trestný čin nebezpečného pronásledování, stíhat pachatele podle jiných ustanovení trestního zákona.

7 POMOC OBĚTEM

Je těžké obětem pomoci, protože se většinou stydí hovořit o tom, co zažívají. Řada pachatelů se chová jinak doma než na veřejnosti, tím více je situace ztížená.

7.1 Centra pomoci obětem partnerského násilí

Center pomoci ohroženým osobám je velké množství. Soupis míst, na něž je možno se obrátit v případě ohrožení lidské důstojnosti, zdraví či života, nalezneme v příloze č. 1.

Zpravidla mezi subjekty zajišťující komplexní přístup rozlišujeme dva typy institucí:

- 1) represivní: Policie ČR, obecní policie, přestupková oddělení obecních úřadů,
- 2) pomáhající: intervenční centrum, orgány sociálně právní ochrany dětí, krizové centrum pro děti a rodinu anebo manželská poradna, azylový dům a podobně, praktičtí lékaři, specialisté, nemocnice, záchranná služba. (Úlehlová, 2009, s. 69)

Jako první po útoku jsou s obětí obvykle policisté a zdravotníci. Ti hrají podstatnou roli při prevenci a identifikaci násilí. Měli by ovládat problematiku násilí v rodině, rozeznat faktické příčiny zranění, aby věděli, jak mají dále pracovat s obětí.

7.1.1 Krizové intervence

„Krizová pomoc je terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami.“²

Programy pomoci obětem spočívají v poskytnutí poradenství v rámci krizové intervence. Skýtají emocionální podporu i pro rodinné příslušníky nebo další osoby, které oznámili spáchání trestného činu.

² § 60 zákona č. 2006/108 Sb., o sociálních službách

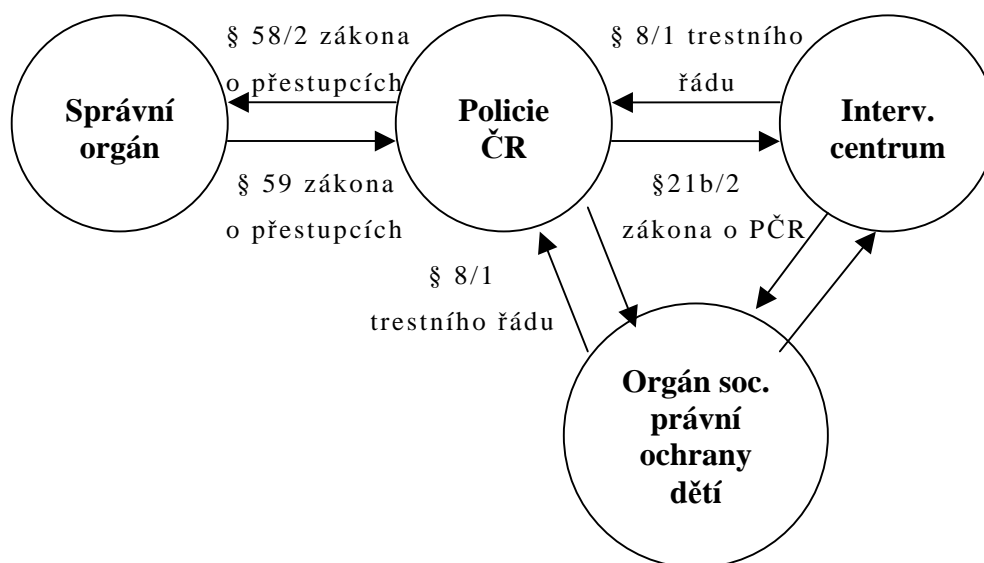
V závažnějších situacích zahrnují předání oběti, klienta náležející instituci, která se o něj patřičně postará. Mezi další zajišťované služby patří pomoc spojená s lékařskou péčí, zaopatření nouzového přístřeší, obživy, oblečení, peněz, péče, dopravy, opravy majetku. Krizové intervence poskytnou obětem veškeré informace, které souvisejí s uspokojením jejich potřeb a se zajištěním jejich práv, a také informace o možnostech finanční pomoci. (Dufková, 2005, s. 30)

7.1.2 Intervenční centra

Od 1. 7. 2007 vznikla v České republice pracoviště, jež poskytují pomoc osobám v krizi, osobám ohroženým domácím násilím. Těmito pracovišti jsou intervenční centra. Intervenční centra jsou jednou ze služeb sociální prevence, upravená v § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Můžeme je charakterizovat jako specializovaná pracoviště poskytující odbornou psychosociální a právní pomoc ohroženým ženám. Koordinují interdisciplinární spolupráci mezi dalšími navazujícími službami na úrovni kraje.

„Intervenční centrum je povinno oznamovat příslušnému krajskému úřadu počet osob ohrožených násilným chováním, kterým byla poskytnuta pomoc.“³

³ § 74b zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Obr. 4 Schéma předávání informací (Voňková, 2007, s. 71)

Intervenční centrum je povinno do osmačtyřiceti hodin od opisu o vykázání vydaného policejním orgánem nabídnout ohrožené osobě pomoc. Vykázáním je zajištěno dočasné oddělení osoby násilně od osoby ohrožené. Pomoc však může intervenční centrum nabídnout i v případě žádosti ženy, která bydlí s násilnou osobou. Schéma pomoci ohroženým osobám podrobně popsáno v příloze č. 2.

Dále je pomoc zabezpečována intervencí psychologů, sociálních pracovníků, právníků. Ti ženě nabídnou odbornou pomoc a dají jí čas na zotavení. Žena se pak rozhodne, co bude následovat - buď ve vztahu pokračuje, anebo jej ukončí.

Intervenční centra zprostředkovávají služby jiného subjektu pro ohroženou osobu, pokud nedokážou ženě poskytnout očekávanou službu, a spolupracují s jinými subjekty k zajištění systémového postupu v ochraně před domácím násilím. Právě spoluprací intervenčních center s mnoha institucemi je zajištěna jejich úspěšná činnost. (Voňková, 2008, s. 157 – 161; Voňková, 2007, s. 21 - 41)

Seznam spolupracujících institucí je uveden v příloze č. 3.

7.1.3 Nestátní neziskové organizace

Zákon o ochraně před domácím násilím s sebou přinesl další rozkvět aktivit nestátních neziskových organizací. Některé z těchto činností pomohly k realizaci zmíněného zákona.

Králíčková (2011, s. 128) uvádí do přehledu neziskových organizací poskytujících pomoc obětem domácího násilí tyto:

- Bílý kruh bezpečí (www.bkb.cz),
- Spondea při ČČK Brno, o. p. s. (www.spondea.cz),
- Persefona (www.persefona.cz),
- Koordona (www.koordona.cz),
- Liga lidských práv (www.llp.cz),
- Acorus (www.acorus.cz),
- La Strada (www.strada.cz),
- Linka důvěry (www.help-psych.cz),
- Nadace naše dítě (www.nasedite.cz).

Je vhodné se zmínit alespoň o některých z velkého počtu nestátních neziskových organizací.

Bílý kruh bezpečí uskutečnil v letech 2005 až 2007 projekt „HRÁZ“ – „Pomoc obětem domácího násilí a zvláště zranitelným obětem násilných trestných činů“. Cíl projektu spočíval v omezení výskytu domácího násilí prostřednictvím individuální a generální prevence.

KOORDONA (Koalice organizací proti domácímu násilí) seskupuje neziskové organizace, jež se zabývají domácím násilím, násilím na ženách a ženskými právy. Mezi členské organizace KOORDONY patří:

- Psychosociální centrum Acorus, o. s. (Praha) – centrum pro pomoc obětem domácího násilí,
- ROSA, o. s. – informační a poradenské centrum pro ženy – oběti domácího násilí,
- proFem o. p. s. – konzultační středisko pro ženské projekty,

- Arcidiecézní charita Praha – projekt Magdala,
- ÉLEKTRA, o. s.,
- Magdalenium, o. s.,
- Občanská poradna Nymburk, o. s. – Centrum pro pomoc obětem,
- Amnesty International,
- Slezská diakonie (poradny Elpis v Havířově, Třinci, Ostravě, Karviné),
- Most k životu, o. p. s. (Trutnov),
- Persefona, o. s.

Pomoc je uskutečňována formou přímé pomoci obětem (psychologické, sociální a právní poradenství), pořádání osvětových kampaní a vzdělávání široké veřejnosti. Pod aktivity organizací Acorus a Liga lidských práv spadá pořádání seminářů pro profesionály, pomáhající organizace a oběti domácího násilí. ProFem, o. p. s. poskytuje bezplatnou právní pomoc ohroženým ženám, uskutečňuje semináře pro odborníky i laiky, každý rok publikuje právní příručku „Vaše právo“. Rosa vydala publikaci zaměřenou na partnerské násilné vztahy teenagerů „To si nesmíš dovolit“. (Voňková, 2008, s. 171 – 175)

Shrňme-li si nejdůležitější postřehy v této kapitole, můžeme prohlásit, že existuje spousta institucí, na něž se mohou obrátit ženy ohrožené násilným jednáním. Důležitým krokem v životě každé ženy, která prožívá domácí peklo, je umět takový vztah včas ukončit. Pokud to nedokáže žena sama, jsou tu pro ni na pomoc specializované instituce, které jí zajistí všestrannou koordinovanou pomoc. Žena může podniknout spoustu kroků ke stíhání pachatele. Může se obrátit buďto na organizace represivní, anebo pomáhající. Na základě výsledků statistik mají větší důvěru žen právě instituce pomáhající. Okruh neziskových organizací pomáhajícím týraným ženám se rozšířil na základě zákona o ochraně před domácím násilím.

8 NÁSILÍ A ZÁKON

Domácí násilí bylo velmi dlouho v České republice považováno za soukromý problém. Postupem času společnost dospěla k poznání, že domácí násilí má celospolečenský dopad a žádá si spolupráci všech institucí. V českém právu nebyla do roku 2007 o domácím násilí ani zmínka. Na základě přijetí zákonů, jež mají vztah k domácímu násilí, se Česká republika přihlásila k řešení problematiky domácího násilí.

8.1 Zákon o ochraně před domácím násilím

Česká republika přijala zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, jež nabyly účinnosti 1. 1. 2007. Tímto počinem se Česká republika přiřadila k zemím Evropské unie, jejichž zákonodárství vytváří ucelený právní rámec pro prevenci domácího násilí, a obětem násilí poskytuje kvalifikovanou pomoc. Tímto zákonem se tudíž zásadně mění situace ohrožených osob a zavádí se komplexní přístup k prevenci a ochraně před domácím násilím a také postih násilného jednání. (Voňková, 2008 s. 83 – 85)

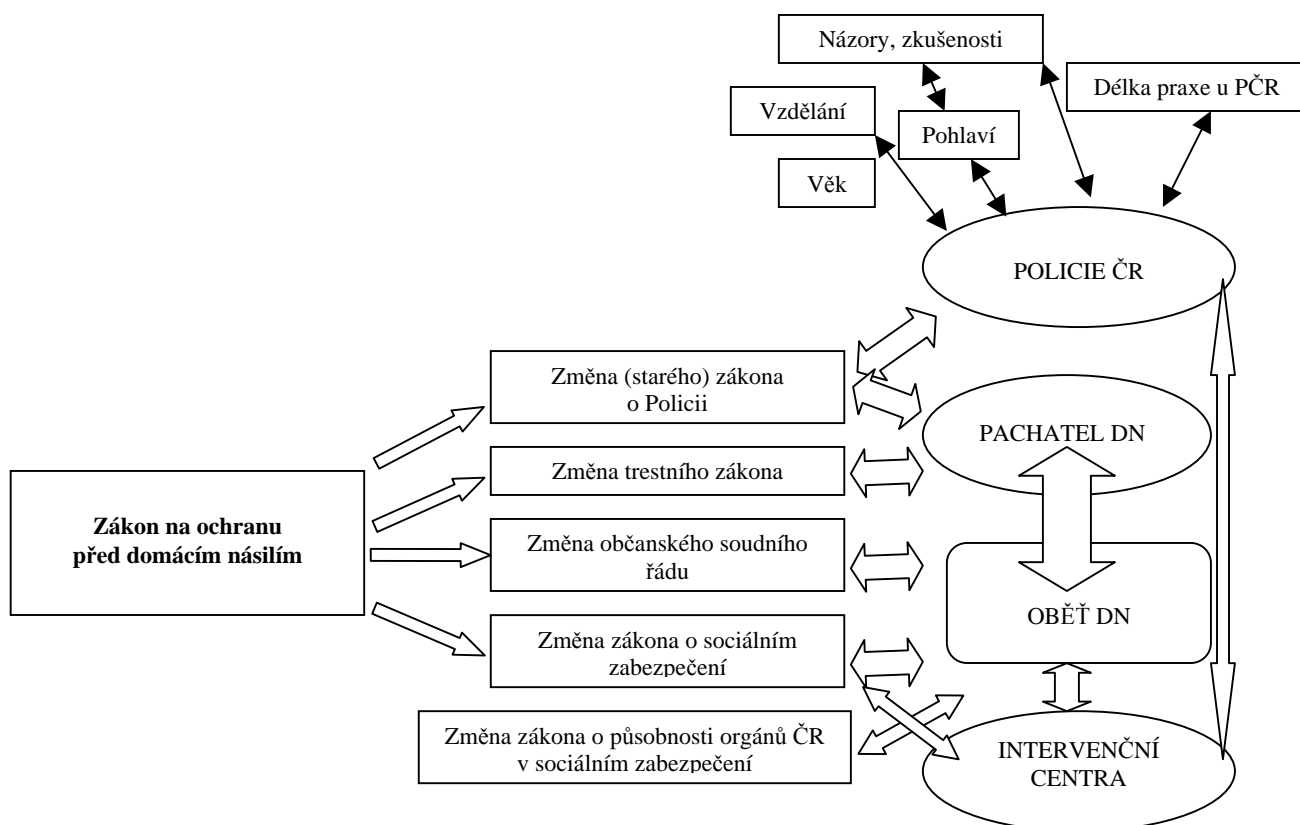
Návrh zákona vypracovala expertní skupina Aliance proti domácímu násilí.

Zákon upravuje a propojuje postupy justice, policie a sociálních služeb.

Zákon je sestaven na principu:

- priority práv – zásah do soukromí je nezbytný při ochraně života, zdraví, práv a svobody,
- subsidiarity,
- odvrácení hrozby nebezpečí – zákonná opatření mají formu prevence,
- přiměřenosti a minimalizace zásahů,
- výměny informací zejména mezi policisty, intervenčními centry a orgány sociálně právní ochrany.

Zákon se opírá o tři pilíře, které zaručují jeho vyváženost ve složce zákonného omezení (vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí na určenou dobu), ve složce sociální (ochrana a pomoc ohrožené osobě v intervenčním centru) a právní ochrany poskytované soudem (zvláštní předběžné opatření o personální i teritoriální ochraně ohrožené osoby).

Obr. 5 Zákon na ochranu před domácím násilím (Střílková, 2009, s. 57)

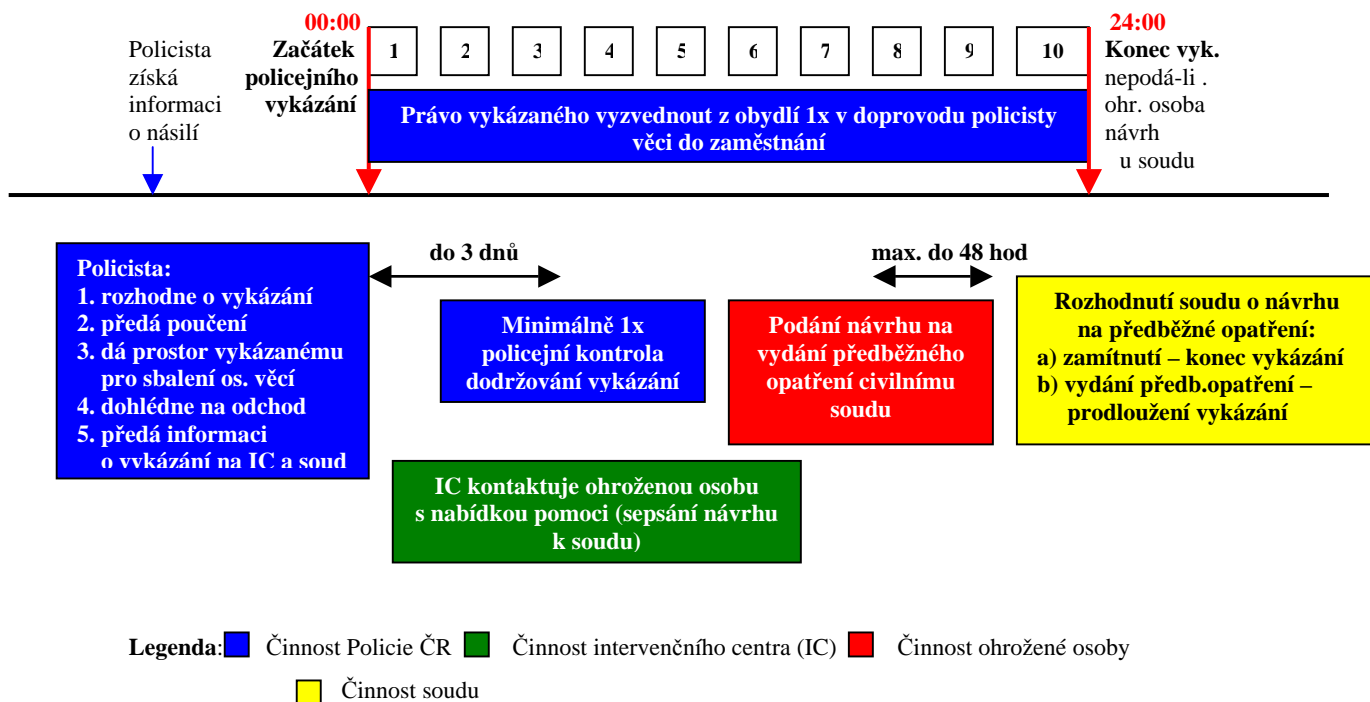
Voňková uvádí, že proces ochrany před domácím násilím lze stručně definovat jako policejní intervenci, sociální pomoc a soudní ochranu. (2008, s. 201 – 203)

8.2 Zákon o Policii ČR

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky zahrnuje v oblasti ochrany před domácím násilím ochranu osoby ohrožené domácím násilím. Tato ochrana spočívá v prevenci, a to dříve, než chování násilné osoby vygraduje do podoby trestného činu a osoba ohrožená utrpí újmu. Nově zavedený institut vykázání, upraven § 44 - § 47, opravňuje policejní příslušníky vykázat násilnou osobu ze společného bydlení nebo jí zakázat vstup do společného bydlení po dobu deseti dnů. Vykázání plní roli preventivního opatření, jehož úkolem je ochránit ohroženou osobu před případným dalším nebezpečím ze strany osoby násilné. (Voňková, 2008, s. 86 – 87)

Vykázaná osoba má jednak určitá práva, jednak určité povinnosti. Mezi povinnosti je zahrnuto okamžité opuštění stanoveného prostoru, zákaz vstupu do vymezeného prostoru, nenavazování kontaktů s ohroženou osobou a odevzdání veškerých klíčů od společného bydlení policistovi. Mezi práva vykázané osoby patří právo vzít si ze společného bydlení osobní věci, vyzvednout si jedenkrát za doprovodu policisty ze společného bydlení věci nutné k povolání, právo na informace o možnostech bydlení. Ohrožená osoba má možnost podat návrh na předběžné opatření a využít služeb odborníků v oblasti pomoci obětem domácího násilí.⁴ Předběžné opatření zajistí prodloužení doby ochrany.

⁴ § 45 a § 46 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Obr. 6 Průběh vykázání (Vitoušová, 2009, s. 4 – 5)

Ze schématu je na první pohled patrné, že policisté se významně podílejí na prevenci, intervenci a pomoci řešit případy spojené s domácím násilím.

V příloze č. 5 uvádíme přehled počtu vykázání dle krajů v roce 2011. Za měsíce leden až srpen bylo zatím v České republice vykázáno celkem 932 osob. Už teď počet vykázaných osob pouze za toto určité období přesáhl celkový počet vykázaných osob za rok 2007, 2008 a 2009. Je zřejmé, že Policie České republiky řeší rok od roku stále více případů spojených s násilným jednáním, potažmo vykázáním.

8.3 Trestní zákoník

Pro účely trestního práva musí domácí násilí splňovat tyto znaky:

- 1) opakovanost – opakované projevy, nejednorázové incidenty,
- 2) postupný nárůst intenzity – útoky proti důstojnosti mohou vyústit v útoky proti životu,
- 3) jasné role – nerovnost postavení násilné a ohrožené osoby,

- 4) páčání násilí v soukromí – násilí beze svědků. (Králičková, 2011, s. 95 – 96)

V oblasti trestního práva došlo k doplnění zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „TrZ“) o několik trestných činů. Zmíníme si ty nejdůležitější, a to týrání osoby ve společném obydlí (§ 199 TrZ) a nebezpečné pronásledování (§ 354) a zabití (§ 141 TrZ).

§ 141 Zabití

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.⁵

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a. na dvou nebo více osobách,*
- b. na těhotné ženě, nebo*
- c. na dítěti mladším patnácti let.*

Trestný čin zabití umožňuje uložit mírnější trest osobě dlouhodobě týrané, usmrtí-li svého trýznitele. U zabití je kladen důraz především na okolnosti, které výrazně snižují škodlivost takového jednání. To znamená, že se jedná o usmrcení z omluvitelného důvodu, kde je tudíž použita nižší sazba.

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem,*
- b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,*
- c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo*
- d) páčá-li takový čin po delší dobu.*

⁵ § 141 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo smrt.⁶

Týráním se rozumí „zlé nakládání s osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám, k žebrotě nebo činnostem, které týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují a podobně)“⁷.

Společným bydlením je chápán byt či jiný prostor sloužící k bydlení. Není zde podmínkou společné vedení domácnosti, ale pouze skutečnost společného bydlení.

§ 354 Nebezpečné pronásledování

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,*
- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,*
- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,*
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo*
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,*
- f) a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.⁸*

Výhrůžky, sledování, vytrvalé obtěžování, omezování svobody odpovídají skutkové podstatě trestného činu označovaného také jako stalking.

⁶ § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁷ <http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/trestni-zakonik-tyrani-osoby-zijici-ve-spolecnem-obydli-199/>

⁸ § 354 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Mezi další trestné činy, jež mají souvislost s domácím násilím, patří například vražda (§ 140 TrZ), těžké ublížení na zdraví (§ 145 TrZ), ublížení na zdraví (§ 146 TrZ) násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci (§ 352 TrZ), nebezpečné vyhrožování (§ 353 TrZ), vydírání (§ 175 TrZ), znásilnění (§ 185 TrZ), sexuální nátlak (§ 186 TrZ), pohlavní zneužití (§ 187 TrZ), maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337 TrZ), nedovolené ozbrojování (§ 279 TrZ), výtržnictví (§ 358 TrZ), únos dítěte a osoby stížená duševní poruchou (§ 200 TrZ), ohrožování výchovy dítěte (§ 201 TrZ), omezování osobní svobody (§ 171 TrZ), útisk (§ 177 TrZ), porušování domovní svobody (§ 178), neoprávněné užívání cizí věci (§ 207 TrZ), neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru (§ 208 TrZ), poškozování cizí věci (§ 257 TrZ), obchodování s lidmi (§ 168 TrZ), svěření dítěte do moci jiného (§ 169 TrZ), zbavení osobní svobody (§ 170 §), zanedbání povinné výživy (§ 196 TrZ).

8.4 Zákon o sociálních službách

Zároveň se zákonem o ochraně před domácím násilím nabyt dnem 1. 1. 2007 účinnosti též zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Zákon o sociálních službách vymezuje novou koncepci sociálních služeb v ČR.

Výbor pro prevenci domácího násilí působí při Radě vlády pro lidská práva od roku 2007. Výbor připravuje podněty pro Radu vlády pro rovné příležitosti mužů a žen, podílí se na prevenci a boji proti domácímu násilí včetně násilí na dětech a seniorech, bojuje proti násilí na ženách a proti obchodování s lidmi, spolupracuje s orgány a institucemi zabývajícími se prevencí a bojem proti domácímu násilí.⁹

Zákon o sociálních službách upravuje zřizování a fungování intervenčních center. Intervenční centra jsou vymezena § 60a jako „specializovaná sociální služba“. (Voňková, 2007, s. 21) Plní funkci

⁹ <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rada-pro-rovne-prilezitosti/prevence-domaciho-nasili/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasili-30381/>

poradenských zařízení pro osoby ohrožené domácím násilím. Povinností krajů bylo zřizovat intervenční centra. Nyní podle § 14 zákona o krajích - „Kraj může pro výkon samostatné působnosti zakládat a zřizovat právnické osoby a organizační složky kraje, pokud zákon nestanoví jinak.“¹⁰ - nemusejí v rámci své samostatné působnosti zřizovat intervenční centra.

Zákon též zřizuje azylové domy, jež mají za úkol poskytnout útočiště osobám v nepříznivé životní situaci, kdy jim hrozí ztráta bydlení. Azylové domy poskytují služby ubytovací, stravovací a pomoc při uplatňování práv¹¹.

8.5 Občanský soudní řád

Do občanského soudního řádu, zákona č. 99/1963 Sb., přibyl speciální typ předběžného opatření na ochranu osoby ohrožené domácím násilím, je-li jedním násilné osoby ohrožen její život, zdraví, svoboda nebo důstojnost.

Je-li jedním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, předseda senátu předběžným opatřením uloží účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby

- a. opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval,*
- b. nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam,*
- c. se zdržel setkávání s navrhovatelem, nebo*
- d. se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.¹²*

Osoba ohrožená může podat návrh na vydání předběžného opatření. Tím může být osobě násilné přikázáno, aby opustila po dobu jednoho měsíce společné obydlí a zdržela se jakýchkoliv pokusů o navazování kontaktů s navrhovatelem. (Voňková, 2007, s. 20)

¹⁰ § 14 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích

¹¹ § 57 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

¹² § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

„K rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle § 76b je příslušný okresní soud, v jehož obvodu je nebo byl dům, byt, místnost nebo jiný prostor společně obývaný s navrhovatelem.“¹³

„Usnesení, kterým bylo nařízeno předběžné opatření, je vykonatelné vyhlášením. Nedošlo-li k vyhlášení, je vykonatelné, jakmile bylo
a) vydáno, jedná-li se o předběžné opatření podle § 76a a 76b,
b) doručeno tomu, komu ukládá povinnost, jedná-li se o předběžné opatření podle § 76.“¹⁴

Zákonem č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo k zakotvení zákazu nežádoucího sledování a obtěžování a možnost opětovného výkonu rozhodnutí. (Králičková, 2011, s. 25)

8.6 Zákon o sociálně právní ochraně dětí

Zákon o sociálně právní ochraně dětí uvádí z hlediska problematiky domácího násilí zaměření sociálně-právní ochrany na děti, *„na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu“.*¹⁵

Novelizací zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která je provedena zákonem č. 134/2006 Sb., doplňuje zaměření právní ochrany také na děti, *„které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami“.*¹⁶

Oznamovací povinnost vzniká zdravotnickému zařízení *„v případě podezření z týrání, zneužívání dítěte nebo zanedbávání péče o ně“*¹⁷. Záznam o vzniku úrazu musí zdravotní středisko zaslat obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a stejně tak mu oznámit i fakt, že matka se dítěte po narození zřekla.

¹³ § 74 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁴ § 76d zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁵ § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

¹⁶ § 6 zákona č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

¹⁷ § 10 zákona č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo Metodické doporučení č. 3/2010 o postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí. (Králičková, 2011, s. 25)

Z kvalifikovaných odhadů vyplývá, že většina domácího násilí se děje v rodinách s nezletilými dětmi (uvádí se 70 % - 95 % případů).¹⁸

8.7 Zákon o přestupcích

Přestupky řešené v souvislosti s domácím násilím patří mezi přestupky návrhové. To znamená, že jsou projednávány pouze na návrh postižené osoby. Tvoří je přestupky proti občanskému soužití. Návrh se podává ve lhůtě tří měsíců u obecního úřadu v místě bydliště. Lhůta se počítá ode dne, kdy došlo k přestupku, nebo kdy se postižená osoba dozvěděla o postoupení oznámení obci. Není možné projednat přestupek, od jehož spáchání uplynul jeden rok. Dozví-li se policejní orgán o násilném incidentu od postižené osoby, musí jí na základě její žádosti podávat informace o tom, zda v trestním stíhání pokračuje nebo jej zastavil nebo postoupil věc obecnímu úřadu k přestupkovému řízení. (Voňková, 2010, s. 16 – 18)

§ 49 Přestupky proti občanskému soužití

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

- a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,*
- b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,*
- c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,*
- d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,*
- e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích,*

¹⁸ Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí

*odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.*¹⁹

Za ublížení na cti, urážku či posměch lze uložit pokutu do 5.000 Kč, za zbylé přestupky (písmeno b) – e)) až 20.000 Kč.

Shrňme si základní legislativní poznatky, které byly předmětem této kapitoly. Zákonem o ochraně před domácím násilím se Česká republika zapojila k řešení celosvětového problému domácího násilí. Je tedy dohlíženo na ochranu obětí domácího násilí a trestně postihováno násilné jednání. Zjednodušeně řečeno, ochranu před domácím násilím zajišťuje policie, soud a intervenční centra. V zákoně o policii je zaveden institut vykázaní, jenž má ohrožené osobě zajistit bezpečí. V trestním zákoníku došlo k doplnění několika trestných činů vztahujících se k násilnému jednání. Občanský soudní řád přináší institut předběžného opatření na ochranu ohrožené osoby. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí je zaměřen i na děti, které jsou ohroženy násilím mezi rodiči. Zdravotnickým střediskům vzniká povinnost ohlásit podezření z týrání dětí.

¹⁹ § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích

II PRAKTICKÁ ČÁST

Kvantitativní výzkum a sekundární analýza dat

V úvodu praktické části práce představujeme zvolenou výzkumnou metodu. Jedná se o kvantitativní přístup, o sekundární analýzu dat.

V první pasáži empirické části se zabýváme statistikami občanského sdružení ROSA, které jsou zaměřeny na aktéry domácího násilí. Zkoumají věkovou strukturu těchto osob, rodinný stav, dosaženou kvalifikaci, ekonomický status a také zobrazují formy násilí, s nimiž se ženy jako oběti násilného chování setkaly.

Druhá část je zaměřena na vlastní výzkumné šetření provedené v roce 2012, opírající se o výsledky reprezentativního výzkumu provedeného Střediskem empirických výzkumů v roce 2006. Jako podklad pro srovnání povědomí lidí o násilí obecně nám posloužily údaje z roku 2006, které jsme následně porovnávali s vlastním zjištěním.

Kvantitativní výzkum bývá označován také jako tradiční, experimentální, empiricko-analytický nebo pozitivistický přístup k výzkumu. Jeho východiskem je pozitivismus, respektive novopozitivismus. Objevuje se zde existence jedné objektivní reality, která je nezávislá na našich pocitech, citech a postojích. Výzkumník se snaží zachovávat si určitý odstup, pracuje s velkým počtem osob. Dosažené výsledky, které jsou statisticky zpracovány a prezentovány, se snaží zobecňovat na rozdíl od kvalitativního výzkumu. (Chráska, 2007, s. 33, Maňák, 2005, s. 57)

Kvantitativní výzkum pracuje s čísly. Zkoumá množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů. Číselné údaje je možno matematicky zpracovat (sčítání, průměr, procenta). (Gavora, 2000, s. 31)

Kvantitativní výzkum *„je založen na ověřování platnosti teorií, konstruovaných pomocí konceptů a měřených čísel (pomocí operacionalizace a strukturovaným dotazováním nebo pozorováním a měřením), analyzované vzápětí pomocí statistických procedur (tvrde*

metody aplikované na tvrdá data) s cílem zjistit, zda prediktivní zobecnění teorie je pravdivé“. (Hendl, 1999, s. 18) Z výše zmíněného můžeme vyvodit, že kvantitativní výzkum je záležitost verifikační.

V kvantitativním výzkumu se realizátoři opírají zejména o standardizovaná kvantifikovatelná data. Jeho typickým cílem je především statistický popis, predikce nebo verifikace příčinných hypotéz a teorií, třídění jevů a vysvětlení příčin jejich existence nebo změn jevů. Kvantitativní výzkum v sobě obsahuje statistickou analýzu. Probíhá strukturovaněji nežli kvalitativní výzkum a používá spíše deduktivní postupy vědecké metody. Je zaměřen na popis variability předem definovaných proměnných, jež určují, co se bude pozorovat a zachycovat. (Hendl, 2005, s. 61 – 63, Gavora, 2000, s. 32)

Podle Hendla (1999, s. 18) je proces kvantitativního výzkumu charakteristický tím, že má jistou posloupnost, a to:

- 1) navrhnutí testu, který buď podpoří, nebo zamítne hypotézu,
- 2) test hypotézy určí, zda je hypotéza pravdivá pro tu určitou situaci a zda ji jde generalizovat,
- 3) v kvantitativních studiích tvoří model uvažování
 - závěry a doporučení z předchozích studií,
 - vysvětlení, důvody, teorie a hlediska,
 - otázky, hypotézy, predikce a modely,
 - shromažďování dat,
 - sumarizace dat prostřednictvím popisné statistiky, grafů, tabulek,
 - provádění závěrů, a jiné.
- 4) kvantitativní studie využívají plány výzkumu, a to:
 - popisné studie (prostřednictvím dotazníku, pozorování),
 - kauzálně-komparativní studie,
 - korelační studie,
 - ex-post facto a quasi-experimentální studie,
 - experimentální studie.

Kvantitativní výzkum má své výhody a nevýhody. Jejich výčet je uveden v tabulce níže.

PŘEDNOSTI KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU	NEVÝHODY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU
Testování a validizace teorií.	Kategorie a teorie použité výzkumníkem nemusejí odpovídat lokálním zvláštnostem.
Lze zobecnit na populaci.	Výzkumník může opominout fenomény, protože se soustřeďuje pouze na určitou teorii a její testování a ne na rozvoj teorie.
Výzkumník může konstruovat situace tak, že eliminuje působení rušivých proměnných, a prokázat vztah příčina – účinek.	Získaná znalost může být příliš abstraktní a obecná pro přímou aplikaci v místních podmínkách.
Relativně rychlý a přímočarý sběr dat.	Výzkumník je omezen reduktivním způsobem získávání dat.
Poskytuje přesná, numerická data.	
Relativně rychlá analýza dat (využití počítačů).	
Výsledky jsou relativně nezávislé na výzkumníkovi.	
Je užitečný při zkoumání velkých skupin.	

Tab. 9 Výhody a nevýhody kvantitativního výzkumu (Hendl, 2005, s. 49)

Mezi nejčastěji používané výzkumné metody v případě kvantitativního výzkumu patří (Gavora, 2000, s. 70):

- strukturované pozorování,
- škálování,
- dotazník,
- interview,
- obsahová analýza textu,
- experiment.

Při práci se statistikami občanského sdružení ROSA jsme volili jako postup práce sekundární analýzu dat. Sekundární analýza dat je

„nová analýza (reanalýza) původních dat jedné nebo více primárních studií“. (Hendl, 2005, s. 351) Sekundární analýzu můžeme definovat ještě obšírněji, a to jako *„analýzu existujících databází primárních dat empirických studií s cílem zodpovědět původní otázku použitím jiných metod nebo zodpovědět nové otázky“.* (Hendl, 2005, s. 351) Sekundární analýza tedy představuje *„další využívání údajů, například archivovaných sestav z někdejších vlastních šetření, speciální analýzy publikovaných statistických informací či výsledků výzkumů, datových souborů získaných z jiných i zahraničních pracovišť“.* (Reichel, 2009, s. 168)

Sekundárně analyzovat lze údaje kvalitativní i kvantitativní povahy. Výsledky sekundární analýzy mohou přinést potřebu nových dat.

Pracovali jsme se sekundárními informacemi - statistikami občanského sdružení ROSA -, avšak interpretaci získaných výsledných dat jsme si vytvářeli sami.

Po úvodu do problematiky kvantitativního výzkumu obrátíme svou pozornost na další dílčí celek, jímž jsou statistiky občanského sdružení ROSA. Rozebereme si jednotlivé roky – 2008, 2009 a 2010 – a na základě tabulek a grafického znázornění si získané informace vyhodnotíme.

Statistiky občanského sdružení ROSA

Statistiky občanského sdružení Rosa za rok 2010

Informačním a poradenským centrem pro ženy – oběti domácího násilí - ROSA prošlo v roce 2010 celkem 237 klientek, těm bylo poskytnuto celkem 5 453 půlhodinových výkonů ve formě psychosociální, sociálně-právní a sociálně-terapeutické konzultace. Celkem bylo v roce 2010 poskytnuto 2 866 konzultací po telefonu či prostřednictvím internetové poradny.

V roce 2010 využilo sociální službu azylové ubytování 19 žen a 25 dětí.

V otázce řešení vlastního bydlení (sociální byt, podnájem, jiný azylový dům) bylo 61 % žen úspěšných. V roce 2010 se žádná žena nevrátila zpět k násilnému partnerovi.

Pro statistické účely byla zpracována data 203 klientek, která jsou podrobně rozpracována v následujících tabulkách.²⁰

VĚK	Počet obětí	Relativní četnost v %	Počet pachatelů	Relativní četnost v %
18 – 24	2	1,0	0	0,0
25 – 29	13	6,4	9	4,4
30 – 34	37	18,2	27	13,3
35 – 39	70	34,5	45	22,2
40 – 44	33	16,3	45	22,2
45 – 49	18	8,9	32	15,7
50 – 54	13	6,4	13	6,4
55 – 59	9	4,4	17	8,4
60 – 64	5	2,5	11	5,4
65 – 69	2	1,0	4	2,0
70 a více	1	0,5	0	0,0
Celkem	203	100,0	203	100,0

Tab. 10 Věková struktura obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2010²¹

Statistiky občanského sdružení Rosa za rok 2009

Informačním a poradenským centrem pro ženy – oběti domácího násilí - ROSA prošlo v roce 2009 celkem 228 klientek, těm bylo poskytnuto celkem 1 280 výkonů ve formě dlouhodobého psychosociálního a sociálně-právního poradenství a podpůrných terapeutických skupin.

Celkem bylo v roce 2010 poskytnuto 2 180 telefonických krizových pomoci včetně internetového poradenství. Sociální službu pobytového programu využilo v roce 2009 18 žen a 22 dětí.

²⁰ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf

²¹ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf,

Pro statistické účely byla zpracována data 206 klientek, která jsou podrobně rozpracována v následujících tabulkách.²²

VĚK	Počet obětí	Relativní četnost v %	Počet pachatelů	Relativní četnost v %
18 – 24	6	2,9	0	0,0
25 – 29	17	8,3	15	7,3
30 – 34	39	18,9	21	10,2
35 – 39	54	26,2	55	26,7
40 – 44	33	16,0	36	17,5
45 – 49	24	11,7	29	14,1
50 – 54	13	6,3	19	9,2
55 – 59	10	4,9	16	7,8
60 – 64	8	3,9	10	4,9
65 – 69	1	0,5	2	1,0
70 a více	1	0,5	3	1,5
nevedeno	0	0,0	1	0,5
Celkem	206	100,0	206	100,0

Tab. 11 Věková struktura obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2009²³

Statistiky občanského sdružení Rosa za rok 2008

Informačním a poradenským centrem pro ženy – oběti domácího násilí - ROSA prošlo v roce 2008 celkem 232 klientek, těm bylo poskytnuto celkem 1 402 výkonů ve formě dlouhodobého psychosociálního poradenství, psychoterapie žen, sociálně-právní konzultace.

Celkem bylo v roce 2008 celkem 1 919 krizových intervencí včetně internetového poradenství. Sociální službu pobytového programu využilo v roce 2008 24 žen a 33 dětí.

Pro statistické účely byla zpracována data 196 klientek, která jsou podrobně rozpracována v následujících tabulkách.²⁴

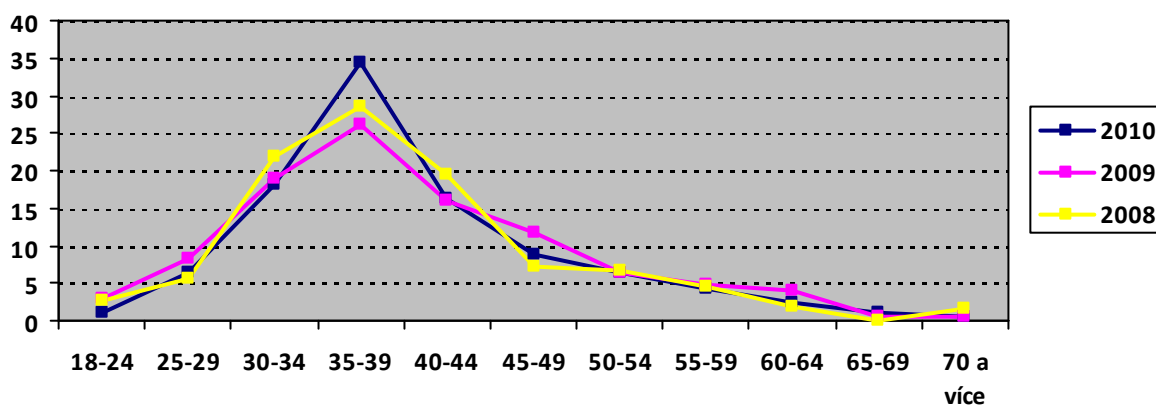
²² http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2009.pdf

²³ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2009.pdf

²⁴ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

VĚK	Počet obětí	Relativní četnost v %	Počet pachatelů	Relativní četnost v %
18 – 24	5	2,6	1	0,5
25 – 29	11	5,6	7	3,6
30 – 34	43	21,9	32	16,3
35 – 39	56	28,6	47	24,0
40 – 44	38	19,4	39	19,9
45 – 49	14	7,1	23	11,7
50 – 54	13	6,6	18	9,2
55 – 59	9	4,6	8	4,1
60 – 64	4	2,0	12	6,1
65 – 69	0	0,0	2	1,0
70 a více	3	1,5	4	2,0
neuveдено	0	0,0	3	1,5
Celkem	196	100,0	196	100,0

Tab. 12 Věková struktura obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2008²⁵

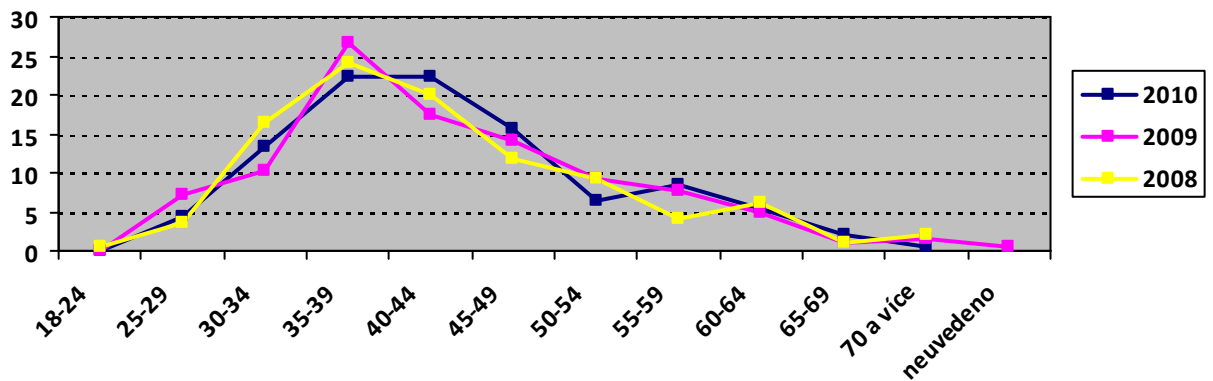
Graf 1 Věková struktura obětí domácího násilí za rok 2008, 2009 a 2010

Na základě získaných dat z tabulek jsme samostatně vytvořili graf shrnující výsledky za jednotlivé roky 2010, 2009 a 2008. Jednak z tabulek, jednak z grafického znázornění je patrné, že se s násilným jednáním ze strany pachatele potýkají nejčastěji ženy ve věkové struktuře 35 – 39 let. Druhé místo pak obsadily ženy ve věku 30 – 34 let, na třetí pozici skončily ženy ve věku 40 – 44 let. Můžeme tedy na základě podložených údajů poukázat na fakt, že nejvíce se

²⁵ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

s násilným chováním setkaly ženy ve středním a mladším středním věku.

Ve vyšším věku intenzita násilí ze strany pachatele ustává a je spíše ojedinělá, zřídka se vyskytující. Obdobně velmi nízké procento obětí tvoří ženy v období rané dospělosti.

Graf 2 Věková struktura pachatelů domácího násilí za rok 2008, 2009 a 2010

Z námi sestaveného grafu si můžeme povšimnout, že rozložení věkové struktury u pachatelů není tak jednoznačné jako věková struktura u obětí. U obětí spatřujeme vzrůstající křivku s klesající tendencí, kdežto u pachatelů je to velmi strmá a pomalu klesající křivka.

Ti, kdož se nejvíce dopouštějí násilí, jsou zastoupeni ve věkové skupině 35 – 39 let, následně 40 – 44 let a 30 – 34 let. Můžeme tedy shodně konstatovat, že se násilného chování dopouštějí muži ve středním a mladším středním věku.

Ve věkové kategorii 18 – 24 let vidíme dle znázorněného grafu nejmenší aktivitu násilnosti, stejně tak i ve věkové skupině nad 65 let.

Vzdělání obětí a pachatelů domácího násilí

VZDĚLÁNÍ	Počet obětí	Relativní četnost v %	Počet pachatelů	Relativní četnost v %
ZŠ	14	6,9	16	7,9
Výuční list	24	11,8	56	27,6
SŠ	110	54,2	66	32,5
VŠ	55	27,1	64	31,5
Celkem	203	100,0	203	100,0

Tab. 13 Vzdělání obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2010²⁶

VZDĚLÁNÍ	Počet obětí	Relativní četnost v %	Počet pachatelů	Relativní četnost v %
ZŠ	18	8,7	16	7,8
Výuční list	31	15,0	57	27,7
SŠ	103	50,0	64	31,1
VŠ	54	26,2	64	31,1
Celkem	206	100,0	206	100,0

Tab. 14 Vzdělání obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2009²⁷

VZDĚLÁNÍ	Počet obětí	Relativní četnost v %	Počet pachatelů	Relativní četnost v %
ZŠ	15	7,7	10	5,1
Výuční list	31	15,8	61	31,1
SŠ	101	51,5	65	33,2
VŠ	49	25,0	58	29,6
neuveďeno	0	0,0	2	1,0
Celkem	196	100,0	196	100,0

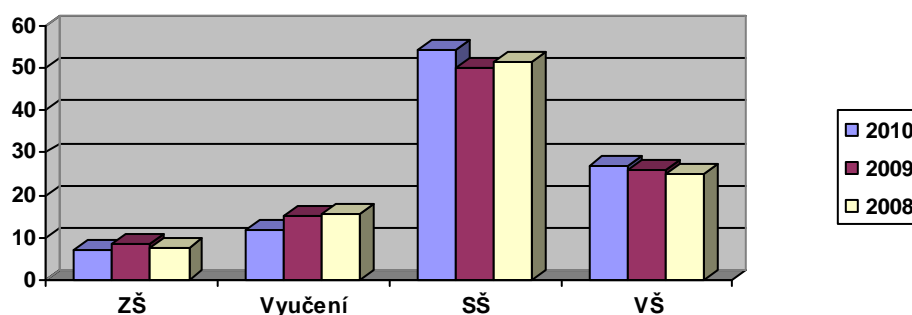
Tab. 15 Vzdělání obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2008²⁸

²⁶ [http://www.rosa-](http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf)

[os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf](http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf)

²⁷ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2009.pdf

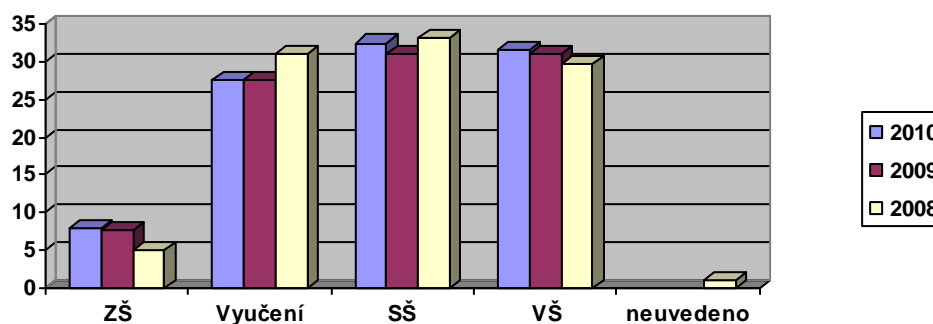
²⁸ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

Graf 3 Vzdělání obětí domácího násilí za rok 2008, 2009 a 2010

Podle výsledku statistiky sdružení ROSA jsme vytvořili sloupcový graf, ze kterého je zřejmé, že nejvíce žen, obětí násilí, má středoškolské vzdělání. Na druhém místě skončily oběti s vysokoškolským vzděláním. Lze tedy obecně říci, že vyšší procento obětí násilného jednání tvoří vzdělané ženy. Otázkou zůstává, co je příčinou toho, že se nejedná o ženy vyučené nebo o ženy s dosaženým základním vzděláním? Tato situace může nastat důsledkem toho, že muži, jakožto pachatelé partnerského násilí, chtějí mít moc nad ženou vzdělanou, budeme-li předpokládat, že tato žena bude profesně úspěšnější z hlediska své dosažené vzdělanostní kvalifikace i finančního ohodnocení, a tím pádem se jí budou chtít nějakým způsobem „vyrovnat“.

Z jiného pohledu se na věc můžeme podívat z hlediska informovanosti žen. Ženy nevzdělané, pouze se základním vzděláním či výučním listem, nemusejí třeba znát možnosti, kam se obrátit v případě násilí, kde vyhledat pomoc.

Graf 4 Vzdělání pachatelů domácího násilí za rok 2008, 2009 a 2010

Co se týče vzdělání pachatelů, tam už situace není zcela tak jednoznačná jako u žen - obětí, ale docela vyrovnaná. Ze sekundárních dat jsme zpracovali graf, na němž můžeme vysledovat, že muži, kteří se nejčastěji dopouštějí násilí vůči ženám, mají téměř shodně v procentuálním vyjádření středoškolské vzdělání, vysokoškolské vzdělání nebo výuční list.

V některých případech lze násilné chování vysvětlit i tím, že muži se cítí z hlediska svého dosaženého vzdělání slabší a horší, s tím může souviset i jejich pracovní kariéra, a mají tudíž tendenci kompenzovat si tento nedostatek právě nejčastěji fyzickým anebo psychickým napadáním ženy.

Pachatelů a obětí se základním vzděláním je podle uvedených údajů nejméně. Tento fakt lze možná přičítat jiné úrovni myšlení těchto jedinců.

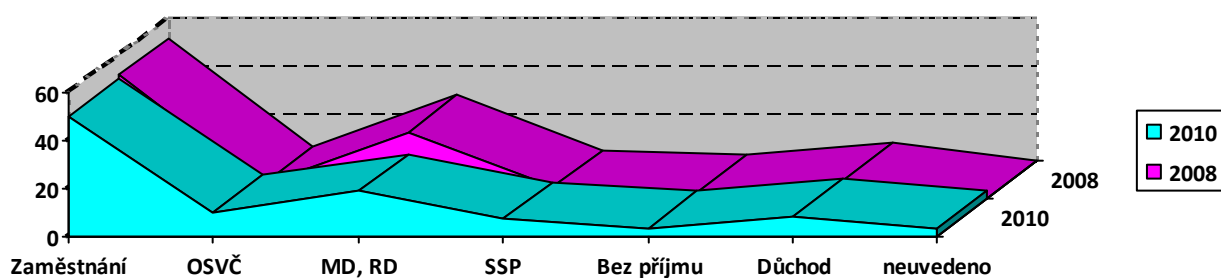
Ekonomický status obětí a pachatelů domácího násilí

EKONOMICKÝ STATUS	Počet žen - obětí	Relativní četnost v %	Počet mužů - pachatelů	Relativní četnost v %
Zaměstnání	101	49,8	121	59,6
OSVČ	20	9,9	42	20,7
MD/RD	38	18,7	2	1,0
Dávky v nezam./SSP	14	6,9	8	4,0
Bez příjmu	7	3,4	13	6,4
Důchod	17	8,4	12	5,9
Neuvedeno	6	3,0	5	2,5
Celkem	203	100,0	203	100,0

Tab. 16 Ekonomický status aktérů domácího násilí v r. 2010²⁹

EKONOMICKÝ STATUS	Počet žen - obětí	Relativní četnost v %	Počet mužů - pachatelů	Relativní četnost v %
Zaměstnání	101	51,5	116	59,2
OSVČ	12	6,1	47	24,0
MD/RD	54	27,6	2	1,0
Dávky v nezam./SSP	9	4,6	8	4,1
Bez příjmu	5	2,6	4	2,0
Důchod	15	7,7	13	6,6
Neuvedeno	0	0,0	6	3,1
Celkem	196	100,0	196	100,0

Tab. 17 Ekonomický status aktérů domácího násilí v r. 2008³⁰

Graf 5 Ekonomický status obětí domácího násilí za rok 2010 a 2008

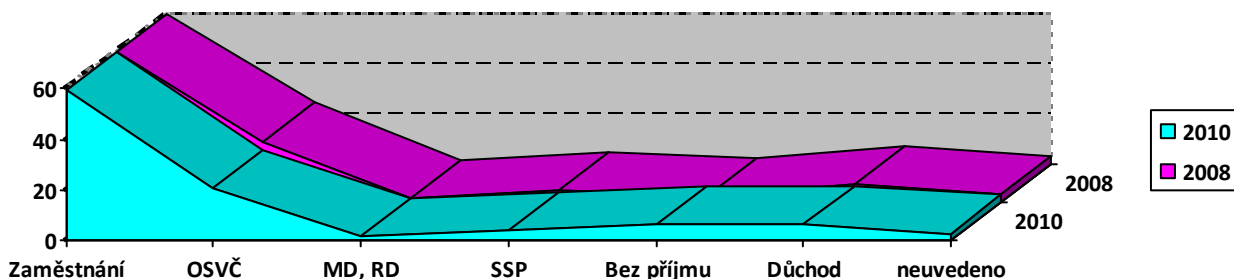
²⁹ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf

³⁰ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

Statistiky občanského sdružení ROSA neobsahují žádné údaje o ekonomickém statusu obětí a pachatelů domácího násilí. Z toho důvodu shrnujeme pouze informace z let 2010 a 2008.

Pro lepší přehlednost získaných číselných údajů jsme navrhli graf, z něhož jednoznačně vyplývá, že nejvíce obětí domácího násilí tvoří ženy zaměstnané. Další početné procento v obou letech shodně tvoří ženy na mateřské či rodičovské dovolené. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, tato struktura žen je většinou finančně odkázána na svého živitele, a právě proto může být náchylnější k agresivnímu chování ze strany partnera. Touha po kontrole, touha ovládat druhé a řídit vše, včetně rodiny, tu hraje velkou a významnou roli, kterou nemůžeme zanedbávat.

Ženy bez příjmu, ženy pobírající státní sociální podporu a ženy pobírající jakýkoliv důchod představují z hlediska páchaného násilí nejnižší riziko obětí agresivního chování.

Graf 6 Ekonomický status pachatelů za rok 2010 a 2008

Některé průzkumy dokazují, že nezaměstnaní jsou více agresivní než zaměstnaní. (Buskotte, 2008, s. 61) Dle výsledků statistiky sdružení ROSA a následně i z pohledu na náš graf, který zachycuje získané údaje, musíme toto tvrzení vyvrátit. Výsledek jednoznačně poukazuje na skutečnost, že nejvíce agresorů nalezneme mezi skupinou zaměstnaných. Příčiny mohou být různé, a tak se můžeme pouze dohadovat, které to jsou. Násilné chování u zaměstnaných může být vyvoláno jednak psychickým napětím v práci a následným

ventilováním agrese doma, jednak neuspokojivým finančním ohodnocením za vykonávanou profesi.

Opět se zde uplatňuje jakási „teorie“ uplatňování moci nad druhými. Tu tentokrát potvrzuje z hlediska statistických ukazatelů podnikatelská vrstva. Lidé podnikající na vlastní účet a na vlastní zodpovědnost se mohou ve svém jednání uchýlovat k myšlence, že mají vše pod dohledem, a to nejen v pracovní sféře, ale i v rodinném kruhu. Pokud ne, často si poslušnost vynucují a svou moc dokazují uplatňováním násilných prvků vůči svému protějšku a blízkému okolí.

Dle sestupné tendence grafu můžeme učinit závěr, že čím méně financí, tím méně násilí.

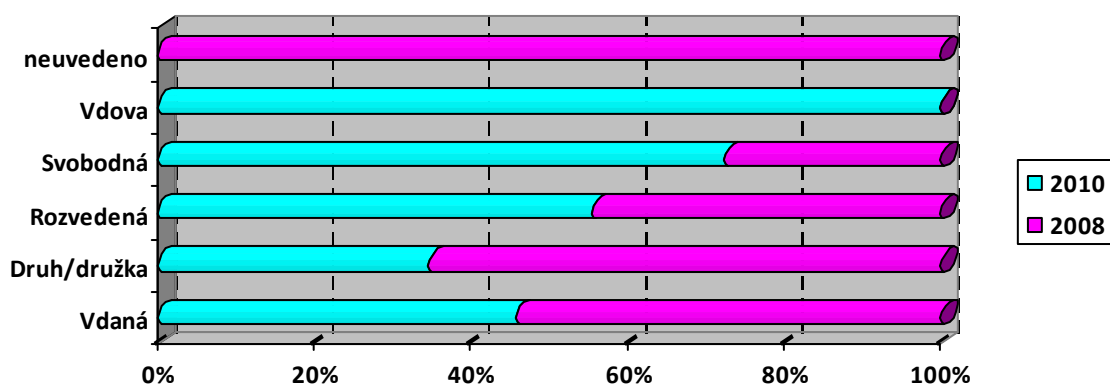
Rodinný stav obětí domácího násilí

RODINNÝ STAV	2010 - Relativní četnost v %	2008 - Relativní četnost v %
Vdaná	49,0	58,2
Druh - družka	6,8	12,8
Rozvedená	28,6	22,9
Svobodná	11,8	4,5
Vdova	0,5	0,0
Neuvedeno	0,0	2,0
Celkem	100,0	100,0

n 2008 = 196 n 2010 = 203

Tab. 18 Rodinný stav obětí v r. 2010 a 2008³¹

³¹ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf a http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

Graf 7 Rodinný stav obětí za rok 2010 a 2008

Informace v grafu a v tabulkách vycházejí z roku 2008 a 2010. Ve statistice občanského sdružení ROSA chybí zmínka o rodinném stavu obětí domácího násilí a posléze o délce vztahu obětí v roce 2009, tudíž je nemůžeme uvést.

Získané údaje o rodinném stavu obětí jsme shrnuli do pruhového grafu, z něhož je zřetelně vidět, že nejvyšší procento obětí násilného chování je vdaných. Z těchto výsledků lze usuzovat, že násilí se začalo odehrávat až po uzavření sňatku, tedy za doby trvání manželství, a mohlo vyústit rozvodem. Rozvedené ženy po ženách vdaných nejvíce podléhají násilnému chování. To nejčastěji přetrvává ze strany bývalého manžela.

Z grafu vidíme velký rozdíl mezi násilím mezi druhem a družkou v letech 2008 a 2010. Dle statistických výsledků předpokládejme, že agrese mezi druhy má sestupnou tendenci. Naopak u svobodných je vzrůstající tendence.

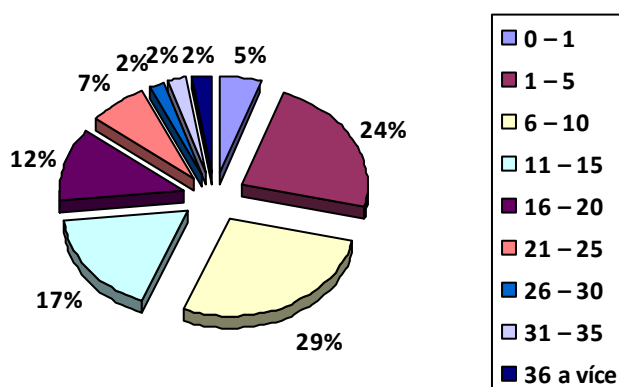
Vdovy jsou nejméně týrány. Domníváme se, že tento nezvratný fakt souvisí s věkem ženy, kde bylo dokázáno, že nejméně rizikovou skupinou z hlediska násilí jsou ženy ve vyšším věku.

Délka vztahu obětí domácího násilí

ROKY	2010 - Relativní četnost v %	2008 - Relativní četnost v %
0 – 1	5,4	5,0
1 – 5	23,2	30,1
6 – 10	27,6	23,5
11 – 15	17,2	14,3
16 – 20	12,3	12,8
21 – 25	7,4	5,1
26 – 30	2,0	1,5
31 – 35	2,5	1,5
36 a více	2,5	4,6
Celkem	100,0	100,0

n 2008 = 196 n 2010 = 203

Tab. 19 Délka manželství/vztahu obětí v r. 2010 a 2008³²

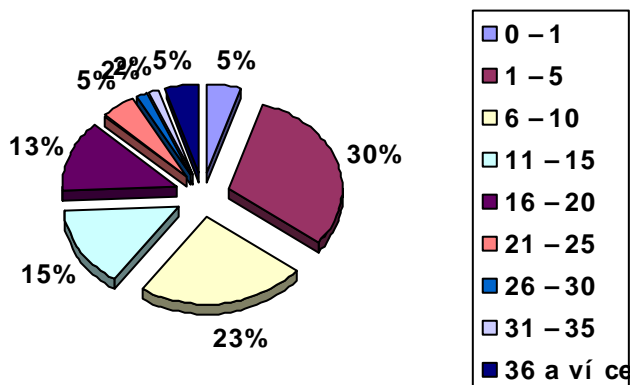
Graf 8 Délka manželství/vztahu obětí za rok 2010

Pro přehlednější situaci jsme numerické údaje o délce vztahu obětí znázornili prostřednictvím výsečového grafu. Jak jsme již zmínili, nejvíce násilného chování ze strany agresivního partnera zažívají ženy vdané či páry žijící v nesezdaném soužití. Nyní se pokusíme shrnout dosavadní poznatky o tom, po jaké době se většinou začne násilí ve vztahu formovat. Dle statistických údajů z roku 2010 ztelně vidíme, že násilí začíná propukat po 6 – 10 letech vztahu, dále

³² http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf a http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

po 1 – 5 letech, po 11 – 15 letech a po 16 – 20 letech soužití. Ostatní procenta jsou zanedbatelná.

Jak z grafu a z tabulky vyplývá, čím déle spolu partneři jsou, tím méně se ve vztahu objevují prvky násilného chování.

Graf 9 Délka manželství/vztahu obětí za rok 2008

Statistika z roku 2008 přichází s podobnými výsledky, pouze s tím rozdílem, že nejvyšší procento agrese zaznamenala délka vztahu pohybujícího se mezi prvním a pátým rokem. To ukazuje námi vytvořený graf.

Podle údajů Českého statistického úřadu³³ mají nejvyšší míru rozvodovosti manželství po 2 – 5 letech svého trvání. Zamysleme se, zda jedním z faktorů nemůže být právě zmíněná agrese v průběhu trvání manželství.

³³ <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031411.doc>

Původní rodina obětí a pachatelů domácího násilí

ORIENTAČNÍ RODINA OBĚTÍ	Počet	Relativní četnost v %
1. Rodina zcela bez problémů	80	39,4
2. Rodina s projevy dysfunkce	112	55,2
Rozvod v rodině	58	28,6
Násilný rodič	49	24,1
Závislost na alkoholu	29	14,3
Hádky, problémy	13	6,4
Dominantní despotický otec	4	2,0
Dominantní despotická matka	1	0,5
Sebevražda, vražda, pokus o ni	0	0,0
Jiné	5	2,5
3. Neuvedeno	11	5,4
Celkem	203	100,0

Tab. 20 Původní rodina obětí v r. 2010³⁴

Co se týče orientační rodiny obětí a pachatelů, pracujeme s údaji z let 2008 a 2010. Důvodem toho je fakt, že statistika občanského sdružení ROSA z roku 2009 tyto informace neuvádí.

Většina obětí domácího násilí, až 55 %, pochází z rodin s projevy dysfunkce, dalších 39 % zabírají ženy pocházející z rodiny, kde se nevyskytovaly žádné patologické jevy.

U bodu 2 „Rodina s projevy dysfunkce“ můžeme zaznamenat vyšší četnost výskytu jednotlivých jevů oproti počtu dotázaných, kteří odpověděli, že za vznikem jejich rizikového chování stojí rodinná dysfunkce. Tento stav je dán skutečností, že respondenti pocházející z problémové rodiny mohli označit více možností nežli pouze jednu. Požadovalo se po nich, aby konkrétně specifikovali, o jakou odchylku se jedná. Tudíž jednalo-li se o více odchylek, zaznačili více odpovědí.

Podle údajů v tabulce si můžeme povšimnout, že až 28 % případů u problematických rodin zaujímá rozvod. Tento jev má velmi neblahý dopad na dítě a jeho psychiku a může ve své podstatě i „vyprodukovat“ budoucí potenciální oběť násilného chování.

³⁴ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili__ROSA_.pdf

Přítomnost násilného rodiče v dětství je též zastoupena nemalým procentem, stejně tak i hádky a rodinné problémy. I tyto projevy mohou v sobě vykazovat znaky podmiňující rozvoj takového chování u dítěte, jež bude v dospělosti snášet projevy agrese od svého protějšku.

Sebevražda, vražda a ani pokus o ni nejsou nikterak významné z hlediska zformování rizika vzniku patologického chování.

ORIENTAČNÍ RODINA OBĚTÍ	Počet	Relativní četnost v %
Násilný, agresivní otec	33	16,8
Násilná agresivní matka	2	1,0
Otec závislost na alkoholu	13	6,6
Matka závislost na alkoholu	1	0,5
Rozvod v rodině	39	19,9
Hádky, problémy	10	5,1
Pokus o sebevraždu otec	1	0,5
Agresivní děda	1	0,5
Celkem	100	51,0

Tab. 21 Původní rodina obětí v r. 2008³⁵

Povšimněme si, že v tabulce „Relativní četnost v %“ tvoří součet pouze 51 %, nikoliv celých 100 %. Tento fakt můžeme vysvětlit tím, že zbylých 49 % obětí násilí pochází z bezproblémové rodiny, což v tabulce není zaznamenáno.

Shrňme si výsledky dosavadního zjištění z předchozí tabulky, která nám osvětluje, co stojí za vznikem chování, jež má za následek to, že ženy se v dospělosti stávají oběťmi agresivních útoků partnera.

Ani v roce 2008 není situace nijak odlišná od situace z roku 2010. Za tím, že se dítě stane v dospělém věku obětí násilí, stojí z 20 % rozvod rodičů. Obdobně je tomu i u agresivního rodiče, ten může být dosti pádnou příčinou zvýšeného rizika náchylnosti u dítěte stát se obětí.

³⁵ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

ORIENTAČNÍ RODINA PACHATELŮ	Počet	Relativní četnost v %
1. Rodina zcela bez problémů	28	13,8
2. Rodina s projevy dysfunkce	156	76,8
Rozvod v rodině	33	16,2
Násilný rodič	67	33,2
Závislost na alkoholu	23	11,3
Hádky, problémy	15	7,4
Dominantní despotický otec	11	5,4
Dominantní despotická matka	12	5,9
Sebevražda, vražda, pokus o ni	6	3,0
Jiné	23	11,3
3. Neuvedeno	19	9,4
Celkem	203	100,0

Tab. 22 Původní rodina pachatelů v r. 2010³⁶

Stejně jako u předchozí tabulky, tak i nyní můžeme postřehnout nesoulad v číselných součtech. Pachatelé, kteří pocházejí z dysfunkční rodiny, měli možnost volby v rámci řádku „Rodina s projevy dysfunkce“ označit více negativních jevů, které se mohly podepsat na jejich psychice a následném násilném jednání vůči ženám.

Na základě údajů z tabulky si můžeme potvrdit, že domácího násilí se většinou dopouštějí jedinci, kteří s ním měli zkušenost již v dětství. Dle různých studií asi třetina týraných dětí týrá v budoucnosti své potomky.

V 76 % pochází tyrané z rodin s projevy jakékoliv dysfunkce. Nejméně má vliv na násilné chování sebevražda, vražda či pokus o ni. Naopak až ve 33 % případů má vliv na rozvoj agresivního chování násilný rodič. Zde můžeme hovořit o transgeneračním přenosu, to je „přenos (*transfer*) určitého jevu z jedné generace na druhou“.³⁷

Také rozvod v rodině může u dětí dojít až do takové fáze, kdy v dospělosti začnou ubližovat blízkým lidem okolo sebe.

Dominantní, despotický otec a dominantní despotická matka dle statistiky nejsou příliš často původci budoucího útočného jednání.

³⁶ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf

³⁷ <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/transgeneracni-prenos>

Pouhých necelých 14 % jsou násilníci, kteří pocházejí z bezproblémové rodiny.

Co se týče orientační rodiny obětí a pachatelů, je velký rozdíl právě ve fungování rodiny. U bezproblémové rodiny je vyšší procento obětí, než je tomu u původní bezproblémové rodiny pachatelů.

ORIENTAČNÍ RODINA PACHATELŮ	Počet	Relativní četnost v %
Násilný, agresivní otec	58	29,6
Násilná agresivní matka	7	3,6
Otec závislost na alkoholu	13	6,6
Matka závislost na alkoholu	2	1,0
Pokus o sebevraždu otec	3	1,5
Hádky, problémy	6	3,1
Celkem	89	45,4

Tab. 23 Původní rodina pachatelů v r. 2008³⁸

Výsledky statistiky z roku 2008 vypovídají o shodných údajích, jakých bylo dosaženo i v roce 2010. Shrňme si tedy faktické údaje - nejvíce se násilného chování dopouštějí jedinci, kteří měli násilného rodiče. Dle tabulky vidíme, že v drtivé většině se jedná o agresivního otce.

Svou roli hraje i závislost na alkoholu, a to tak, že vyšší podíl na vzniku agrese má alkoholismus u otce než u matky. Můžeme předpokládat, že je to dáno tím, že se kluci více ztotožňují s chováním otce a vnímají ho jako jakýsi svůj „model“, vzor, i když v některých případech špatný vzor, což si ovšem dítě neuvědomuje.

Nepracujeme tedy s celými sto procenty, ale s pouhými pětáctýřiceti procenty, jelikož pachatelé násilí pocházejí z dysfunkční rodiny obsahující právě tyto prvky.

³⁸ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

Formy násilí

FYZICKÉ NÁSILÍ	Počty forem 2010	Četnost v % 2010	Počty forem 2009	Četnost v % 2009	Počty forem 2008	Četnost v % 2008
Fackování	83	40,8	83	40,3	83	42,3
Bití, rány pěstí	60	29,5	81	39,3	80	40,8
Rány do hlavy	37	18,2	38	18,4	32	16,3
Škrčení	62	30,5	62	30,0	67	34,2
Kopání do těla	41	20,2	48	23,3	31	15,8
Strčení, sražení k zemi	59	29,0	51	25,0	65	33,2
Bití v těhotenství	33	16,2	35	17,0	33	16,8
Strkání, cloumání, třesení	31	15,2	31	15,0	0	0,0
Napadání zbraní	17	8,4	8	3,8	16	8,2
Trhání vlasů	15	7,4	20	9,7	12	6,1
Kroucení rukou	16	7,9	0	0,0	10	5,1
Ničení věcí	27	13,3	0	0,0	0	0,0
Zranění zvířete	8	3,9	0	0,0	0	0,0
Bití pravítkem, páskem	3	1,0	0	0,0	0	0,0
Polití vodou, šťávou, medem	5	2,5	0	0,0	0	0,0
Dupání po ležící ženě	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Házení věcmi po ženě	0	0,0	14	6,8	15	7,7
Míření pistolí	0	0,0	0	0,0	2	1,0
Plivání do obličeje	0	0,0	0	0,0	4	2,0
Kousání	0	0,0	0	0,0	2	1,0
Dušení polštářem	0	0,0	0	0,0	5	2,6
Bití pálkou	0	0,0	0	0,0	1	0,5
Sprchování ledovou vodou	0	0,0	0	0,0	1	0,5
Štípání	0	0,0	0	0,0	2	1,0
Topení ve vaně	0	0,0	0	0,0	2	1,0
Celkem	499	246,0	471	228,6	463	236,1

Tab. 24 Formy a počty fyzického násilí v r. 2010, 2009 a 2008³⁹

Fyzické násilí ve vztahu může nabývat různých podob. Ovšem vždy se jedná o záležitost velice nepříjemnou a pro oběť značně traumatizující.

Vzhledem k tomu, že dotázané měly na výběr více možností odpovědí, nedává součet procent ve sloupci „Relativní četnost v %“

³⁹ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf,
http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2009.pdf a http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

sto procent. Z uvedeného můžeme usoudit, že docházelo ke kombinaci forem fyzických projevů násilí.

V tabulce vidíme, jakými všelijakými formami se může projevat tělesný teror. Největší četnost jsme zaznamenali shodně v letech 2008, 2009 a 2010 u projevů fackování, bití, strčení a sražení k zemi.

Ne zrovna nízké procento zaujímá bití v těhotenství. Jak již bylo nastíněno v teoretické části práce, ke zformování násilného jednání může dojít právě v těhotenství.

U tělesného násilí můžeme zaznamenat vyšší nárůst v roce 2010 oproti roku 2009 a 2008.

PSYCHICKÉ NÁSILÍ	Počty forem 2010	Četnost v % 2010	Počty forem 2009	Četnost v % 2009	Počty forem 2008	Četnost v % 2008
Ponižování	203	100,0	199	96,6	189	96,4
Vydírání, zastrašování	149	73,4	144	96,0	141	71,9
Výhrůžky zabitím	83	40,8	87	42,2	89	45,4
Výhrůžky sebráním dítěte	42	20,7	0	0,0	0	0,0
Vyhrožování léčebnou	6	2,9	0	0,0	0	0,0
Nadávky, vulgarismy	129	63,5	147	71,0	146	74,5
Kontrola, zákazy	118	58,1	138	67,0	158	80,6
Omezování, izolace	93	45,8	97	47,0	103	52,6
Křik	96	47,3	72	35,0	96	49,0
Žárlivost	117	57,6	130	63,0	122	62,2
Stalking	4	2,0	20	10,2	20	10,2
Vyžadování poslušnosti	87	42,8	67	32,5	59	30,1
Vyhrožování sebevraždou	54	26,6	0	0,0	68	34,7
Vyhrožování zbraní	34	16,7	34	16,5	37	18,9
Rozbíjení věcí	0	0,0	0	0,0	23	11,7
Násilí ke zvířeti	0	0,0	0	0,0	6	3,1
Celkem	1215	598,2	1135	577,0	1257	641,3

Tab. 25 Formy a počty psychického násilí v r. 2010, 2009 a 2008⁴⁰

Jizvy na těle postupem času zmizí, ovšem jizvy na duši zůstávají. To by mohla potvrdit spousta žen, obětí psychického teroru.

⁴⁰ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf, http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2009.pdf a http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

Stejně jako v případě fyzického násilí, tak i zde připadá v úvahu seskupení více forem násilného jednání. Tento jev si můžeme názorně předvést na „ponižování“. V roce 2010 z celkového počtu 203 žen bylo všech 203 ponižováno a k tomu se postupně přidružily i jiné rozličné podoby psychického násilí.

Případů psychického útisku je mezi oběťmi Občanského sdružení ROSA nejvíce. Největší počet jsme zaznamenali u jevů ponižování, vydírání, zastrašování, nadávky a vulgarismy. Ovšem ani ostatní formy psychického násilí, například kontrola, zákazy, omezování, izolace a křik, netvoří zrovna zanedbatelné procento.

U stalkingu, jenž je od 1. ledna 2010 trestným činem, můžeme z tabulky vyčíst snižující se tendenci.

EKONOMICKÉ NÁSILÍ	Počty forem 2010	Četnost v % 2010	Počty forem 2009	Četnost v % 2009	Počty forem 2008	Četnost v % 2008
Neposkytování financí ženě	52	25,6	44,0	21,4	45	23,0
Kontrola prostředků	48	23,6	53,0	25,7	53	27,0
Odevzdávání mateřské	5	2,5	10,0	4,9	6	3,1
Prosba o peníze	17	8,4	20,0	9,7	21	10,7
Zákaz pracovat	11	5,4	12,0	5,8	3	1,5
Muž závislý na automatech	8	3,9	0,0	0,0	0	0,0
Muž bere ženě peníze	5	2,5	0,0	0,0	0	0,0
Muž bere peníze dětem	1	0,5	0,0	0,0	0	0,0
Neplacení výživného	2	1,0	0,0	0,0	0	0,0
Zadlužení muže	14	6,9	0,0	0,0	0	0,0
Zadlužení ženy na nátlak muže	7	3,5	0,0	0,0	0	0,0
Celkem	170	83,8	139	67,5	128	65,3

Tab. 26 Formy a počty ekonomického násilí v r. 2010, 2009 a 2008⁴¹

Z tabulky je znatelné, že ekonomické násilí je negativní jev, který rok od roku roste. Svou četností nabírá na intenzitě, nejvyšší je v roce

⁴¹ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf,
http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2009.pdf a http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

2010. Stejně jako u dvou předchozích forem násilí, tak i zde dochází ke kombinování projevů ekonomického nátlaku.

Škála projevů ekonomického násilí je velmi rozsáhlá. Mezi nejčastější formy patří neposkytování financí ženě a kontrola peněžních prostředků.

Ekonomické násilí se může projevovat i v jakési skryté podobě, a to prosbami o finanční prostředky. Jsou známy i případy, kdy partner obírá ženu a děti o peníze.

Kvůli gamblerství se mnohdy rozpadá rodina, poněvadž žena a děti strádají z důvodu závislosti partnera na hracích automatech. Téměř všechny finance nebo poměrnou část peněžních prostředků používá na svou netradiční zálibu a nebere ohled na svou rodinu.

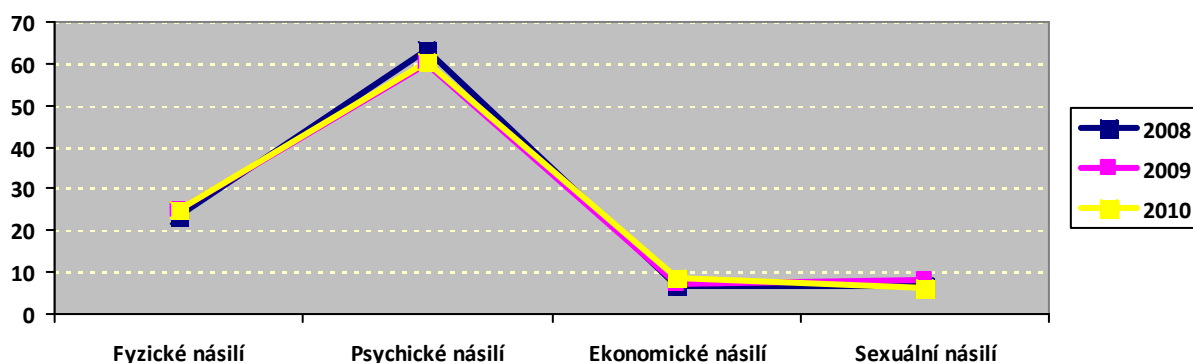
SEXUÁLNÍ NÁSILÍ	Počty forem 2010	Četnost v % 2010	Počty forem 2009	Četnost v % 2009	Počty forem 2008	Četnost v % 2008
Vynucovaný styk	76	37,4	81	39,3	76	38,8
Nepříjemné praktiky	34	16,7	52	25,2	33	16,8
Znásilnění v manželství	16	7,8	22	10,7	23	11,7
Celkem	126	61,9	155	75,2	132	67,3

Tab. 27 Formy a počty sexuálního násilí v r. 2010, 2009 a 2008⁴²

I u sexuálního násilí měly oběti možnost vyznačit více forem, které se v jejich případě vyskytly, takže nelze procentuálně vyjádřit 100 %.

Dle statistiky mezi tři zmíněné formy sexuálního násilí patří vynucovaný styk, nepříjemné praktiky a znásilnění v manželství. Nejvyšší procento dosahuje vynucovaný styk, kdežto nejnižší procento sledujeme u znásilnění.

⁴² http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili_ROSA_.pdf, http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2009.pdf a http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

Graf 10 Formy násilí v letech 2008, 2009 a 2010

Na základě získaných podkladů jsme pro lepší představu a snadnější porovnání znázornili prostřednictvím spojnicového grafu formy násilí v jednotlivých letech. Graf nám naznačuje, že největší podíl ze čtyř forem násilí – fyzické násilí, psychické násilí, ekonomické násilí, sexuální násilí – zaujímá jednoznačně psychické násilí. Psychické násilí patří k nejhorším formám uplatňování moci nad druhým člověkem, jelikož zhojení duše trvá nejdéle a vyžaduje pomoc specialistů a odborníků z oboru psychologie a psychiatrie. Důsledky psychického násilí si nesou ženy mnohdy i po celý život.

Druhé místo obsadilo fyzické násilí, které má rozmanité formy. Objevuje se téměř shodně ve stejné frekvenci ve všech třech sledovaných letech.

Ekonomické a sexuální násilí je dle grafického vyjádření poměrně totožné, co se týče kvantity. Nepatrné rozdíly v intenzitě a početnosti jsou v jednotlivých letech. Sexuální násilí bylo uplatněno nejvíce v roce 2009 a nejméně v roce 2010. U ekonomického násilí se projevuje vzrůstající tendence.

Z uvedených šetření si formulujeme závěry. Interpretujeme ty nejzávažnější postřehy, kterých bylo dosaženo:

- nejčastěji se obětí partnerského násilí stávají zaměstnané vdané ženy či ženy na mateřské dovolené ve věkové kategorii 30 – 44 let s dosaženým středoškolským vzděláním,
- pachatelé jsou nejčetněji zastoupeni ve věkové struktuře 30 – 44 let, mají středoškolské, vysokoškolské vzdělání anebo výuční list, v největší míře se jedná o muže zaměstnané či podnikající,
- agrese ve vztahu se nejčastěji formuje po 1 – 5 letech soužití,
- většina žen, budoucích obětí, vyrůstá v dysfunkční rodině, u pachatelů je procento ještě vyšší,
- nejčastější podobu partnerského násilí představuje násilí psychické.

Na základě zjištěných výsledků je tedy možno zařadit partnerské násilí, potažmo domácí násilí, mezi závažné celospolečenské jevy, které je nutno efektivně řešit. Je důležité provést účinná opatření, co se týče včasného potrestání pachatele domácího násilí, dále zvýšit informovanost žen o tomto problému, aby věděly, kde mohou vyhledat odborné poradenství a dostatečnou všestrannou pomoc.

Partnerské násilí je stále častěji diskutované a zásadně neopominutelné téma, které nemůže být přehlíženo. Pro jeho zdárné řešení je třeba efektivně zakročit. To však není pouze úkolem státu, ale úkolem každého jedince.

STEM a Philip Morris a korelace s vlastním šetřením

Na základě druhého sociologického reprezentativního výzkumu o domácím násilí v České republice z roku 2006 – první proběhl v roce 2001 -, který zrealizovala agentura STEM⁴³, jsme provedli vlastní šetření čerpající poznatky právě ze zmíněného výzkumu. Zaměřili jsme se na následující okruh otázek zkoumající:

- povědomí lidí o domácím násilí,
- postoje občanů k domácímu násilí,
- zkušenosti s domácím násilím,
- opatření na ochranu domácího násilí.

Hlavním cílem práce bylo zjistit názory lidí na problematiku domácího násilí. Zajímalo nás především, jak jsou občané informováni o výskytu domácího násilí, jak tento globální problém vnímají z hlediska příčin, legislativy, opatření a institucí pomoci obětem, dále i to, jakou mají představu o četnosti výskytu tohoto nežádoucího fenoménu. Doplníme tak výsledky teoretické části o praktické zjištění.

Výsledky výzkumného šetření jsme pro lepší přehlednost a orientaci uspořádali do formy grafů a tabulek.

Velikost skupiny, jež byla písemně dotazována, čítá celkem sto respondentů. Pro splnění požadavku srovnatelnosti a objektivity jsme za výzkumný vzorek zvolili občany města Prostějov starší 20 let, poněvadž jsme u nich předpokládali větší přehled o celkové situaci ve společnosti.

Výzkum probíhal náhodným oslovováním osob na ulici. Prováděli jsme jej na prostějovském náměstí v měsíci prosinci 2011 a lednu 2012 v pozdních odpoledních hodinách. Místo bylo zvoleno kvůli většímu předpokladu zvýšené frekvence osob. Části respondentů byl zaslán dotazník v elektronické podobě prostřednictvím e-mailu.

⁴³ STEM byl založen počátkem roku 1990 jako první česká soukromá výzkumná společnost s vlastní tazatelskou sítí. Zabývá se aplikovaným sociologickým výzkumem, zaměřuje se na studium životních podmínek, hodnot, postojů a názorů obyvatelstva. STEM využívá širokou škálu technik kvantitativního i kvalitativního výzkumu, vyvíjí vlastní metodické postupy, dbá na časovou i mezinárodní srovnatelnost dat.

Účastníci dotazníkového šetření byli vybráni z řad studentů Pedagogické fakulty v Olomouci. Návratnost elektronicky vyplněného materiálu se rovnala 90 %, zbylých 10 % dotázaných nezaslalo dotazník zpět.

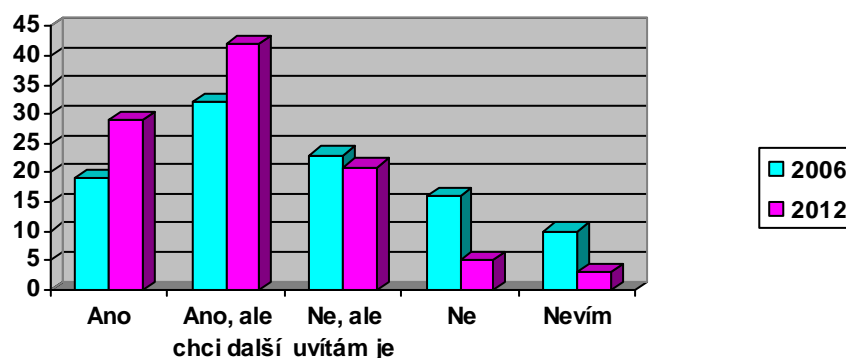
Vyplněním anonymního dotazníku, sestávajícího ze třinácti otázek, jsme se pokusili získat od občanů objektivní odpovědi na dané otázky dle jejich vlastních názorů, postojů a celkového vnímání. Dospěli jsme k následujícím poznatkům:

Máte informace, jak se zachovat tváří v tvář domácímu násilí?

Názory respondentů	Relativní četnost v %	
	2006	2012
Ano, mám dostatek informací.	19,0	29,0
Ano, ale uvítal/a bych ještě další.	32,0	42,0
Ne, ale uvítal/a bych je.	23,0	21,0
Ne, nezajímá mne to.	16,0	5,0
Nevím.	10,0	3,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 28 Informovanost respondentů o problematice domácího násilí

Graf 11 Informovanost respondentů o problematice domácího násilí v %

Na základě našich podkladů, které jsme získali od respondentů, se můžeme domnívat, že se povědomí občanů o problematice domácího násilí zvýšilo. Je vidět velký vzrůst informovanosti našeho obyvatelstva. Může to být dáno nárůstem řešených případů partnerského násilí, jejich medializováním ve sdělovacích prostředcích a počtem různých organizací, které zajišťují pomoc osobám ohroženým násilným jednáním. V neposlední řadě i vzdělaností národa, jelikož se jedná o otázku velice aktuální.

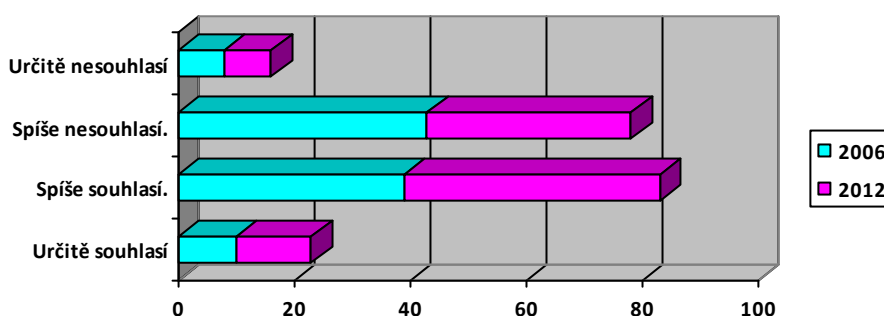
Snížil se počet lidí, které oblast domácího násilí nezajímá, anebo o tomto okruhu problémů nemají dostatek potřebných informací.

Souhlas s názorem: „Domácího násilí se dopouštějí osoby, které jsou na pracovišti známy svým slušným a společenským chováním vůči svým kolegům.“

Názory respondentů	Relativní četnost v %	
	2006	2012
Určitě souhlasí.	10,0	13,0
Spíše souhlasí.	39,0	44,0
Spíše nesouhlasí.	43,0	35,0
Určitě nesouhlasí.	8,0	8,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 29 Názory respondentů na pachatele domácího násilí

Graf 12 Názory respondentů na pachatele domácího násilí v %

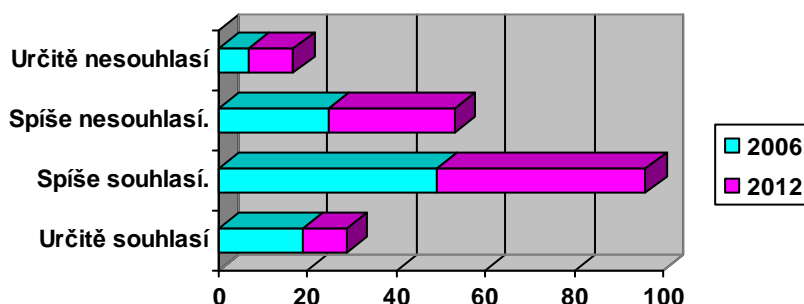
Názory občanů na otázku č. 2 v roce 2012 se příliš neliší od jejich postojů v roce 2006. Přesto však můžeme pozorovat mírný vzestup lidí, jež se domnívají, že domácího násilí se dopouštějí většinou osoby, které se chovají slušně a společensky na veřejnosti. Jak již bylo řečeno, dotazovaní se shodují v domněnce, že násilníci mají častěji „dvojí tvář“, kterou na veřejnosti maskují a doma odkrývají. Nižší procento tázaných je přesvědčeno o opaku, to znamená, že násilníci jsou hrubiáni „od pohledu“.

Souhlas s názorem: „Obětí domácího násilí se obvykle stávají „puťky“ nebo „bačkory“, které si nechají vše líbit.“

Názory respondentů	Relativní četnost v %	Relativní četnost v %
	2006	2012
Určitě souhlasí.	19,0	10,0
Spíše souhlasí.	49,0	47,0
Spíše nesouhlasí.	25,0	28,0
Určitě nesouhlasí.	7,0	15,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 30 Názory respondentů na oběti domácího násilí

Graf 13 Názory respondentů na oběti domácího násilí v %

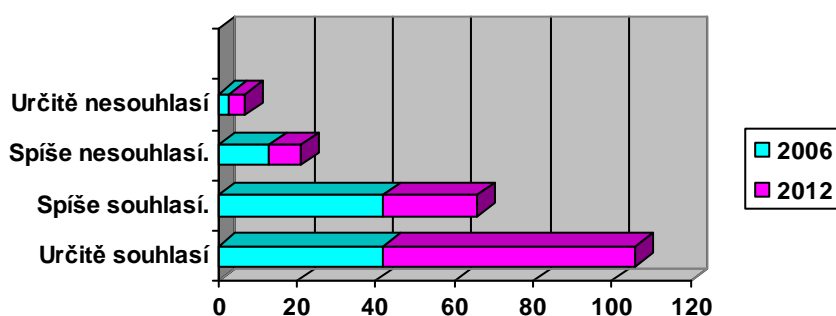
Obdobně jako před šesti lety tak i nyní je většina občanů přesvědčena o existenci určité specifické vlastnosti, kterou musí mít osobnost jedince, jež se stane obětí domácího násilí. Dle dotázaných se většinou jedná o člověka neprůbojného, nechajícího si vše líbit, neprojevujícího své názory. Na rozdíl však od let minulých nepatrně vzrostlo i množství nesouhlasných odpovědí s tímto tvrzením. Celková situace je však téměř vyrovnaná a nijak se významně neliší od průměru.

Souhlas s názorem: „Domácí násilí mezi dospělými partnery je problém, s nímž by měl stát něco dělat.“

Názory respondentů	Relativní četnost v %	
	2006	2012
Určitě souhlasí.	42,0	64,0
Spíše souhlasí.	42,0	24,0
Spíše nesouhlasí.	13,0	8,0
Určitě nesouhlasí.	3,0	4,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 31 Názory respondentů na závažnost domácího násilí

Graf 14 Názory respondentů na závažnost domácího násilí v %

Naprostá většina lidí má za to, že domácí násilí je problém, který nelze efektivně vyřešit bez zásahu státu, a proto se ukazuje jako nezbytné, aby státní zásahy směřovaly k potírání tohoto nežádoucího jevu.

Ministerstvo pro místní rozvoj, ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo vnitra, ministerstvo zdravotnictví, nestátní neziskové organizace, Police ČR, zmocněnkyně pro lidská práva, orgán sociálně-právní ochrany dětí se podílejí na existenci dokumentu zvaném Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014. V tomto dokumentu nalezneme zmínky o provedených výzkumech, o právním rámci pro řešení domácího násilí, o speciálních pracovištích poskytujících odbornou pomoc ženám poškozeným násilným jednáním a jiné informace. Hlavní cíle Národního akčního plánu prevence domácího násilí se týkají oblasti podpory osob ohrožených domácím násilím včetně ohrožených dětí, práce s násilnými osobami, vzdělávání a interdisciplinární spolupráce, společnosti a násilí, analýzy a studie, legislativy.⁴⁴

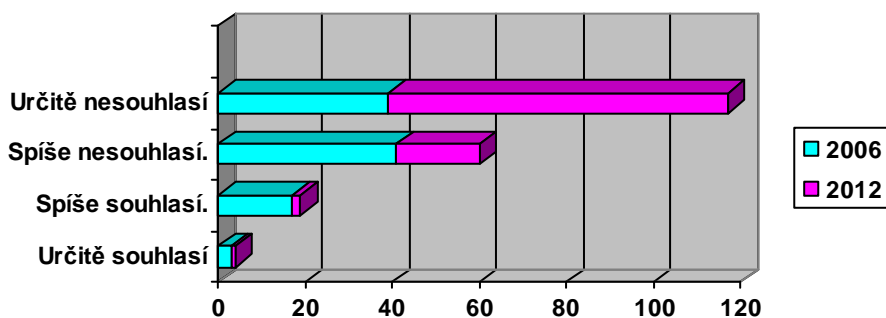
Souhlas s názorem: „Domácí násilí má společnost spíše tolerovat, protože to stejně vyřeší rodina sama.“

Názory respondentů	Relativní četnost v %	Relativní četnost v %
	2006	2012
Určitě souhlasí.	3,0	1,0
Spíše souhlasí.	17,0	2,0
Spíše nesouhlasí.	41,0	19,0
Určitě nesouhlasí.	39,0	78,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 32 Názory respondentů na toleranci domácího násilí

⁴⁴ <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Narodni-akcni-plan-prevence-domaciho-nasili-na-leta-2011-2014.pdf>

Graf 15 Názory respondentů na toleranci domácího násilí v %

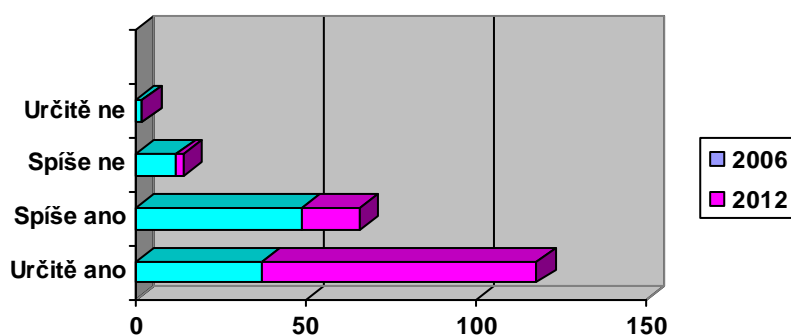
Až 97 % občanů si myslí, že domácí násilí nepatří mezi problémy, které si musí rodina vyřešit sama. Úkoluje hlavně stát, aby svými zásahy měl situaci pod kontrolou a snažil se ji co nejúčinněji a nejkonstruktivněji řešit. Pouhá 3 % považují domácí násilí za soukromý problém rodiny a s jeho řešením nemají jeho účastníci zatěžovat stát nebo své okolí.

Myslíte si, že domácí násilí si žádá zásah okolí (např. příbuzných, sousedů, lékaře, policie)?

Názory respondentů	Relativní četnost v %	
	2006	2012
Určitě ano.	37,0	81,0
Spíše ano.	49,0	17,0
Spíše ne.	12,0	2,0
Určitě ne.	2,0	0,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 33 Názory respondentů na zásah do soukromí v případě domácího násilí

Graf 16 Názory respondentů na zásah do soukromí v případě domácího násilí v %

V roce 2012 je 98 % všech dotázaných přesvědčeno, že domácí násilí vyžaduje zásah okolí, odborníků, příbuzných, nikoliv jen a pouze vyřešení problému v rodině samotné. Je to obrovský posun oproti roku 2006, kdy o této skutečnosti bylo spíše přesvědčeno 49 % lidí, kde tito lidé v roce 2012 přešli do naprosté jistoty, že rostoucí problém domácího násilí opravdu vyžaduje nejen odborné řešení, ale i zásahy ostatních institucí.

V roce 2006 se domnívalo 14 % lidí, že není nutno, aby do situace domácího násilí zasahoval někdo zvenčí. V roce 2012 jsou to už pouhá 2 %.

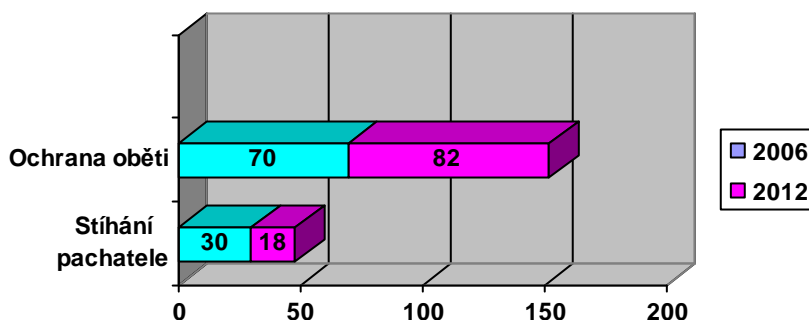
Ze získaných údajů je vidět, že si lidé uvědomují závažnost domácího násilí jako celospolečenského a stále se častěji vyskytujícího jevu.

Se kterým z následujících dvou výroků spíše souhlasíte?

Názory respondentů	Relativní četnost v %	Relativní četnost v %
	2006	2012
Při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na stíhání pachatele.	30,0	18,0
Při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na ochranu napadené osoby.	70,0	82,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 34 Názory respondentů na postup orgánů činných v trestním řízení

Graf 17 Názory respondentů na postup orgánů činných v trestním řízení v %

V roce 2006 a 2012 shodně většina občanů míní, že při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na ochranu napadené osoby. V roce 2006 si to myslí 70 % respondentů, kdežto v roce 2012 sledujeme zvýšení o 12 %.

Jak vyplývá z všeobecného mínění, není důležité nejdříve stíhat pachatele, jelikož touto intervencí nebude postižená osoba dostatečně a včas ochráněna. Je třeba chránit ohroženou osobu, poněvadž je to

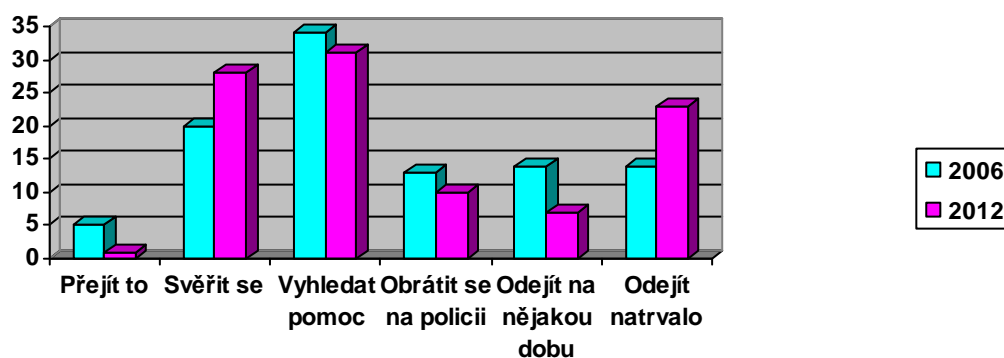
zakročení většinou bezodkladné a rychlejší oproti zdlouhavému trestnímu stíhání pachatele.

Jak by se podle Vás měla zachovat oběť při prvním vážnějším fyzickém napadení ze strany partnera/partnerky?

Názory respondentů	Relativní četnost v %	
	2006	2012
Přejít to a nijak to dále neřešit.	5,0	1,0
Svěřit se důvěryhodnému člověku.	20,0	28,0
Vyhledat pomoc/radu odborníků.	34,0	31,0
Obrátit se na policii.	13,0	10,0
Odejít od násilníka na nějakou dobu.	14,0	7,0
Odejít od násilníka natrvalo.	14,0	23,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 35 Názory respondentů na chování napadené osoby

Graf 18 Názory respondentů na chování napadené osoby v %

Na otázku, jak by se měla zachovat oběť při prvním vážnějším fyzickém napadení ze strany partnera, většina tázaných v obou letech odpověděla totožně, a to vyhledat pomoc, radu odborníků. Více jak 30 % respondentů žije v přesvědčení, že odborná pomoc dokáže oběti problém zmírnit. Může se jednat o poradenství, lékařskou pomoc nebo

psychologickou podporu. Stejně tak svěření se důvěryhodné osobě má své poměrné zastoupení. Může to víceméně souviset i s vyhledáním pomocné ruky u odborníků, kdy se v rámci psychologické pomoci člověk zpovídá ze své situace specialistovi.

Zvýšil se počet lidí, kteří se domnívají, že při vážnějším napadení by měla osoba ohrožená okamžitě odejít od násilníka natrvalo. Zřejmě považují fakt, že násilník se již jednou takového činu dopustil za jakési pravidlo, že se tím automaticky zvyšuje pravděpodobnost, že to udělá znovu.

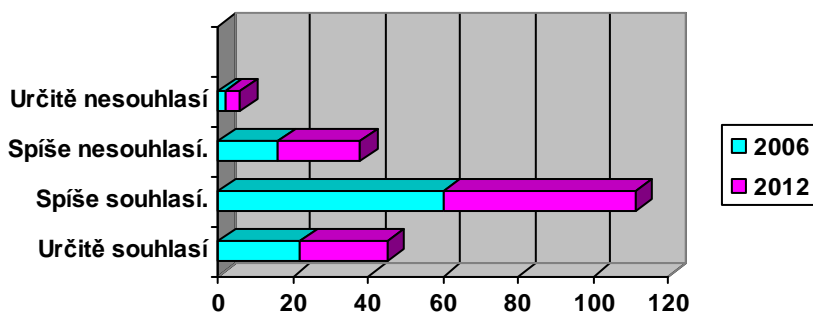
Zanedbatelné procento lidí uvažuje způsobem, že osoba napadená si má nechat konané násilí líbit a má to přejít a žádným způsobem neřešit. Tento názor tvoří opravdu velmi nízké procento.

Souhlas s názorem: „Pro nezúčastněnou osobu (příbuzní, přátelé, sousedé) je často těžké rozpoznat domácí násilí od méně závažných rodinných potyček.“

Názory respondentů	Relativní četnost v %	
	2006	2012
Určitě souhlasí.	22,0	23,0
Spíše souhlasí.	60,0	51,0
Spíše nesouhlasí.	16,0	22,0
Určitě nesouhlasí.	2,0	4,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 36 Názory respondentů na schopnost okolí rozpoznat domácí násilí

Graf 19 Názory respondentů na schopnost okolí rozpoznat domácí násilí v %

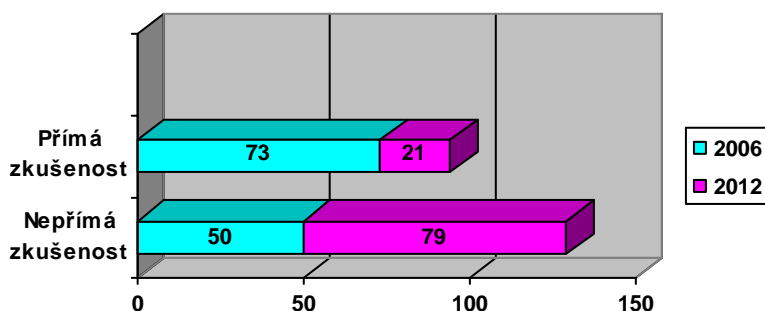
V roce 2012 došlo k nepatrnému sestupu v názoru, že pro nezúčastněné je těžké rozpoznat domácí násilí od méně závažných rodinných sporů. O 8 % více dotázaných oproti roku 2006 se domnívá, že není tak těžké rozpoznat domácí násilí od běžných domácích konfliktů. Blízcí lidé většinou poznají, že v rodině něco není v pořádku a nejedná se pouze o každodenní nevinné rodinné šarvátky, ale o opravdu závažný čin. Oběť vykazuje známky změny chování, ustrašenost, náladovost, podrážděnost, nadále můžeme na napadené osobě pozorovat stopy fyzického násilí, jako jsou modřiny, podlitiny, atd.

Máte zkušenost s domácím násilím mezi partnery?

Názory respondentů	Relativní četnost v %	
	2006	2012
Nepřímá zkušenost (z doslechu).	50,0	79,0
Přímá, osobní zkušenost.	73,0	21,0
Celkem	100,0	100,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 37 Zkušenost respondentů s domácím násilím

Graf 20 Zkušenost respondentů s domácím násilím v %

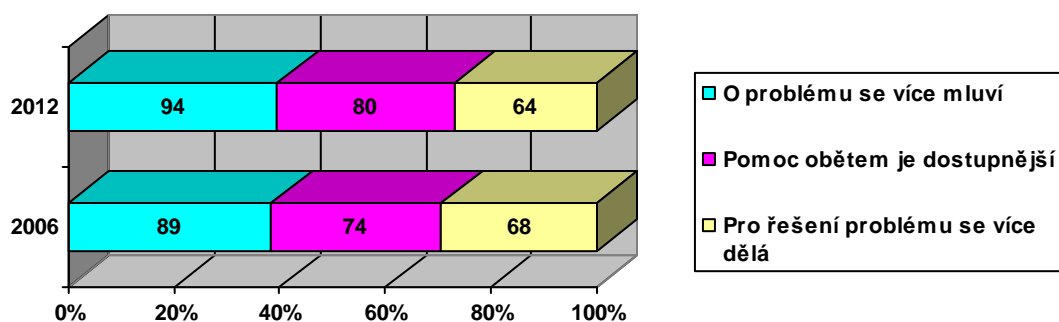
Dosažené rozdílné výsledky u této otázky můžeme vysvětlit tím, že byl vybrán k výzkumnému šetření menší vzorek lidí a zřejmě i jiné věkové rozpětí obyvatel. Zřejmě se nejednalo o lidi, jež se s násilným chováním setkali ve větší míře. Člověk nevědomý se může kolikrát mylně dohadovat, co vše vlastně spadá do okruhu domácího násilí. Někteří se třeba mohou sami před sebou bát přiznat skutečnost, že jsou týráni svým partnerem. Příčiny mohou být všelijaké. My jsme se pokusili pohlédnout do nitra alespoň některým z nich.

Řekl(a) byste, že v porovnání se situací před pěti lety:

Názory respondentů	Relativní četnost v % 2006		Relativní četnost v % 2012	
	ANO	NE	ANO	NE
O problému se více mluví.	89,0	11,0	94,0	6,0
Pomoc obětem je dostupnější.	74,0	26,0	80,0	20,0
Pro řešení problému se více dělá.	68,0	32,0	64,0	36,0
Celkem	231,0	69,0	238,0	62,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 38 Názory respondentů na situaci před pěti lety a nyní v oblasti domácího násilí

Graf 21 Názory respondentů na situaci před pěti lety a nyní v oblasti domácího násilí v %

Jak ukazuje výzkum, 94 % lidí si uvědomuje, že se o domácím násilí více hovoří. Jak víme, o domácím násilí se začalo debatovat v 80. letech minulého století. Za tu dobu nastal pokrok v dostupnosti zdrojů díky internetu i v této oblasti a lidé jsou tak více informovaní.

Na rozdíl od situace před šesti lety vzniklo více institucí, které poskytují pomoc osobám postiženým násilným jednáním. Může za to svou měrou snadnější přístup k informacím díky moderním informačním technologiím, ale i medializace konkrétních případů ve sdělovacích prostředcích. Lidé pak vědí, na koho se obrátit v případě potřeby.

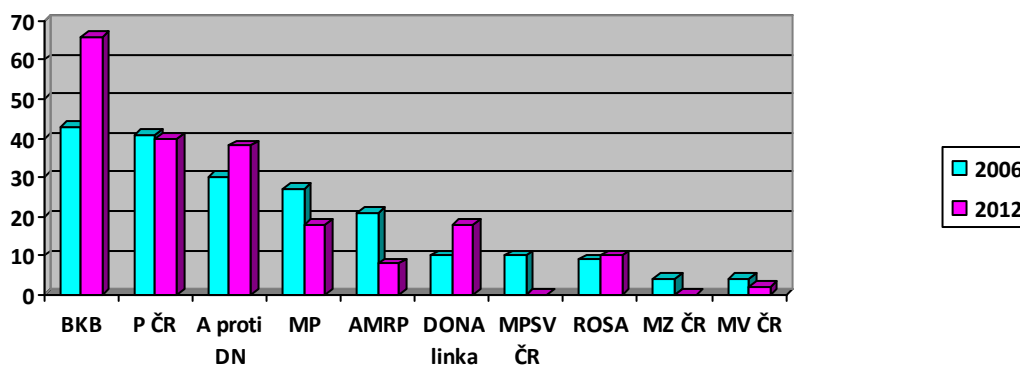
Přestože je více lidí než před šesti lety přesvědčeno o tom, že se o problému více mluví a pomoc obětem je dostupnější, paradoxně mezi lidmi převládá názor, že pro zdárné vyřešení dané situace se v dnešní společnosti dělá stále málo.

Z následujících institucí vyberte dvě, které se podle Vás nejvíce zasazují o řešení problémů domácího násilí.

Názory respondentů	Relativní četnost v %	
	2006	2012
Bílý kruh bezpečí	43,0	66,0
Policie ČR	41,0	40,0
Aliance proti domácímu násilí	30,0	38,0
Městská policie	27,0	18,0
Asociace manž. a rodn. poradců	21,0	8,0
DONA linka	10,0	18,0
MPSV ČR	10,0	0,0
Občanské sdružení ROSA	9,0	10,0
Ministerstvo zahraničí ČR	4,0	0,0
Ministerstvo vnitra ČR	4,0	2,0
Celkem	200,0	200,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 39 Názory respondentů na efektivitu instituce v otázce domácího násilí

Graf 22 Názory respondentů na efektivitu instituce v otázce domácího násilí v %

Podle názorů občanů se nejvíce zasazují o řešení problému domácího násilí Bílý kruh bezpečí, dále Policie ČR a Aliance proti

domácímú násilí. V očích obyvatel klesla důvěra v městskou policii. Tato skutečnost může být dána tím, že se městská policie v posledních letech angažuje hlavně v oblasti dopravy a mezi lidmi je známá výhradně jako institut vydělávající na špatně parkujících řidičích. Naopak DONA linka si mezi lidmi vybudovala větší přízeň.

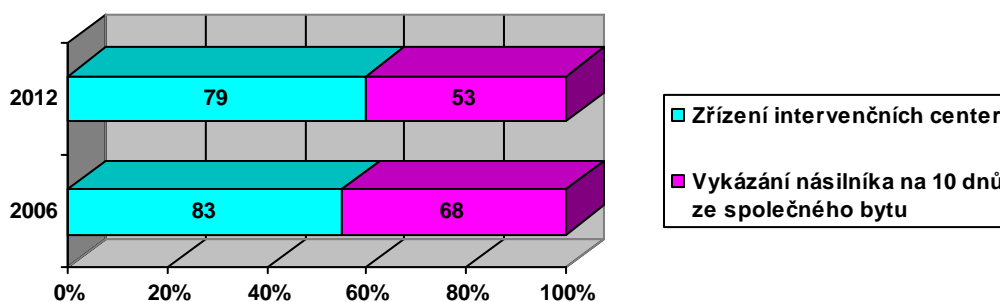
Ani jeden člověk nenazírá na Ministerstvo práce sociálních věcí České republiky a Ministerstvo zahraničí České republiky jako na orgány, které dokážou spolehlivě učinit potřebná opatření v oblasti domácího násilí. Z těchto důsledků můžeme vyvodit jednoznačný závěr, a to, že větší důvěru v očích občanů mají nestátní organizace. Tato realita je velice alarmující a měla by vést k důkladnému zamyšlení.

Považujete takové opatření za užitečné?

Názory respondentů	Relativní četnost v % 2006			Relativní četnost v % 2012		
	ANO	NE	NEVÍM	ANO	NE	NEVÍM
Zřízení intervenčních center.	83,0	7,0	10,0	79,0	1,0	20,0
Vykázání násilníka na dobu 10 dnů ze společného bytu.	68,0	20,0	12,0	53,0	31,0	16,0
Celkem	151,0	27,0	22,0	132,0	32,0	36,0

n 2006 = 1690 n 2012 = 100

Tab. 40 Názory respondentů na užitečnost intervenčních center a vykázání

Graf 23 Názory respondentů na užitečnost intervenčních center a vykázání v %

Intervenční centra zajišťující interdisciplinární koordinovanou pomoc pro osoby ohrožené domácím násilím dle kladných odpovědí respondentů jakožto opatření proti domácímu násilí jsou z hlediska plnění své funkce užitečné a upotřebitelné.

Našli se i takoví jedinci, kteří nebyli obeznámeni s pojmem intervenční centrum, proto až 20 % lidí odpovědělo, že nevědí.

Vykázání násilníka na dobu deseti dnů ze společného bytu je dle vnímání postojů méně atraktivní než před šesti lety. Občané jsou více než v roce 2006 přesvědčeni, že tento institut nic moc nevyřeší.

Při vyhodnocování vyplněných dotazníků jsme se setkali i s několika názory typu, že k vyřešení situace je neodvratné vykázat násilníka navždy, anebo zpřísnit tresty pro pachatele násilných činů, aby nebyly tak „směšné“.

Shrneme-li si získané závěry, jichž bylo výzkumným šetřením dosaženo, můžeme konstatovat, že povědomí lidí o domácím násilí vzrostlo.

Domácí násilí jakožto celosvětový problém by měl být optimálně řešen státem. Jeho čím dál tím více četný výskyt by společnost neměla tolerovat, jelikož se nejedná o záležitost dvou jedinců, ale jde o ochranu a soudržnost celé společnosti. To znamená, že nezbytně vyžaduje zákrok okolí. Především by se mělo usilovat o ochranu

napadené osoby, aby byla, co nejvíce je to možné, chráněna před svým násilným partnerem. Podle mínění tázaných by měla policie v první řadě směřovat své zásahy na bezprostřední ochranu obětí a ne upřednostňovat stíhání pachatele domácího násilí.

Většina respondentů se shodla na názoru, že žena by měla při prvním vážnějším fyzickém napadení vyhledat odbornou pomoc anebo se svěřit důvěryhodné osobě. Často se vyskytoval i názor trvalého odchodu od násilníka.

Z vlastního šetření usuzujeme, že okolí není příliš schopno rozeznat násilí mezi partnery, a tudíž nemůže adekvátně reagovat.

Spousta dotázaných má nepřímou zkušenost s domácím násilím z médií.

Dle vnímání respondentů vyvozujeme závěr, že domácí násilí je jev, o kterém se více mluví, než tomu bylo v době před pěti lety. I pomoc pro oběti je dostupnější a s tím souvisí i to, že se pro řešení problému více dělá.

Největší důvěru respondentů v otázce domácího násilí má instituce Bílý kruh bezpečí a policie, naopak nedůvěru lidí si vysloužilo ministerstvo práce a sociálních věcí a ministerstvo zahraničí.

ZÁVĚR

Svou prací jsme chtěli upozornit na problematiku domácího násilí, respektive partnerského násilí ve společnosti a jeho vzrůstající trend. Zdůrazňujeme nutnost řešení partnerského násilí, jelikož jde o nadmíru naléhavý problém.

Domácí násilí je v dnešním světě velkým nebezpečím nejen pro přímé aktéry, tedy partnery, ale i pro svědky, kteří často agresivnímu chování přihlížejí. Tato skutečnost se značně odráží v jejich psychice, která bývá často zasažená zažitými zkušenostmi. U dětí, které přihlížely násilnému jednání, se zvyšuje pravděpodobnost, že v dospělosti budou tíhnout k podobnému jednání, které jako vzor vnímají u svých rodičů.

V Národním akčním plánu prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014 se uvádí, že přibližně 90 % obětí domácího násilí jsou ženy, pak senioři a pouze ojediněle muži v produktivním věku. V 80 % jsou pasivními účastníky domácích roztržek nezletilé děti.⁴⁵ Je závažné, že domácí násilí se odehrává právě mezi těmi nejbližšími osobami a že se netýká pouze samotných aktérů, ale zasahuje i nevinné děti.

Možná nás napadá, že oběť si za protrpěné příkoří a jednání ze strany násilného partnera může sama, opak je však pravdou. Je spousta překážek, které brání ženám odejít od násilného partnera a udělat definitivní tečku za dosavadním životem. Změnit situaci a začít nový život není nikdy jednoduché, a pokud je žena navíc vázaná dětmi nebo svízelnou finanční situací, je to o dost složitější.

V teoretické části vymezujeme aktéry partnerského násilí, příčiny, znaky, signály agrese, důsledky násilného jednání, dále definujeme teorie agrese, avšak také nezanedbáme zmínit legislativní postihnutelnost násilného jednání.

⁴⁵ <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Narodni-akcni-plan-prevence-domaciho-nasili-na-leta-2011-2014.pdf>

V praktické části diplomové práce se zabýváme zpracováním již sesbíraných dat a jejich kvantitativním vyhodnocením. Pracujeme se statistikami občanského sdružení ROSA z let 2008, 2009 a 2010. Dále jsme shrnuli základní poznatky reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a. s., jehož údaje pocházejí z roku 2006, a zároveň jsme provedli vlastní šetření inspirované tímto dokumentem. Dosažené výsledky jsme vyhodnotili a zdůvodnili.

Z hlediska pedagogického aspektu práce navrhujeme řešení problému formou vzdělávání učitelů v oblasti domácího násilí. Pro pedagogy by měla být formulována následující sociotechnická doporučení spočívající především ve zvýšené vzájemné informovanosti v oblasti rozpoznání odchylek v chování dítěte. Do vzájemné informovanosti o domácím násilí je žádoucí zapojit i příslušné organizace ochotné školit pedagogy o tomto závažném jevu. Učitelé by měli být prostřednictvím realizovaných vzdělávacích kurzů a seminářů soustavně informováni a školeni o domácím násilí na takové úrovni, aby byli schopni sami diagnostikovat nežádoucí projevy v chování dětí. Dětem z dysfunkčních rodin by měla být zajištěna a nabídnuta všestranná odborná pomoc. Pedagogové by měli působit také v roli konzultantů, aby si v dětech vypěstovali důvěru a ty se jim následně mohly svěřit se svými nesnázemi. Učitelé musejí ke své práci přistupovat zodpovědně a důsledně. Měli by si všímat nejen školního prospěchu žáků, ale především věnovat pozornost samotné osobnosti dítěte, zda se v jeho chování nevyskytují rysy charakteristické pro děti, jež pocházejí z dysfunkčních a tyranizujících rodin.

V důsledku prožitého násilí se u dítěte dostavují změny v prožívání a chování. Násilí má obrovský vliv na emoce. Dítě se může vyznačovat přehnaně uzavřeným chováním, nebo naopak agresivními výpady. Některé zneužívané děti jsou spíše pasivní, apatické, nedokážou se radovat ze hry, nedokážou vyjádřit nespokojenost ani bolest,

tzn. celkově nedávají najevo emoce. Dítě příliš nestojí o sociální kontakty, spíše se citově odtahuje a je chladné. V důsledku psychického týrání může dojít až k narušení osobnostního vývoje dítěte a jeho sebepojetí. (Langmeier, 2006, s. 290 – 291)

Elliotová (in Pešová, 2006, s. 120 – 121) uvádí následující znaky, z nichž si uvedeme pouze některé, dle nichž můžeme rozpoznat týrané dítě:

- podvýživa, podváha, hltavé a rychlé jedení,
- pomalý růst, neprospívání,
- letargie, apatie, vysoká unavitelnost, nedostatek zájmu, vyčerpanost,
- nechápavost, pasivita, těžkopádnost, malá slovní zásoba,
- nedostatečná tělesná hygiena, zanedbané zdravotní potřeby,
- neurotické projevy – kousání nehtů, vytrhávání vlasů, cucání předmětů, rytmické kývání hlavou nebo celým tělem,
- nezvládnutelné projevy v chování, delikvence, alkohol, drogy,
- malá sebeúcta, neustálé sebepodceňování,
- známky fyzického, mentálního nebo emocionálního opoždění ve vývoji,
- nesoustředěnost, absence potřebných návyků,
- obavy z nových situací,
- nepřiměřená reakce na bolest (necitlivost X hysterie),
- poranění, modřiny, popáleniny, strach jít domů a tak dále.

Domníváme se, že tematika partnerského násilí je natolik obsáhlá záležitost, že ji nelze obsáhnout v pár kapitolách. Každá kapitola má svou určitou důležitost a zaslouhovala by vlastní úvahu. Tato zjevná nevýhoda může být impulsem pro pokračování v práci na tomto tématu.

Snažili jsme se uchopit téma Násilí v partnerství pečlivě, přehledně shrnout dosavadní teoretické poznatky a podat jakýsi ucelený obrázek znaků, projevů a především příčin domácího násilí,

dále poskytnout informace o centrech pomoci ženám postiženým násilným jednáním. Sbírali jsme a zpracovali ty údaje, které se nám vzhledem k obsahu práce zdály být nejpodstatnějšími. Zřejmě se nám nepodařilo přinést žádná nová zjištění, a to jak v teoretické, tak i v praktické části, avšak věříme, že se nám podařilo proniknout do podstaty věci a přiblížit ji i laické veřejnosti.

SEZNAM LITERATURY

1. BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. 92 s. ISBN 978-80-254-5422-0.
2. BURIÁNEK, Jiří, ZIMMELOVÁ, Petra, KOVAŘÍK, Jiří a kol. *Domácí násilí: násilí na mužích a seniorech*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
3. BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
4. CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
5. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jde po mně můj bývalý. *Psychologie Dnes*, 2008, roč. XIV, č. 6, s. 20 – 21. ISSN 1212-9607.
6. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: domácí násilí, stalking, predikce násilí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
7. DUFKOVÁ, Ivana, ZLÁMAL, Jiří. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. 1. vyd. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005. 52 s. ISBN 80-239-5686-8.
8. GAVORA, Petr. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 94. vyd. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
9. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
10. HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1999. 278 s. ISBN 80-246-0030-7.
11. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a. s., 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
12. KONRÁD, Zdeněk, BANGO, Dezider. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2007. 62 s. ISBN 978-80-7251-241-6.

13. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, ŽATECKÁ, Eva, DÁVID, Radovan, KORNEL, Martin. *Právo proti domácímu násilí*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 152 s. ISBN 978-80-7400-381-3.
14. LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
15. MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Štefan, ŠVEC, Vlastimil. *Slovník pedagogické metodologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita: Paido, 2005. 134 s. ISBN 80-7315-102-2.
16. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
17. PEŠOVÁ, Ilona, ŠAMALÍK, Miroslav. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 150 s. ISBN 80-247-1216-4.
18. REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
19. STŘÍLKOVÁ, Patricie, FRYŠTÁK, Marek. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2009. 91 s. ISBN 978-80-7418-020-0.
20. ÚLEHLOVÁ, Dagmar, FUNKOVÁ, Hana, JEŽKOVÁ, Martina a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. 1. vyd. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2009. 116 s. ISBN 978-80-7013-502-0.
21. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 444 s. ISBN 80-7178-678-0.
22. VANÍČKOVÁ, Eva. Násilí mezi milenci. *Psychologie Dnes*, 2004, roč. X, č. 4, s. 22 – 23. ISSN 1212-9607.
23. VITOUŠOVÁ, Petra, VEDRA, Vladimír. *Domácí násilí: informace a praktické rady pro ohrožené osoby*. 3. uprav. vyd. Praha: MJF, 2009. 12 s. ISBN 978-80-86284-85-9.
24. VOŇKOVÁ, Jiřina, DURDÍK, Tomáš, ŠEVČÍK, Drahomír a kol. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*.

1. vyd. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007. 87 s. ISBN 978-80-239-9448-3.
25. VOŇKOVÁ, Jiřina, MACHÁČKOVÁ, Radka a kol. *Domácí násilí: právní minimum pro lékaře*. 3. aktualiz. vyd. Praha: proFem, 2009. 78 s. ISBN 978-80-903626-8-0.
26. VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008. 244 s. ISBN 978-80-903626-7-3.
27. VOŇKOVÁ, Jiřina. *Vaše právo!: první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 6. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: proFem, 2010. 92 s. ISBN 978-80-903626-9-7.
28. VYKOPALOVÁ, Hana. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4.
29. WALBY, Silvia, ALLEN, Jonathan. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování: výsledky britského průzkumu o kriminalitě*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 124 s. ISBN 978-80-7338-088-5.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. ABZ slovník cizích slov. [online]. [cit. 2012-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/transgeneracni-prenos>>.
2. Český statistický úřad. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na WWW:<<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031411.doc>>.
3. Domácí násilí. [online]. [cit. 2012-03-19]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/trestni-zakonik-tyrani-osoby-zijici-ve-spolecnem-obydli-199/>>
4. Metodické doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 3/2010 o postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí. [online]. [cit. 2012-01-13]. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9466/metodika_3.pdf>.

5. Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/domaci-nasili-institut-vykazani-a-dalsi-informace.aspx>>.
6. Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014. [online]. [cit. 2012-02-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Narodni-akcni-plan-prevence-domaciho-nasili-na-leta-2011-2014.pdf>>.
7. Statistika občanského sdružení ROSA za rok 2008. [online]. [cit. 2012-01-01]. Dostupné na WWW:<http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf>.
8. Statistika občanského sdružení ROSA za rok 2009. [online]. [cit. 2012-01-01]. Dostupné na WWW: <http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2009.pdf>.
9. Statistika občanského sdružení ROSA za rok 2010. [online]. [cit. 2012-01-01]. Dostupné na WWW: <http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Statistika_za_2010_Studie_Zdravotni_dopady_nasili__ROSA_.pdf>.
10. Vláda České republiky. [online]. [cit. 2011-09-01]. Dostupné na WWW:<<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rada-pro-rovne-prilezitosti/prevence-domaciho-nasili/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasili-30381/>>.

PRÁVNÍ PŘEDPISY

1. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
2. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
3. Zákon č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
4. Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím
5. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
6. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
7. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
8. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Kognitivní reprezentace násilí.....	14
Tab. 2 Podněty k násilí.....	19
Tab. 3 Stádia rozvoje syndromu týrané ženy.....	24
Tab. 4 Informace o obětech domácího násilí (pohlaví, věk, vztah k pachateli) v roce 2008.....	33
Tab. 5 Prevalence interpersonálního násilí podle věku oběti.....	35
Tab. 6 Prevalence interpersonálního násilí podle zdravotního stavu obětí (údaje obětí).....	35
Tab. 7 Projevy stalkingu.....	44
Tab. 8 Trestní sazby za stalking.....	48
Tab. 9 Výhody a nevýhody kvalitativního výzkumu.....	67
Tab. 10 Věková struktura obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2010.....	69
Tab. 11 Věková struktura obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2009.....	70
Tab. 12 Věková struktura obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2008.....	71
Tab. 13 Vzdělání obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2010.....	73
Tab. 14 Vzdělání obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2009.....	73
Tab. 15 Vzdělání obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2008.....	73
Tab. 16 Ekonomický status obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2010.....	76
Tab. 17 Ekonomický status obětí a pachatelů domácího násilí v r. 2008.....	76
Tab. 18 Rodinný stav obětí v r. 2010 a 2008.....	78
Tab. 19 Délka manželství/vztahu obětí v r. 2010 a 2008.....	80
Tab. 20 Původní rodina obětí v r. 2010.....	82
Tab. 21 Původní rodina obětí v r. 2008.....	83
Tab. 22 Původní rodina pachatelů v r. 2010.....	84
Tab. 23 Původní rodina pachatelů v r. 2008.....	85

Tab. 24	Formy a počty fyzického násilí v r. 2010, 2009 a 2008.....	86
Tab. 25	Formy a počty psychického násilí v r. 2010, 2009 a 2008.....	87
Tab. 26	Formy a počty ekonomického násilí v r. 2010, 2009 a 2008.....	88
Tab. 27	Formy a počty sexuálního násilí v r. 2010, 2009 a 2008.....	89
Tab. 28	Informovanost respondentů o problematice domácího násilí.....	93
Tab. 29	Názory respondentů na pachatele domácího násilí.....	94
Tab. 30	Názory respondentů na oběti domácího násilí.....	95
Tab. 31	Názory respondentů na závažnost domácího násilí.....	96
Tab. 32	Názory respondentů na toleranci domácího násilí.....	97
Tab. 33	Názory respondentů na zásah do soukromí v případě domácího násilí.....	98
Tab. 34	Názory respondentů na postup orgánů činných v trestním řízení.....	100
Tab. 35	Názory respondentů na chování napadené osoby.....	101
Tab. 36	Názory respondentů na schopnost okolí rozpoznat domácí násilí.....	102
Tab. 37	Zkušenost respondentů s domácím násilím.....	103
Tab. 38	Názory respondentů na situaci před pěti lety a nyní v oblasti domácího násilí.....	104
Tab. 39	Názory respondentů na efektivitu instituce v otázce domácího násilí.....	106
Tab. 40	Názory respondentů na užitečnost intervenčních center a vykázaní.....	107

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Věková struktura obětí domácího násilí za rok 2008, 2009 a 2010.....	71
Graf 2 Věková struktura pachatelů domácího násilí za rok 2008, 2009 a 2010.....	72
Graf 3 Vzdělání obětí domácího násilí za rok 2008, 2009 a 2010.....	74
Graf 4 Vzdělání pachatelů domácího násilí za rok 2008, 2009 a 2010.....	75
Graf 5 Ekonomický status obětí domácího násilí za rok 2010 a 2008.....	76
Graf 6 Ekonomický status pachatelů za rok 2010 a 2008.....	77
Graf 7 Rodinný stav obětí za rok 2010 a 2008.....	79
Graf 8 Délka manželství/vztahu obětí za rok 2010.....	80
Graf 9 Délka manželství/vztahu obětí za rok 2008.....	81
Graf 10 Formy násilí v letech 2008, 2009 a 2010.....	90
Graf 11 Informovanost respondentů o problematice domácího násilí v %.....	93
Graf 12 Názory respondentů na pachatele domácího násilí v %.....	94
Graf 13 Názory respondentů na oběti domácího násilí v %.....	95
Graf 14 Názory respondentů na závažnost domácího násilí v %.....	96
Graf 15 Názory respondentů na toleranci domácího násilí v %	98
Graf 16 Názory respondentů na zásah do soukromí v případě domácího násilí v %.....	99
Graf 17 Názory respondentů na postup orgánů činných v trestním řízení v %.....	100
Graf 18 Názory respondentů na chování napadené osoby v %.....	101
Graf 19 Názory respondentů na schopnost okolí rozpoznat domácí násilí v %.....	103
Graf 20 Zkušenost respondentů s domácím násilím v %.....	104

Graf 21 Názory respondentů na situaci před pěti lety a nyní v oblasti domácího násilí v %	105
Graf 22 Názory respondentů na efektivitu instituce v otázce domácího násilí v %	106
Graf 23 Názory respondentů na užitečnost intervenčních center a vykazání v%	108

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Eskalace domácího násilí.....	11
Obr. 2 Kolo kontroly a moci.....	12
Obr. 3 Cyklus násilí.....	17
Obr. 4 Schéma předávání informací.....	54
Obr. 5 Zákon na ochranu před domácím násilím.....	55
Obr. 6 Průběh vykazání.....	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Centra pomoci

Zdroj: Vitoušová, 2009, s. 8 – 9

Příloha č. 2 – Schéma pomoci ohroženým osobám v intervenčním centru

Zdroj: Voňková, 2008, s. 164

Příloha č. 3 – Souhrn institucí spolupracujících s intervenčním centrem

Zdroj: Voňková, 2007, s. 41

Příloha č. 4 – Přehled intervenčních center v České republice

Zdroj: Adresář intervenčních center. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/intervencni-centra/adresar-intervencnich-center-cr-kontakty-pro-verejnost/>>.

Příloha č. 5 – Přehled o vykázaní v ČR za leden až srpen 2011

Zdroj: Statistiky vykázaní. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz/statistiky/>>.

Příloha č. 6 – Sociologický výzkum

Zdroj: STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR

PŘÍLOHA č. 1

Centra pomoci

Stadium útoků proti lidské důstojnosti:

- poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy,
- psycholog,
- intervenční centra,
- linka důvěry,
- nestátní organizace pro pomoc osobám ohroženým domácím násilím.

Stadium útoků proti zdraví:

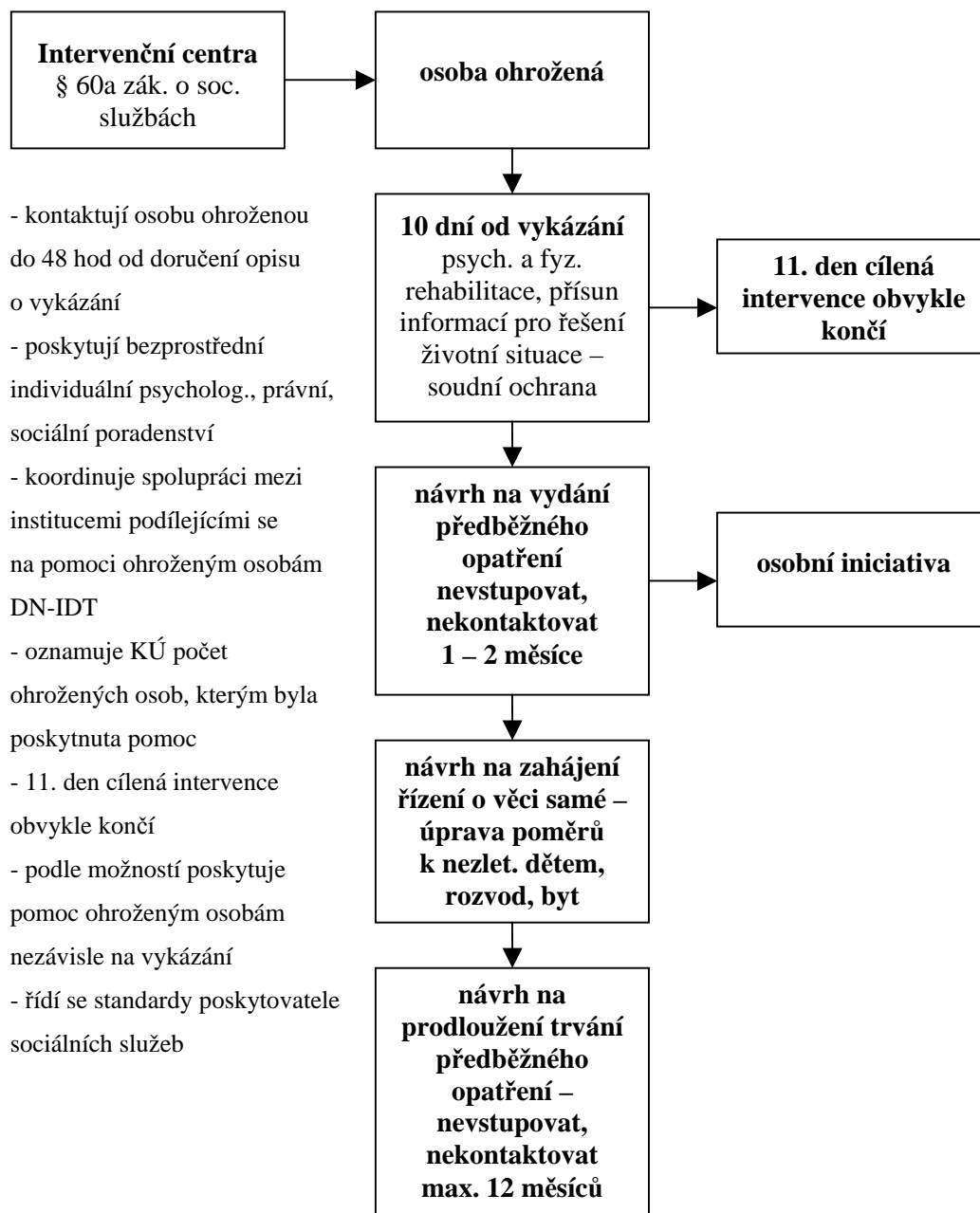
- intervenční centra,
- orgány činné v trestním řízení,
- přestupková oddělení obecních úřadů,
- zdravotnická zařízení,
- orgány sociálně právní ochrany dětí,
- poradny pro oběti trestných činů,
- nestátní organizace pro pomoc osobám ohroženým domácím násilím,
- azylové domy.

Stadium útoků proti životu:

- tísňové linky policie, lékařské pomoci,
- orgány činné v trestním řízení,
- orgány sociálně právní ochrany dětí,
- azylové domy s utajenou adresou,
- intervenční centra,
- civilní soudy,
- poradny pro oběti trestných činů.

PŘÍLOHA č. 2

Schéma pomoci ohroženým osobám v intervenčním centru

PŘÍLOHA č. 3

Souhrn institucí spolupracujících s intervenčním centrem

- Policie České republiky,
- městská/obecní policie,
- státní zastupitelství,
- soudy,
- občanské poradny,
- orgány sociálně právní ochrany dětí,
- sociální a zdravotní odbory obecních úřadů, pověřených obecních úřadů
a úřadů obcí s rozšířenou působností,
- azylová zařízení,
- specializované nestátní neziskové organizace v regionu,
- probační a mediační služba,
- krizová centra a linky důvěry,
- manželské a rodinné poradny,
- pedagogicko-psychologické poradny,
- psychologové a jejich případná specializace,
- psychiatři a jejich případná specializace,
- advokátní kanceláře a jejich případná specializace,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- zájmová sdružení občanů.

PŘÍLOHA č. 4

INTERVENČNÍ CENTRUM pro osoby ohrožené domácím násilím

ADRESÁŘ Intervenčních center v ČR, zastoupených v APIC ČR - k 15.4. 2010

NÁZEV IC	ADRESA	PROVOZNÍ DOBA PRO VEŘEJNOST	TELEFON	E-MAIL WWW STRÁNKY
IC BRNO Jihomoravský kraj	Sýpka 25 613 00 Brno - Černá pole	Po-Čt 8 -20 Pá 8 - 16	739078078 nonstop 541213732	intervenčni-centrum@spondea.cz www.ic-brno.cz
IC ČESKÉ BUDĚJOVICE Jihočeský kraj	Kanovnická 11/390 370 01 České Budějovice	Po 13 - 18 Út - Čt 8 - 12 13 - 16 Pá pro objednané	386323016 603281300	intervenncentrum@charitacb.cz www.charitacb.cz
IC HRADEC KRÁLOVÉ Královéhradecký kraj	Kotěrova 847 500 03 Hradec Králové	Po 13 - 17 St 8 - 12 13 - 18 Čt 8 - 12 13 - 17 Út, Pá pro objednané	495530033 774591383	intervenčni.centrum@hk.caritas.cz http://www.domacinasili-ic.cz/
IC JIHLAVA Vysočina	Pod Příkopem 4, 586 01 Jihlava	Po, St 8 - 17 Út, Čt 7:30 - 15:30 Pá 8 - 14:30	567215532 606520546 osobní konzultaci objednejte předem telefonem	ic.vysocina@volny.cz
IC LIBEREC Liberecký kraj	Tanvaldská 269 463 11 Liberec 30	Út 7 - 15 St 7 - 16 Pá 7 - 12	482311632	info.ic@csslk.cz www.csslk.cz
IC OSTRAVA Moravskoslezský kraj - býv. okresy: Ostrava, Opava, Nový Jičín	28. října 124 702 00 Ostrava	Po 8 - 16 Út 8 - 16 St pro objednané Čt 8 - 18 Pá 8 - 14	597489207 597489204 (fax)	ic.ostrava@bkb.cz www.domacinasili.cz
IC HAVÍŘOV Moravskoslezský kraj - býv. okresy: Karviná, Bruntál, Frýdek - Místek	Opletalova 4/607 Havířov - Šumbark 736 01	Po-Pá 8 - 16	596611239, 238 (fax) 739500634 - pohotovostní mobil po-pá 8 - 22 hod, so-ne-svátky 8 - 16 hod	ic.havirov@slezskadiakonie.cz www.slezskadiakonie.cz
IC OLOMOUC Olomoucký kraj	Na Vozovce 26 779 00 Olomouc	Po, St 7:30-12, 12:30-17 Út, Čt, Pá 7:30-12, 12:30-15:30	585754736 774406453	intervenncentrum@ssp-ol.cz drahomir.sevcik@ssp-ol.cz www.ssp-ol.cz
IC PARDUBICE Pardubický kraj	Erno Košťála 980 530 12 Pardubice	Po-Pá 8 - 16	466260528 774755744	ic.pardubice@skp-centrum.cz www.skp-centrum.cz

IC PLZEŇ Plzeňský kraj	Cukrovarská 16 326 00 Plzeň	Po-Pá 9-12, 13-15 službu IC možno sjednat i mimo provozní dobu na nonstop lince Terénní krizové služby a IC	777167004 nonstop	ic@dchp.cz www.kadel.cz/dchp
IC PRAHA Hlavní město Praha	Šromova 861 198 00 Praha 9 - Černý Most	Po 8- 17 Út, St, Čt 8- 18 Pá 8- 14 (ne každý)	281911883 281861580 (fax) 604231085 739440771	icpraha@csspraha.cz www.csspraha.cz
IC KLADNO Středočeský kraj	Jana Palacha 1643 272 80 Kladno	Po 8 - 15 Út, St, Čt 8 - 17 Pá 8 - 14	312292333-5 605765883 312292332 (fax)	ic.stredocesky@seznam.cz ic@zsi-kladno.cz www.zsi-kladno.cz
IC SOKOLOV Karlovarský kraj	J.K.Tyla 461 356 01 Sokolov (zelená vila naproti bývalému hotelu Ohře)	Po - Pá 8 - 18	352661418 736514095 352669839 (fax)	intervennci@centrum.cz http://pomocvnuziops.sweb.cz
IC ÚSTÍ NAD LABEM Ústecký kraj	K Chatám 22 403 40 Ústí nad Labem - Skrotice Chomutov - Písečná 5030 Louny - Pod nemocnicí 2380 Rumburk - Lužické nám. 160	Po 8 - 18 Út 8 - 12 St 8 - 18 Čt 8- 12 Pá 8 - 16 Chomutov: čt 10-14 Louny: Pá 10-14 Rumburk: Čt 10-14	475511811 475201495 fax 475603390 - pro instituce o víkendech a svátcích	intervenncentrum.ul@seznam.cz www.volny.cz/spirala.cki
IC ZLÍN Zlínský kraj	U Náhonu 5208 760 01 Zlín	Po, St 7-15 Út, Čt 7-18 Pá 7 - 13 nebo dle domluvy	577018265 774405682 - pohotovost od Pá 13hod do So 15 hod; Ne+svátky 9-15 hod	ic.zlin@seznam.cz www.poradnazlin.cz

Aktualizováno 15.4.2010

PŘÍLOHA č. 5

Přehled o vykázání v ČR za leden až srpen 2011

PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ DLE KRAJŮ V ROCE 2011

KRAJ	Ve spolupráci s APIC v ČR - zpracoval Bílý kruh bezpečí, o.s. - 20.9.2011												CELKEM 2011	měsíční průměr 2011	celkem v letech					
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.			2007	2008	2009	2010	2010	
Jihočeský	8	5	3	5	4	9	7	4									50	37	35	84
Jihomoravský	7	16	16	7	11	10	9	5									82	72	82	87
Karlovarský	19	10	11	16	13	8	9	10									32	46	49	79
Královéhradecký	6	1	3	1	3	2	2	3									34	22	16	44
Liberecký	4	10	9	6	6	9	7	4									30	36	68	62
Moravskoslezský	15	9	8	11	14	9	14	7									213	110	111	108
Olomoucký	5	10	7	13	12	8	13	9									44	35	43	61
Pardubický	7	10	8	12	7	7	5	5									61	39	44	73
Plzeňský	1	2	2	2	2	2	3	2									16	22	14	27
Hlavní město Praha	8	9	10	6	9	9	10	11									59	34	48	104
Středočeský	3	7	7	7	11	14	14	6									79	67	59	64
Ústecký	10	19	19	22	19	16	17	19									81	87	134	133
Vysočina	8	3	3	1	6	3	5	1									32	26	39	51
Zlínský	10	14	18	10	10	7	6	6									49	46	36	81
CELKEM VYKÁZÁNÍ	111	125	124	119	127	113	121	92	0	0	0	0	0	0	0	932	862	679	778	1058

2007 - žádný případ

2008 - žádný případ

2009 - žádný případ

žádný případ 3 roky za sebou

PŘÍLOHA č. 6

Sociologický výzkum

Zodpovězte, prosím, dané otázky dle vlastních názorů a postojů. U každé otázky, prosím, uveďte možnost, k níž se přikláníte. Zvolené odpovědi zakroužkujte. Tento materiál je anonymní a bude sloužit výhradně ke studijním účelům.

1. Máte informace, jak se zachovat tváří v tvář domácímu násilí?

- a) Ano, mám dostatek informací.
- b) Ano, ale uvítal/a bych ještě další.
- c) Ne, ale uvítal/a bych je.
- d) Ne, nezajímá mne to.
- e) Nevím.

2. Souhlas s názorem: „Domácího násilí se dopouštějí osoby, které jsou na pracovišti známy svým slušným a společenským chováním vůči svým kolegům.“

- a) Určitě souhlasí.
- b) Spíše souhlasí.
- c) Spíše nesouhlasí.
- d) Určitě nesouhlasí.

3. Souhlas s názorem: „Obětí domácího násilí se obvykle stávají „puťky“ nebo „bačkory“, které si nechají vše líbit.“

- a) Určitě souhlasí.
- b) Spíše souhlasí.
- c) Spíše nesouhlasí.
- d) Určitě nesouhlasí.

4. Souhlas s názorem: „Domácí násilí mezi dospělými partnery je problém, s nímž by měl stát něco dělat.“

- a) Určitě souhlasí.
- b) Spíše souhlasí.
- c) Spíše nesouhlasí.
- d) Určitě nesouhlasí.

5. Souhlas s názorem: „Domácí násilí má společnost spíše tolerovat, protože to stejně vyřeší rodina sama.“

- a) Určitě souhlasí.
- b) Spíše souhlasí.
- c) Spíše nesouhlasí.
- d) Určitě nesouhlasí.

6. Myslíte si, že domácí násilí si žádá zásah okolí (např. příbuzných, sousedů, lékaře, policie)?

- a) Určitě ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Určitě ne.

7. Se kterým z následujících dvou výroků spíše souhlasíte?

- a) Při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na stíhání pachatele.
- b) Při zásazích proti domácímu násilí je třeba se v první řadě zaměřit na ochranu napadené osoby.

8. Jak by se podle Vás měla zachovat oběť při prvním vážnějším fyzickém napadení ze strany partnera/partnerky?

- a) Přejít to a nijak to dále neřešit.
- b) Svěřit se důvěryhodnému člověku.
- c) Vyhledat pomoc/radu odborníků.

- d) Obrátit se na policii.
- e) Odejít od násilníka na nějakou dobu.
- f) Odejít od násilníka natrvalo.

9. Souhlas s názorem: „Pro nezúčastněnou osobu (příbuzní, přátelé, sousedé) je často těžké rozpoznat domácí násilí od méně závažných rodinných potyček.“

- a) Určitě souhlasí.
- b) Spíše souhlasí.
- c) Spíše nesouhlasí.
- d) Určitě nesouhlasí.

10. Máte zkušenost s domácím násilím mezi partnery?

- a) Nepřímá zkušenost (z doslechu).
- b) Přímá, osobní zkušenost.

11. Řekl(a) byste, že v porovnání se situací před pěti lety:

O problému se více mluví.	ANO	NE
Pomoc obětem je dostupnější.	ANO	NE
Pro řešení problému se více dělá.	ANO	NE

12. Z následujících institucí vyberte dvě, které se podle Vás nejvíce zasazují o řešení problémů domácího násilí.

- a) Bílý kruh bezpečí
- b) Policie ČR
- c) Aliance proti domácímu násilí
- d) Městská policie
- e) Asociace manželských a rodinných poradců
- f) DONA linka
- g) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
- h) Občanské sdružení ROSA
- i) Ministerstvo zahraničí ČR

j) Ministerstvo vnitra ČR

13. Považujete takové opatření za užitečné?

Zřízení intervenčních center.	ANO	NE	NEVÍM
Vykázání násilníka na dobu 10 dnů ze společného bytu	ANO	NE	NEVÍM

Děkujeme Vám za vyplnění!